

**Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky**

Bakalářská práce

**STAROST BISKUPŮ O PASTORACI DĚTÍ A MLÁDEŽE V DOBĚ
TOTALITY**

***ANALÝZA PASTÝŘSKÝCH LISTŮ PRAŽSKÉ A OLMOUCKÉ
ARCIDIECÉZE***

Vedoucí práce: Doc. Michal Kaplánek, Th. D.

Autor práce: Jiří Kopelent

Studijní obor: Pastorační asistence

Forma studia: kombinovaná

2011

Bakalářská práce v nezkrácené podobě

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum:

Podpis:

Děkuji vedoucímu práce doc. Michalu Kaplánkovi Th. D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH:

ÚVOD.....	5
1. CÍRKEV V DOBĚ TOTALITY	8
1.1. NÁBOŽENSTVÍ A ROK 1948.....	8
1.2. ZÁKON O JEDNOTNÉ ŠKOLE.....	9
1.3. VÝUKA NÁBOŽENSTVÍ	9
1.4. FARNÍ PASTORACE.....	11
1.5. KŘESŤANSKÁ VÝCHOVA V KONCILNÍCH DOKUMENTECH.....	14
1.6. ORDINÁŘI VE VEDENÍ JEDNOTLIVÝCH DIECÉZÍCH.....	15
1.6.1. SITUACE BISKUPŮ.....	15
1.6.2. PRAŽSKÁ ARCIDIECÉZE.....	15
1.6.3. KRÁLOVEHRADECKÁ DIECÉZE.....	16
1.6.4. ČESKOBUDĚJOVICKÁ DIECÉZE.....	16
1.6.5. LITOMĚŘICKÁ DIECÉZE.....	16
1.6.6. OLOMOUCKÁ ARCIDIECÉZE	17
1.6.7. BRNĚNSKÁ DIECÉZE.....	17
1.6.8. ARCIBISKUP FRANTIŠEK KARDINÁL TOMÁŠEK.....	17
1.6.9. BISKUP JOSEF VRANA	20
2. POKYNY BISKUPŮ	20
2.1. KE KNĚŽSKÝM A DUCHOVNÍM POVOLÁNÍM.....	20
2.2. K NÁBOŽENSKÉ A RODINNÉ VÝCHOVĚ.....	24
2.3. K VÝUCE NÁBOŽENSTVÍ.....	30
2.4. KE KŘTU A BIŘMOVÁNÍ.....	32
2.5. K PŘÍPRAVĚ KE SV. ZPOVĚDI A PŘIJÍMÁNÍ.....	33
2.6. K TRÁVENÍ PRÁZDNIN	34
3. ZÁVĚR.....	37
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:.....	40
PŘÍLOHY:.....	41
TABULKA	41
POKYNY BISKUPŮ K PASTORACI DĚTÍ A MLÁDEŽE V PASTÝŘSKÝCH LISTECH ŘAZENY CHRONOLOGICKY	42
PRAŽSKÁ ARCIDIECÉZE	42
OLOMOUCKÁ ARCIDIECÉZE.....	104

ÚVOD

Situace v Československu po roce 1948 nebyla církvi – nejen římskokatolické – příliš nakloněna. Komunistická strana v církvi viděla nepřítele, protože biskupové nechtěli spolupracovat s komunisty a připustit vytvoření „národní katolické církve“. Začalo postupné pronásledování jednotlivých členů, internování biskupů, rušení řeholních řádů. V této situaci měla církev velmi ztížené pastorační možnosti, zejména co se týče mládeže. Překážky jí byly kladeny jak ve vyučování náboženství, tak i v běžné farní pastoraci. Veškerá pastore se místně soustředila pouze na kostel a faru, a i tam mohl působit pouze kněz.

Téma mé bakalářské práce je „Starost biskupů o pastoraci dětí a mládeže v době totality“. Použil jsem metodu obsahové analýzy pastýřských listů pražské a olomoucké arcidiecéze.

Protože tato doba byla pro oficiální cestu k pastoraci dětí a mládeže velice těžká, zajímalo mě, jak se s tím biskupové vypořádali. To byl motiv, který mě vedl ke zpracování této práce. Oficiálně biskupové nemohli - navíc většina z nich byla internována a nemohli vykonávat svou funkci, kterou za ně vykonávali vikáři - a ani si netroufali dávat pokyny k pastoraci mládeže, už proto, aby neupozorňovali na kněze, kteří se tajně věnovali mládeži.

Přesto biskupům a ostatním ordinářům nebyla situace dětí a mládeže lhostejná a snažili se na ni upozorňovat. Vždyť děti a mládež mají v každé době své problémy a zvláště za doby socialismu, kdy byla potlačována svoboda vyznání, přestože Ústava z 9. května 1948 neobsahovala jediné výslovné protináboženské ustanovení¹. Proto i v této době cítili biskupové zodpovědnost za řešení některých naléhavých problémů dětí a mládeže.

Jak se jim to dařilo? Na to chce odpovědět moje bakalářská práce. Moc možností neměli, nechtěli-li mít problémy se státní mocí. V pastýřských listech z té doby, vydaných v pražské a olomoucké arcidiecézi, jsem vyhledal texty, které svědčí o postoji biskupů, případně jejich zástupců, k těmto problémům. Biskupové se snažili hlavně oslovovat rodiče, aby se věnovali svým dětem o prázdninách, při přípravě k svátostem a včas je přihlašovali na hodiny náboženství. Obrací se ve svých listech také přímo na mládež a mladé muže, aby uposlechli hlasu Božího a dali se do jeho služeb. Kladou veliký důraz, zvláště František Tomášek, na křesťanskou výchovu v rodinách a na morální výchovu.

Svou práci jsem rozdělil do dvou částí. V první části jsem popsal situaci, v níž se církev ohledně možností pastore dětí a mládeže po roce 1948 ocitla. Církev neměla moc

¹ Václav Vaško, Neumlčená II. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce, s.21

možností působit výchovně na děti a mládež, protože jí to bylo znemožňováno rušením církevních škol. Podobné to bylo s výukou náboženství i v pastoraaci ve farnostech.

Následují pokyny k pastoraaci dětí a mládeže, které vydala církev v koncilních dokumentech II. vatikánského koncilu, který se právě v této době totalitě konal.

Potom jsem pro přehlednost vyhledal a názorně popsal, kdo, od kdy, do kdy vedl v té době dané diecéze, a tudíž mohl vydávat pokyny k pastoraaci dětí a mládeže. Vzhledem k tomu, že biskupové byli většinou internováni a bylo jim kromě Františka Tomáška a Josefa Vranu, který byl vysvěcen na biskupa až v roce 1973, většinou zabráněno k výkonu služby, pokyny máme pouze od těchto dvou biskupů. V roce 1968 československá vláda sice splnila pár požadavků, a tak se mohli po dlouhých letech vrátit do svých úřadů biskupové Karel Skoupý v Brněnské diecézi, Josef Hlouch v Československé diecézi a s malým zpožděním Štěpán Trochta v Litoměřické diecézi. Biskupu Karlu Otčenáškovu státní správa odmítala dát souhlas a tak královehradecká diecéze zůstala stále neobsazena. Tito biskupové se vrátili již ve velmi starém věku a svůj úřad vykonávali pouze 3 roky, respektive 5 let. Proto jsem se soustředil právě na Františka Tomáška a Josefa Vranu, Napsal jsem jejich krátký životopis a pokusil jsem se vystihnout, v čem viděl Tomášek jedinečnou možnost pastoraace dětí a mládeže. Ač pedagog, hlavní pastoraaci dětí a mládeže viděl v rodině. K tomu se převážně také vyjadřoval ve svých pastýřských listech.

V druhé části své práce jsem vyhledával v pastýřských listech, které byly vydány v pražské arcidiecézi a v olomoucké arcidiecézi od roku 1948 až do roku 1989, vše, co se týká dětí a mládeže. Pokyny jsem rozdělil do šesti okruhů, které se opakovaly nejčastěji. První okruh je starost biskupů, aby bylo dostatek mládeže, zvláště hochů, kteří by se dali do služeb církve. Svě listy psali většinou v době, kdy se podávaly přihlášky na bohosloveckou fakultu. Líčí v nich mladým mužům, kteří ještě nejsou rozhodnuti, že služba bratřím a sestřím v kněžském povolání je sto naplnit radostí jejich život, neboť je to vznešené a krásné povolání. A prosí rodiny, aby vytvářely dobré podmínky pro vznik nových kněžských povolání.

Druhý okruh je starost o náboženskou a rodinnou výchovu. Je to druhé nejpočetnější téma, co se týká počtu pastýřských listů, které biskupové tomuto tématu věnovali. Vybízí rodiče, aby dětem zabezpečili nejen šťastný a bohatý život zde na zemi, ale hlavně náboženskou výchovu, která je nezbytná pro šťastný život po smrti.

Do třetího okruhu jsem zařadil pokyny k výuce náboženství ve školách. Většinou to byly jen krátké výzvy, aby rodiče dávali včas přihlášky na hodiny náboženství. František Tomášek po roce 1968 vydal jen dva listy, ve kterých ukazoval, jak dobré a prospěšné jsou

hodiny náboženství pro děti, v nichž děti uslyší krásné příběhy svatých, najdou v Ježíši přítele a naleznou smysl života.

Ve čtvrtém okruhu jsou pokyny biskupů ke svátosti křtu dětí a svátosti biřmování. Vysvětlují nový obřad křtu dětí v duchu II. vatikánského koncilu. Rodičům František Tomášek vysvětluje, jak je důležitý křest a příprava na něj, což někteří rodiče odmítají. Chválí mladé lidi, kteří se sami přihlašují na křest a s horlivostí se na něj připravují, připomíná, že i biřmování je velmi důležité a je velikou posilou ve víře i v životě.

V pátém okruhu jsou pokyny biskupů k přípravě ke zpovědi a ke svatému přijímání. Protože rodiče jsou dítěti nejbližší, mají jít příkladem přijímáním svátostí a zároveň své děti na tyto svátosti připravovat.

Posledním okruhem, ke kterému se vyjadřoval pouze František Tomášek, byly pokyny k trávení volného času v době prázdnin. Kladl rodičům na srdce, aby se o prázdninách věnovali svým dětem, udělali si pro ně čas, vymýšleli dobrý prázdninový program. Také se obracel přímo na děti a mládež, aby i o prázdninách žily podle Desatera, myslely na Boha udělaly si pro něho čas na modlitbu a návštěvu mše svaté, a hlavně se varovaly předčasných známostí a stanování ve dvou a nedávaly tím špatný příklad ostatním.

Základními zdroji byly pastýřské listy vydané v pražské arcidiecézi. Aleš Opatrný s kolektivem Pastoračního střediska připravil listy vydané v pražské arcidiecézi od roku 1945 do roku 2000 a pro Arcibiskupství pražské je vydalo Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří v roce 2003. Dále jsem čerpal z pastýřských listů vydaných v olomoucké arcidiecézi. Ty vyšly svázané v rámci záměru „Jednotná Evropa a křesťanství“ ve spolupráci s Centrem Aletti v Olomouci v roce 2001 a jsou výsledkem práce studentů Šárky Formánkové, Kamily Pattermanové a Jiřího Dvořáčka. Jsou tam pastýřské listy vydané v olomoucké arcidiecézi od roku 1948 do roku 1989.

Do přílohy jsem vypsál, pro lepší pochopení a srovnání své práce, všechny pastýřské listy, které se týkaly daných témat. Jsou z nich po krátkém obsahu listu vypsány citace, které se týkají přímo dětí a mládeže. Seřazeny jsou chronologicky a napřed jsou z pražské arcidiecéze, pak následují z olomoucké arcidiecéze. V tabulce pak jsou pro přehlednost seřazeny pastýřské listy podle témat, jak je vydávali jednotliví ordináři.

1. CÍRKEV V DOBĚ TOTALITY

1.1. NÁBOŽENSTVÍ A ROK 1948

Ústřední výbor Národní fronty (ÚAV NF) vydal 18. března prohlášení o náboženské svobodě. Právě se v něm, že náboženská svoboda a vykonávání náboženských obřadů je jednou ze základních zásad lidově demokratického státu, který v žádném případě nechce rušit ani jakkoliv zasahovat do církevního školství. Zároveň odsuzují jakékoliv zásahy a pokud někde se naskytly, chtějí je napravit. Stejně rozhodně však odsuzují, jakékoliv zneužití kazatelen, kněžských úřadů a náboženského tisku k politickým vystoupením proti republice, vládě a lidově demokratickému režimu. Vybízají zároveň, aby akční výbory navazovaly kontakty s církevními činiteli a institucemi.²

Ústava z roku 1948 neupravuje stejně jako předchozí z roku 1920 postavení církví a náboženských společností. Ačkoli ústava neobsahuje jediné výslovné protináboženské ustanovení, anticipuje zdánlivě nevinná věta, že se nedovoluje zneužívat náboženské úkoly k nenáboženským úkolům, zárodek budoucího konfliktu mezi státní mocí a věřícími. Pod záminkou, že nejde o náboženské cíle, se zanedlouho bránilo biskupům projevit veřejně v kázáních, pastýřských listech, ve sdělovacích prostředcích nesouhlas se zásahy státu proti církvi a náboženství. U článků zajišťujících jiné než náboženské svobody nemá ústava podobná omezující ustanovení. Ústava tedy měla proticírkevní osten.

Z náboženského hlediska snad nejozřejavějším byl paragraf 14 Ústavy: „Veškerá výchova a všechno vyučování buďtež zařízeny tak, aby byly v souladu s výsledky vědeckého bádání a nebyly v neshodě s lidově demokratickým zřízením. Vrchní vedení veškeré výchovy a všeho vyučování, jakož i dozor nad nimi přísluší státu.“ Kámen úrazu tohoto paragrafu spočívá v tom, že veškerá výchova má být vedena „v souladu s výsledky vědeckého bádání“, ale za „vědecký“, jak ukázala brzy praxe, se považoval jen marxisticko-leninský světový názor. Vše ostatní, zejména jakékoliv náboženství, bylo označováno za idealistický světový názor, který je brzdou upevňování a rozvoje lidově demokratického zřízením. V důsledku toho boj s „idealistickým tmářstvím“ byl předpokladem výchovy občana „zapáleného“ pro socialismus.³

² Václav Vaško, Neumlčená II. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce, s.15-16

³ Václav Vaško, Neumlčená II. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce, s.20-21

1.2. ZÁKON O JEDNOTNÉ ŠKOLE

Školský zákon projednala vláda 25.3.1948 a Ústavodárné shromáždění jej schválilo 21.4.1948. Nový školský zákon byl součástí demokratizace školství, jeho zlidovění, a připravil cestu nové, socialistické škole. Škola I. a II. stupně dala podle nového zákona všem dětem jednotné vzdělání podle demokratických zásad občanské rovnosti.

Podle souhrnného záznamu, vypracovaného církevním oddělením politické sekce ministerstva zahraničních věcí pro ministerstvo školství a osvěty, týkala se školní reforma v Čechách a na Moravě zejména 53 obecných katolických škol, 45 měšťanských, 12 učitelských ústavů, 12 gymnázií.

Poslední pokus o záchranu církevního školství pro československé katolíky učinila vatikánská diplomacie, a to několika intervencemi provedenými zároveň v Praze a ve Vatikánu u našeho velvyslanectví. 31. 3.1948 intervenoval chargé d'affaires mons. Verolino u ministra školství Zdeňka Nejedlého a odevzdal mu nótu k osnově školského zákona. Nejedlý při této příležitosti řekl, že osnova počítá jen se státními školami. Z toho ustanovení ministerstvo povolilo jen jednu výjimku, a to pro církevní školy odpovídající čtyřem vyšším třídám střední školy, které mají sloužit jako přípravy pro bohoslovecké studium. Verolino žádal, aby bylo v zákoně výslovně řečeno, že církevní školy budou moci i nadále existovat, přičemž by podrobnosti upravil zvláštní zákon, aby těmto školám bylo ponecháno právo veřejnosti.

Také sekretář pro mimořádné záležitosti kardinál Tardini tlumočil znepokojení Vatikánu nad návrhem československého školského zákona. Chtěl, aby stejně jako jiné státy, československý stát zachoval i nadále zřizovat, udržovat a spravovat církevní školy církevním institucím. A aby bylo také zachováno vyučování náboženství i pro třetí stupeň škol (5. - 8.třída gymnázií) a odborné střední školy a nebylo paragrafem - O vyučování - zneužíváno proti intencím katolické výchovy.⁴

1.3. VÝUKA NÁBOŽENSTVÍ

O úrovni religiozity společnosti svědčí kromě řady jiných údajů i stav výuky náboženství. V komunistickém Československu se využilo předchozí tradice, pod jejímž vlivem se náboženství vyučovalo vesměs pouze ve škole. Na počátku padesátých let bylo

⁴ Václav Vaško, Neumličená II. Kronika katolické církve v Československo po druhé světové válce, s.19.-20

jasně stanoveno, že výuka náboženství musí probíhat jen ve školách, nebyla možná např. na farách.

Výuka náboženství se až do jara 1968 řídila směrnicemi SÚC či ministerstva školství, věd a umění z počátku padesátých let. Ty tuto výuku omezily 2. – 7. ročníkem základní školy a záměrně komplikovaly způsobem přihlašování k výuce. Přihlášky přijímalo ředitelství školy a u zvláště horlivých ředitelů je museli oba rodiče chodit osobně podepisovat do ředitelny, což vedlo k zastrašování těch, kdo chtěli své děti na hodiny náboženství přihlašovat. Mnoho učitelů si také dávalo závazek, že z jejich třídy nebude přihlášen nikdo. Aby výuka náboženství byla co nejméně ztížena, byla mnohde zařazována až na večerní hodiny. V jedné škole v okrese Bruntál byla stanovena na 19 hod. Ne všichni takový nátlak vydrželi.

Ředitelé a jiní představitelé veřejné moci byli na nízkém počtu dětí navštěvujících náboženství osobně zainteresováni. Motivací pro ně byla nejen jejich komunistická „víra“, aby přispěli k co největší ateizaci společnosti, ale také to, že počet dětí přihlášených do hodin náboženství byl jednou z měřitelných hodnot úspěchu či neúspěchu ateizace. Právě mimo jiné od těchto údajů byli totiž hodnoceni místní komunističtí pracovníci vyššími složkami.

I když jsou k dispozici relativně přesné údaje o počtu dětí navštěvujících náboženství, nemají však stoprocentní vypovídající hodnotu o úrovni religiozity. Nátlak na rodiče a děti vedl totiž ke skrývání vlastního náboženského přesvědčení, o němž se lidé domnívali, že jej mohou projevit i jinak, než osobní statečností při přihlašování do náboženství. Údaje vztažené k výuce náboženství z let 1948 – 1989 tak mnohem spíše vypovídají o intenzitě protináboženské politiky, ačkoli statistiky jasně dokazují jistou souvislost těchto údajů s úrovní religiozity, tato státní politika byla výrazně účinnější v oblastech s oslabenou vírou a naopak.⁵

V prvních letech bylo mezi řadovými členy mohutné, dvoumilionové komunistické strany ještě dost aktivních i pasivních členů církví, proto mnozí z komunistů byli přesvědčeni o užitečnosti náboženské výuky pro své děti.⁶ Ještě na počátku padesátých let byla náboženská výchova klasifikovaným předmětem, známka na vysvědčení byla na předposledním místě před tělesnou výchovou. Tento stav byl změněn zákonem č. 31/1953 Sb., kdy se náboženství stalo předmětem nepovinným a neklasifikovaným.

Na počátku padesátých let bylo pouze v šesti ze třinácti krajů přihlášeno na náboženství méně než 99 % dětí a jen v Karlovarském to bylo méně než 90 % (88 %). Od roku 1952, kdy bylo zrušena povinná náboženská výchova, počet dětí přihlášených do

⁵ Stanislav Balík, Jiří Hanuš, *Katolická církev v Československu 1945- 1989*, s. 219

⁶ Jiří Hanuš, Jan Stříbrný, *Stát a církev v roce 1950*, s.28

náboženství klesal. Například již v roce 1956 v devíti krajích se náboženství účastnila méně než polovina dětí a nejméně bylo v Ústeckém kraji pouze 14,6, % a nejvíce Gottwaldovském kraji 75 %. Byl tady jednoznačný rozdíl mezi Čechy a Moravou, v žádném moravském kraji neklesl počet dětí pod 50 %.

O deset let později ve školním roce 1967/ 68 se v celém Československu účastnilo 24 % žáků (348 846) 2.-7. ročníků.

Změna podle nového výnosu ministerstva kultury a informací přišla až na jaře 1968, kdy se mohli výuky účastnit i žáci vyšších ročníků, tedy až do deváté třídy. Vyučování se mohlo nově konat i mimo školní budovy, což od roku 1949 nešlo. Výuku mohli nově vykonávat mimo duchovních i vyškolené laické osoby, tzv. katecheté. Přihlášky už nepřijímali ředitelé škol, ale příslušní duchovní.⁷

K návratu k poměrům před rokem 1968 v oblasti vyučování došlo na základě výnosu ministerstva kultury ČSSR č. j. 11822/1971 – III. od začátku školního roku 1971/72. Přihlášky na náboženství se musely opět podávat do školy a vyučovat bylo dovoleno jen ve škole. Škola měla do 15. září předat farnímu úřadu jmenný seznam přihlášených žáků a příslušný ONV pak dohodl s duchovním počet hodin výuky a bylo mu vydáno potvrzení o oprávněnosti provádět výuku náboženství⁸

Ve školním roce 1969/70 se přihlásilo téměř dvojnásobek žáků. Poté následoval výrazný pokles v roce 1970/71 to bylo 22,3 %, 1972/73 – 15,6 %, 1974/75 – 9,7 %, 1977/78 – 19,9 %. V roce 1983/84 to už bylo pouze 3,25 %.

1.4. FARNÍ PASTORACE

Státního dozor nad církvemi dával pastorační práci v katolické církvi u nás velmi úzké meze. Zatímco v Českobratrské církvi evangelické patřily podle církevních řádů k životu farnosti některé funkce neordinovaných členů sboru (kurátor, členové staršovstva), kteří se také mohli z těchto svých pozic podílet do jisté míry na pastorační práci, vycházel u katolické církve stát ze stavu, který zde byl na konci čtyřicátých let. Tehdy se oficiálně v církvi na pastorační práci podíleli jen biskupové a kněží. Jen jim byl dáván souhlas k výkonu duchovenské činnosti a oni byli tedy jediní, jimž stát pastorační činnost povoloval. Jakákoliv veřejná náboženská činnost laiků a jakákoliv pastorační činnost mimo budovu kostela, fary a hřbitova

⁷ Stanislav Balík, Jiří Hanuš, *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*, s. 219 – 220

⁸ Zdeněk Demel, *Pod dohledem církevních tajemníků*, s.128

mohla být státními orgány prohlášena za nelegální a kvalifikována jako maření státního dozoru nad církvemi dle § 178 trestního zákona. Znamenalo to, že se legální život církve omezoval na bohoslužby, udílení svátostí, nezbytnou přípravu na ně (zde byla různá omezení církevních tajemníků, například u veřejných příprav na biřmování mimo bohoslužby) a na osobní duchovní život člověka. Stát toleroval nanejvýš společenství uvnitř vlastní rodiny, ale už ne společenství rodin. Tato situace znamenala překážky pro účast laiků na pastorační práci a pro vznik nejrůznějších nových forem pastorační práce. Před rokem 1948 se odehrávala nemalá část církevního života ve spolcích a sdruženích (mariánské družiny, sodálové a sodálky, Bratrstvo Nejsvětější svátosti, vzdělávací spolky při farnostech, Orel, atd.). A po druhé světové válce už k nám pronikla řada inspirací z hnutí JOC,⁹ jež vedly k zakládání malých společenství.¹⁰ Nejvíce se o to pokoušeli zejména mezi mládeží lidé, inspirovaní a připravovaní charismatickým slovinským knězem Kolakovičem, působícím zejména v Praze mezi vysokoškoláky.¹¹ Tyto iniciativy byly ale po komunistickém puči roku 1948 postupně zakázány a význační členové Kolakovičových buněk odsouzeni k dlouholetému žaláři.

Církev tedy nebyla jen vyřazena ze společenského, kulturního a politického života, ale byla také uzavřena do svých kostelů, sakristií a far, jejichž návštěvníky bylo možné poměrně snadno registrovat, zejména v malých městech a na vesnicích. Jediným možným, kdo mohl pastoračně působit byl pouze kněz ve své farnosti. Legální prostor pro růst křesťanského života byl jen v rodinách. Proto Tomášek tak často vyzýval rodiče, aby se starali o náboženskou výchovu svých dětí, proti čemuž státní dozor vcelku nic neměl. Tito lidé si byli dobře vědomi velké časové převahy, kterou pro působení na dítě měla škola, jejíž ateistické působení bylo vytrvale sledováno. Bylo tedy velice dobré, že ve druhé polovině dvacátého století se u mnoha rodičů proměnil jejich postoj k náboženské výchově vlastních dětí. Nespoléhali se už na to, že ji někdo druhý zajistí, ale snažili se sami pro tuto práci připravit, případně se sdružili s dalšími rodiči. To ovšem muselo probíhat pouze nevěřejně.

Pastorační činnost ve farnostech se tedy koncentrovala jen na bohoslužby a udílení svátostí. A zde právě sehrál velmi důležitou roli koncil svou liturgickou reformou. Obnovená liturgie změnila styl pastorační práce. Jednak posílila svou srozumitelností a větším podílem biblických textů katechetickou dimenzi bohoslužeb a dále větším prostorem pro činnou účast

⁹ Belgicko-francouzské hnutí dělnické mládeže založené paterem Josefem Cardijnem, u jehož zrodu stál i kněz Tomislav Kolakovič.

¹⁰ Václav Vaško, Neumlčená kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce I., s.217.-224.

¹¹ Ondřej Liška, Církev v podzemí a společenství koinótes, s.16-18

věřících při bohoslužbě (tím nejsou míněny jen liturgické služby lektora, žalmisty, ale porozumivé zapojení do liturgie slovy i gesty) změnil se postoj mnoha katolíků od pasivních a „němých“ účastníků bohoslužeb, kteří se při nich věnovali vlastní zbožnosti, k aktivním spoluvůrcům toho, co se ve farnosti děje. Kněz už nebyl jediným aktérem liturgie. To postupně měnilo mentalitu alespoň některých účastníků bohoslužeb k větší odpovědnosti za život farnosti, když se v liturgii už necítili být jen pasivními vykonavateli „náboženské povinnosti“.

V církvi existovala dvojakost oficiální a neoficiální roviny i v oblasti farní pastorace. Nemáme na mysli přímo struktury tzv. podzemí církve, ale neoficiální rovinu života, která doplňovala mezery ve farní pastoraci, nebyla sice přístupná všem, ale týkala se mnohých. Ačkoliv nebyla ve farnosti možná práce s mládeží, existovaly turistické oddíly, do kterých se ve městech stahovaly děti věřících rodičů. V řadě farností také byly skupiny mladých lidí, kteří spolu jezdili na prázdninové turistické pobyty do slovenských, bulharských nebo rumunských hor. To většinou probíhalo bez zákazů a rušivých zásahů řadu let a plnilo se tak určité výchovné i pastorační poslání, ale nesměli se účastnit místní kněží. Rovněž brigády na opravě kostelů zejména ve velmi málo religiózních oblastech, spojené s nenápadně konaným duchovním programem, sloužily jako doplněk pastorace mládeže, rodin i manželských párů. Pro pastoraci větších dětí a mládeže pak nezastupitelným způsobem sloužily salesiánské „chaloupky“.¹²

Po roce 1968 se také objevila v pražské arcidiecézi postupně novodobá hnutí: fokoláre, *Comunione e Liberazione*, Světlo-život (oázy) a charismatická obnova. Tato hnutí, ač mohla pracovat jen ve skrytu, bez oficiální prezentace a mezi ohraničeným okruhem těch, kdo se o nich dozvěděli.

Hnutí v podstatě realizovala vždy některý segment z koncilových myšlenek. Fokoláre sjednocovalo, jedním z jeho nosných témat bylo a je *communio* v církvi. *Comunione e Liberazione* ukazovalo, jak může po koncilu vypadat angažmá křesťanů ve veřejné sféře, u nás se ale rozšířilo jen minimálně. Oázy přispěly k prohloubení křesťanského vědomí u řady mladých lidí a učily je evangelizovat. Charismatická obnova ve svých seminářích života z víry přiváděla věřící k hlubší zkušenosti osobní víry, a také k odkrytí významu malého společenství pro růst víry a k vnímání moci Ducha svatého v lidské bezmoci. Všechna tato hnutí vysvobozovala své členy z anonymity a osamělosti křesťanského života. Hnutí také

¹² viz. Jaroslav Vracovský, *Chaloupky*

přinesla do obecné pastorační práce některé nové metody, které se uplatnily i za jejich hranicemi.

Biskup Tomášek činnost těchto hnutí přímo nesledoval a je nepreferoval, ale obecně nebyl proti nim. Otiskoval v Oběžníku základní každoměsíční pomůcku hnutí Fokoláre - Slovo života a k existenci charismatické obnovy uvedl alespoň základní orientující text. Protože se zmíněná hnutí neprojevovala nijak politicky, nebyla státním úřadům výrazným trnem v oku. Účast zmíněných hnutí na životě církve v naší zemi měla ještě jeden důležitý efekt. Byla to hnutí mezinárodní, která zprostředkovávala a udržovala kontakt svých členů s křesťany v zahraničí, zejména prostřednictvím tehdejší NDR. To byla jedna z mnoha cest, která alespoň zčásti vyváděla naši církev z izolace a z ní plynoucí laciné a nevhodné spokojenosti se vším, co bylo u nás obvyklé.¹³

1.5. KŘESŤANSKÁ VÝCHOVA V KONCILNÍCH DOKUMENTECH

O výchově se koncil, který se konal právě v době totality, vyjadřuje ve dvou dokumentech, a to na několika místech v konstituci *Gaudium et spes* a dále v deklaraci o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*. Nejedná se o souhrnné pojednání o výchově, ale spíš jen o některé zásady. Konstituce *Gaudium et spes* mluví o výchově v souvislosti s životem rodiny v kapitole o manželství a rodině. Vyzdvihuje její význam pro výchovu dítěte, a to jak obecně lidskou, tak specificky křesťanskou. Zdůrazňuje příklad rodiny jako důležitý výchovný prostředek: „Budou-li rodiče předcházet příkladem a rodinnou modlitbou, pak děti a vůbec všichni, kdo žijí v rodinném kruhu, naleznou snadněji cestu lidskosti, spásy a svatosti. Manželé, když dostanou důstojnost i úlohu otcovství a mateřství, budou svědomitě plnit povinnost výchovy, zvláště náboženské, která patří především jim.“¹⁴ Vyslovuje také podporu úloze rodiny při přípravě mladých lidí k rodičovství: „Mladé lidi je třeba vhodně a včas poučit – a to převážně už v rodině o důstojnosti, úloze a praxi manželské lásky, aby nabyli úcty k čistotě a mohli v příhodném věku po čestně prožitém období zasnoubení vstoupit do manželství.“¹⁵

¹³ Aleš Opatrný, Kardinál Tomášek a pokoncilní proměna pražské arcidiecéze, s 215- 218

¹⁴ Dokumenty II. vatikánského koncilu, *Gaudium et spes*, část druhá, první kapitola, Svátost manželství a rodiny

¹⁵ Dokumenty II. vatikánského koncilu, *Gaudium et spes*, část druhá, první kapitola, Manželská láska

1.6. ORDINÁŘI VE VEDENÍ JEDNOTLIVÝCH DIECÉZÍCH

1.6.1. SITUACE BISKUPŮ

Režim věděl, že hlavním nástrojem, jak ochromit a umlčet církev v Československu, je internace hlav místních církví. Ze špatné zkušenosti ze zahraničí volil místo veřejných soudních procesů cestu tiché likvidace. Prvním, na kom byla tato strategie vyzkoušena, byl arcibiskup Josef Beran. Byl internován 19. června 1949.

Stát nehodlal však nechat církev bez vedení. Po odstavení biskupů měl nachystanou pro sebe výhodnou variantu, částečně opřenou o kanonické právo. V prvním kroku byli do všech diecézních kurií dosazeni vládní zmocněnci, kteří byli skutečně nejmocnější muži v církvi. I před internací či zatčením biskupů rozhodovali o chodu celé diecéze, o biřmování, svěcení kněží apod. Režim však nechtěl stavět legitimitu rozhodování v církvi na ateistech, potřeboval se opřít o spolupracující kněze. Tak stál v čele diecéze kapitulní nebo generální vikář, který šel na ruku vládnímu zmocněnci, který držel fakticky moc. Mnohdy se stal z generálního vikáře vikář kapitulní, aniž by se změnil způsob správy diecéze. Po změně kanonického práva v roce 1983 již nebyli voleni kapitulní vikáři, ale administrátoři s obdobným postavením.

1.6.2. PRAŽSKÁ ARCIDIECÉZE

Arcibiskup Josef Beran byl internován 19.6.1949 v arcibiskupském paláci do března 1951. Poté byl převezen do Roželova u Rožmitálu, po měsíci do Růžodola u Liberce, v dubnu 1953 do Myštěvsi u Nového Bydžova a v prosinci 1957 do Paběnic u Čáslavi, od 5.10.1963 byla změněna internace na nucené vyhnanství v Mukařově u Prahy a od května 1964 v Radvanově.

Vězení neunikl ani tajně vysvěcený pražský pomocný biskup Ladislav Hlad. Poprvé byl odsouzen na tři roky 1950 – 1953. Podruhé byl zatčen v roce 1959 a v lednu 1960 odsouzen na 9 let. Vězení opustil na základě amnestie z 5.10.1963

Na místo J. Berana řídil pražskou arcidiecézi kapitulní vikář (před tím jako generální vikář) Antonín Stehlík od 8. 3. 1951 do 18.2.1965, kdy nastoupil apoštolský administrátor biskup František Tomášek.

1.6.3..KRÁLOVÉHRADECKÁ DIECÉZE

Královéhradecký biskup Mořic Pícha byl internován ve své rezidenci od počátku roku 1950. Od 16.10.1950 byl mimo úřad a zemřel ve své rezidenci 12.11.1956. Karel Otčenášek, který byl po něm de iure apoštolským administrátorem, byl od 12.7.1951 držen v internačním táboře v Želivě. Dne 29.12.1954 byl odsouzen na 13 let vězení. Propuštěn byl druhou velkou amnestií v květnu 1962. Tři roky pracoval jako dělník, v letech 1965-1968 a 1973-1989 jako administrátor v Ústí nad Labem – Trmicích. Jen v letech 1968-1973 směl pobývat ve své diecézi.

Od 16.10.1950 řídil diecézi generální vikář Ladislav Hronek. Od 16.11.1956 do 1.8.1969 kapitulní vikář Václav Javůrek, který se vzdal úřadu v očekávání nástupu biskupa Karla Otčenáška, k čemuž nedošlo. Od 28.8.1969 do 21. 12.1989 vedl diecézi kapitulní vikář Karel Jonáš.

1.6.4. ČESKOBUDĚJOVICKÁ DIECÉZE

Po svátku Božího Těla 1950 byl internován Českobudějovický biskup Josef Hlouch ve své rezidenci až do března 1952.¹⁶ Potom byl zbaven státního souhlasu a bez soudu byl držen mimo diecézi, nejdřív v Růžodole u Liberce, poté v Radvanově a nakonec v Koclířově u Svitav.

31.3.1952 byl kapitulním vikářem zvolen vlastenecký kněz Josef Buchta, byl jím až do 9.6.1953, kdy ho vystřídal Antonín Titman, který zůstal v úřadě do návratu biskupa Hloucha do 9.6. 1968. Po Hlouchově smrti byl 7.7.1972 zvolen kapitulním vikářem Miloslav Trdla a 9.1.1974 ho nahradil Josef Kavale, který vytrval v úřadě do 31.3.1990.

1.6.5. LITOMĚŘICKÁ DIECÉZE

Jediný sídelní biskup, který nebyl internován, byl litoměřický biskup Štěpán Trochta. Ten byl donucen jmenovat svým generálním vikářem aktivního člena komunistické strany Eduarda Olivu. Trochtovo gesto faktické žádosti o internaci státní moc na tolik popudilo, že Trochta po krátké internaci ve své rezidenci byl v lednu 1953 zatčen a v červenci 1954 odsouzen. Propuštěn byl na velkou amnestii k patnáctému výročí konce války v roce 1960.

¹⁶ Martin Weis, Minutěnky vzpomínek na pastýře lidu svého

Po stažení se do ústraní Štěpána Trochty od 1.5.1952 řídil diecézi generální vikář Eduard Oliva, dne 17.1.1953 byl pověřen jako kapitulní vikář řízení diecéze až do návratu biskupa Trochty 1.9.1968. Po Trochtově smrti od 10.4.1974 do 27.8. 1989 řídil litoměřickou diecézi kapitulní vikář Josef Hendrich.

1.6.6. OLOMOUCKÁ ARCIDIECÉZE

Od Velikonoc 1950 byl jedenáct let internován olomoucký arcibiskup Josef Karel Matocha, až do své smrti 2.11 1961. Dne 19.7.1950 byl zatčen olomoucký světící biskup Stanislav Zela, byl odsouzen na 25 let vězení po propuštění 5.10.1963 pobýval v polointernaci v Radvanově. Po smrti arcibiskupa Matochy spravoval arcidiecézi kapitulní vikář Josef Glogar do své smrti 11.10.1969. Po něm byl kapitulním vikářem Josef Vrana od 17.10.1969 do 4.3.1973, kdy byl jmenován biskupem a apoštolským administrátorem olomoucké arcidiecéze. Po Vranově smrti 30. listopadu 1988 byl kapitulním vikářem až do července 1989 František Vymětal, jeho jmenování neuznal Svätý stolec, a tak se celá arcidiecéze ocitla na 20 měsíců z hlediska církevního práva v prapodivném stavu.

1.6.7. BRNĚNSKÁ DIECÉZE

Dne 19.7.1950 začala domácí internace brněnského biskupa Karla Skoupého. Ta trvala tři roky do 19.5.1953. Od roku 1953 až do roku 1956 byl internován spolu s J. Beranem , J. Hlouchem a R. Pobožným v Myštevsi u Nového Bydžova, potom v Roželově u Rožmitálu, v letech 1963 – 1964 v Mukařově a v letech 1964 – 1968 ve své diecézi v Žernůvce u Tišova.

Místo něho vedl správu diecéze od 20.5.1953 do 6.5.1968 kapitulní vikář Josef Kratochvíl. Poté se vrátil biskup Skoupý a po jeho smrti od února 1972 do 31.3.1990 vedl diecézi kapitulní vikář Ludvík Horký.

1.6.8. ARCIBISKUP FRANTIŠEK KARDINÁL TOMÁŠEK

František Tomášek se narodil 30. června 1899 ve Studénce u Nového Jičína na Moravě. Vystudoval gymnázium v Olomouci a po maturitě a vojenské službě vstoupil v roce 1918 do arcibiskupského semináře v Olomouci. Na kněze byl vysvěcen arcibiskupem

Antonínem Cyrilem Stojanem 5. července 1922. Až do roku 1934 působil jako katecheta v Olomouci-Pavlovicích a v Kelči u Hranic. 15. prosince 1943 byl promován na doktora teologie na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Olomouci. Na světicího biskupa pro olomouckou arcidiecézi byl František Tomášek tajně vysvěcen olomouckým arcibiskupem Josefem Karlem Macochou 14.10.1949. Do 30.června 1950, kdy mu byla zastavena činnost, přednášel na olomoucké bohoslovecké fakultě. Od ledna do července 1951 působil jako administrátor farnosti Bohušov u Krnova. Tam byl 23. července zatčen a dopraven do internačního pracovního tábora v Želivě. Z internace byl propuštěn 28. května 1954 a 1. července nastoupil jako administrátor v Moravské Huzové, kde strávil jedenáct let. Jako jedinému z českých zemí mu byl povolen odjezd na II. vatikánský koncil, byl přítomen v letech 1962 až 1965 na všech čtyřech zasedání koncilu. Protože arcibiskupovi Beranovi nebylo umožněno vrátit se do vedení pražské arcidiecéze, jmenoval papež Pavel VI. F. Tomáška 18.února 1965 apoštolským administrátorem pražské arcidiecéze, 24. dubna 1976 kardinálem a 20. prosince téhož roku ho jmenoval arcibiskupem pražským. Napřed byl trochu váhavý k zaujetí stanoviště k režimu a byl povolný a na nátlak režimu se distancoval od Charty 77, posléze však tvrdě odsoudil sdružení *Pacem in terris*, ale představitelé komunistického režimu se mu vysmívali, že je jako generál bez vojska.¹⁷ Proto v jednom pastýřském listě reagoval na petici za nápravu vztahu církve a státu, kterou podepsalo více než půl miliónu lidí s velikou radostí, že vojsko konečně promluvílo a není sám.¹⁸ Po pouti na Velehradě roku 1985 se stal symbolem odporu proti komunistickému režimu.¹⁹ Pastýřským listem z 29. listopadu 1987 vyhlásil "Desetiletí duchovní obnovy národa." Na vlastní žádost byl papežem Janem Pavlem II. 27. března 1991 zproštěn vedení arcidiecéze a zemřel 4.srpna 1992 ve věku 93 let.

Výchova v rodině a výchova mladých lidí k rodičovství byla pro Tomáška důležitá témata, která dlouhodobě preferoval. Na koncilu, tak i doma Tomášek zdůrazňoval úlohu rodiny ve výchově dítěte, a to i přímo ve výchově náboženské, protože při výchovném monopolu ateistické školy v socialistickém zřízení byla rodinná výchova hlavním prostředkem výchovy jiné než oficiální, tedy i výchovy náboženské.

Neznamená to, že by katechetickou činnost ve škole nebo v církevním prostředí podceňoval, když se Tomášek nespolehal při výchově dětí ani na žádnou instituci, tedy školu a školské zařízení ani na vyučování náboženství, ale kladl veškerou váhu na působení

¹⁷ Jan Hartmann, Bohumil Svoboda a Václav Vaško, Kardinál Tomášek, s.63 - 71

¹⁸ Pastýřské listy 1945 – 2000 Arcidiecéze pražská, Pastýřský list katolickým věřícím v Československu- 23.dubna 1988, s. 506-507

¹⁹ Stanislav Balík, Jiří Hanuš, Katolická církev v Československu, s.101

rodiny. V období Pražského jara, tak i na sklonku osmdesátých let se snažil vytvořit podmínky ke vzdělání katechetů a o katechetické činnosti mluvil i v dobách, kdy bylo málo možností k její veřejné realizaci. Nicméně rodina pro něho znamenala — patrně i podle vlastních zkušeností — nedocenitelně významné výchovné prostředí. Ve svém pastýřském listě o náboženské výchově to několikrát zdůrazňuje.

Témata deklarace o křesťanské výchově se většinou míjela s možnostmi výchovy v socialistickém státě. Role školy, katolické školy, úloha katolických fakult a univerzit, právo rodičů na jimi zvolený styl výchovy, úloha školy v mravní a náboženské výchově dítěte byla témata pro křesťanský život čistě teoretická, protože v Ústavě byla zakotvena jak vedoucí úloha komunistické strany, tak tzv. vědecký světový názor jakožto jediný ve výchově přípustný. S výjimkou roku 1968, kdy bylo možno veřejně diskutovat o řadě požadavků na obnovu institucí, zrušených po nástupu komunistické vlády. Diskutovalo se tedy i o obnově církevních škol. Při té příležitosti se objevila také otázka malých seminářů, které byly považovány dlouhou dobu za význačný zdroj kněžských povolání. Tomášek nevydal jedinou zmínku o tom, že by považoval obnovení malých seminářů za otázku dne. Podobně o nich neuvažoval ani koncem osmdesátých a začátkem devadesátých let.

V těch bodech, které byly v podmínkách života v socialistickém Československu uskutečnitelné, byl Tomášek s myšlenkami koncilu srozuměn, neboť zřejmě navazovaly na jeho názory před koncilem. Pokud jde o realizaci náboženské výchovy formou katechetického působení, je situace zřejmě poněkud jiná a méně přehledná. Katechetické direktorium z roku 1971, které do jisté míry zachycovalo prvou fázi obnovy katecheze související s koncilem, vyšlo v českém překladu až v roce 1994, tedy po Tomáškově smrti.

To nelze vzhledem k politickým poměrům klást Tomáškově za vinu. Zdá se však, že se Tomášek novými formami katecheze po koncile už nijak nezabýval a že se proto neobjevují v jeho jinak četných výzvách, směrnicích a studijních materiálech, otiskovaných v Oběžníku. Ostatně v trojdílném katechismu z osmdesátých let, na němž se autorsky podíleli biskup Tomášek a salesián P. Oldřich Med, jsou pokoncilní zásady katecheze recipovány jen velmi střídmě. Kladem je sice rozdělení do tří svazků, které umožňuje brát ohled alespoň na dvě vrstvy žáků, totiž na ty, kdo potřebují prvouku a pokročilejší. Přesto zůstává katechismus dost silně poplatný starým metodám, což je zejména patrné u části „Dějiny spásy“, která je v podstatě malou biblickou dějepřpravou, která nebere v úvahu současnou biblistiku.

Tomášek snahám o obnovu katecheze nijak nebránil a alespoň morálně řadu věcí podporoval. Ty neúnavně v sedmdesátých a osmdesátých letech podnikala s aktivními katolíky nejen z Prahy, ale i z Moravy a ze Slovenska sestra Consilie Nováková OSU. Nebránil ani co do metody zastaralým katechetickým pomůckám, neveřejně vyráběným, pokud mu je někdo předložil a žádal od něho neformální doporučení. V tehdejší nouzi nebylo možné totiž vybírat podle větších nároků a bylo vůbec přínosem, že se vůbec někdo snažil pomůcky vytvořit.²⁰

1.6.9. BISKUP JOSEF VRANA

Josef Vrana se narodil 17. října 1905 ve Stříbrnicích u Kojetína. V roce 1924 ukončil maturitou Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži a poté studoval Bohosloveckou fakultu v Olomouci. V roce 1928 byl vysvěcen na kněze. Od roku 1935 působil jako profesor na rodném gymnáziu a to až do doby, kdy bylo zrušeno komunisty v roce 1950. Poté působil v duchovní správě v Roštině, Gottwaldově, na Velehradě a v Uherském Hradišti. Potom odešel do Olomouce, kde se stal kanovníkem a kapitulním vikářem. V roce 1973 ho papež Pavel VI. na nátlak komunistické vlády jmenoval titulárním biskupem a apoštolským administrátorem olomoucké arcidiecéze. Vrana byl znám povolností vůči vládě a podporováním sdružení *Pacem in terris*, proto neměl důvěru Vatikánu a ten ho odmítal jmenovat arcibiskupem olomouckým. Zemřel 30. listopadu 1987 v Olomouci.

2. POKYNY BISKUPŮ

2.1. KE KNĚŽSKÝM A DUCHOVNÍM POVOLÁNÍM

Jedna ze starostí biskupů v době totality byla, aby bylo dostatek kněžských a řeholních povolání. Vydávali pastýřské listy, které se týkaly přímo kněžských povolání a v nich vyzývali mladé ke službě. Těchto listů bylo celkem čtrnáct. Byl to Pastýřský list o kněžském dorostu – duben 1952, Pastýřský list o kněžství – leden 1979, Pastýřský list o kněžském povolání – únor 1980, Pastýřský list o kněžských povoláních – únor 1982, Pastýřský list o kněžských povoláních – listopad 1982, Pastýřský list o kněžském povolání – leden 1985, Pastýřský list o kněžských povoláních – únor 1986, Pastýřský list o kněžských povoláních – únor 1987, Pastýřský list o kněžských povoláních – únor 1988, Pastýřský list o kněžských povoláních – leden 1989, všechny vydané v pražské arcidiecézi, Pastýřský list o

²⁰ Aleš Opatrný, Kardinál Tomášek a pokoncilní proměna pražské arcidiecéze, s.68 - 72

kněžských povoláních – leden 1980, Pastýřský list o kněžském povolání – leden 1984, Pastýřský list o kněžských povoláních – prosinec 1986, vydané v olomoucké arcidiecézi a Pastýřský list k obnově života ženských řádů a kongregací – říjen 1988, vydaný v obou diecézích. Ale nejen v těchto listech, biskupové využívali i jiných pastýřských listů, v nichž povzbuzovali mladé ke kněžství. Byly to: Pastýřský list k Vánocům vydané v roce 1983 v olomoucké arcidiecézi, Pastýřský list k 850. výročí posvěcení chrámu svatého Václava v Olomouci v roce 1981, Pastýřský list vydaný u příležitosti konsekrace Josefa Vranského na biskupa z roku 1973, Pastýřský list k zahájení jubilejního roku svatého Cyrila a Metoděje z roku 1968 a Pastýřský list velikonoční vydaný v pražské arcidiecézi v březnu 1951.

Antonín Stehlík, který vedl pražskou diecézi jako kapitulní vikář, v březnu 1951 ve velikonočním pastýřském listě předkládá věřícím zásady práce pro rozkvět arcibiskupství a jednou z těchto zásad podle něho je, že je třeba pečovat o kněžský dorost, aby Cyrilometodějská fakulta byla zaplněna v novém školním roce dostatečným počtem věřících jinochů.

Druhý svůj list z roku 1952 věnoval Antonín Stehlík přímo tématu kněžského dorostu. Připojil se k citaci olomouckého arcibiskupa A. C. Stojana, který posílal za svého života mládeži vzkaz, jak moc ho trápí nedostatek kněží a přeje si, aby mládež se dala do služeb Krista, kde se pro ni otvírají velké možnosti i přes osobní oběti a sebezápory, jako v žádném jiném stavu. Dobře si uvědomuje, že hlavně rodina je základní buňkou, z které mohou vycházet mladí lidé připraveni a odhodláni dát se do služeb církve. Tak se obrací k rodičům, aby katolické rodiny byly štěpnicemi, z nichž klíčí, roste a mohutní v srdcích dětí touha ke svatému kněžství. Rodiče by si měli uvědomit, že je to pro ně velká čest, pokud si Bůh vybere z jejich středu kněze.

František Tomášek, který vystřídal Antonína Stehlíka ve vedení arcibiskupství pražského, vydal celkem ke kněžským povoláním deset pastýřských listů, ve kterých se zmiňuje nebo vyzývá mladé ke kněžskému povolání, protože i jeho trápí nedostatek kněží, kteří jsou z přemíry práce, kdy musí mnohdy zastávat funkci ministranta, kostelníka atd., unaveni.²¹ A každý hrob zesnulého kněze volá: „Kdo na moje místo?“²² Pouze v pastýřském listu o kněžském povolání z února 1988 vyjadřuje jakousi radost, že počet kandidátů ke kněžství v posledních letech přibývá, že dosavadní prostory v Litoměřicích už nestačí. Nepoměr mezi potřebou kněží a skutečným stavem zůstává však stále veliký.

²¹ srov. Pastýřský list o kněžských povoláních – únor 1981-Arcidiecéze pražská, příloha str. 86

²² srov. Pastýřský list o kněžských povoláních – listopad 1982 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 91

František Tomášek ve svém pastýřském listu o kněžství z roku 1979 apeluje na křesťanské rodiče, aby dodrželi slib, který dali při křtu dítěte a vychovávali je podle Božího zákona. Protože to nemohou zvládnout sami, mají na pomoc kněze, kterých však stále je nedostatek. Jednou z možností, jak zvýšit počet kněžských povolání, je podle něho modlitba. Proto vybízí rodiče, aby se modlili se svým synem, kterého naučili znát Boha, za světlo Ducha svatého pro volbu povolání. A tím, že budou děti vést k tomu, aby neviděly smysl života v tom, mít v životě stále víc a víc krásných věcí a dokázaly dobrovolně vzdávat se toho, co by mohly mít, budou moci vychovávat generace nových kněžských povolání.

Většinu pastýřských listů ke kněžským povoláním vydává v lednu a únoru, tedy v době přihlášek do semináře a tím se snaží oslovit nerozhodné mladé lidi, aby si podali po dohodě se svým knězem - zpovědníkem přihlášku do semináře.²³ Ke svému doporučení píše příběh jednoho fyzika, který se stal knězem, protože pochopil v čem může najít úplné uspokojení.²⁴ Vybízí mladé muže, aby také přemýšleli o uspokojení potřeb bratří a sester, kteří čekají na chléb Božího slova a chléb eucharistický, zda právě oni nejsou voláni Božím hlasem k utišení tohoto jejich hladu.²⁵ Jako příklad jim staví i apoštoly, kteří uposlechli jeho hlasu, nechali všechno a šli za ním.²⁶ Volá-li někoho z mladých, má uposlechnout jeho hlasu a ostatní zanechat. Ježíš stále chodí světem, volá, ale nikoho nenutí. Chce lidi svobodné a velkodušné. Proto ve jménu a z pověření Ježíše Krista volá ke kněžské službě mladé muže a vypošuje jim Boží pomoc a všechny potřebné milosti.

František Tomášek otiskuje i výzvu Svatého Otce těm, kdo stojí před volbou povolání. Stojí v ní, že mládež celého světa by se měla více přiblížit k Marii, která v sobě nese nezrušitelné znamení mládí a krásy. K ní mají mít mladí důvěru a jí svěřovat život před sebou. Panně Marii, Matce Božské milosti jsou svěřena povolání, jejichž růst ať se stane zvláštním důkazem její mateřské přítomnosti v Kristově tajemství. Nejen přímluva Panny Marie má být zamyšlením ke kněžským povoláním, ale i započaté svatovojtěšské desetiletí a chystané svatořečení blahoslavené Anežky, podle jejichž vzoru by měli mladí dát přednost duchovnímu povolání v chudobě a prostotě před výhodami pozemského života.²⁷

Josef Glogar coby kapitulní vikář olomoucké arcidiecéze při připomínce 1100 let od smrti svatého Cyrila, se obrací na mládež, naději církve i našeho národa, aby mladí nepřeslechli hlas, který je volá na vinici Páně a dali přednost před lepšími vyhlídkami

²³ srov. Pastýřský list o kněžských povoláních – leden 1989 – Arcidiecéze pražská, příloha, str. 103

²⁴ srov. Pastýřský list o kněžských povoláních - únor 1981 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 86

²⁵ srov. Pastýřský list o kněžských povoláních – únor 1980 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 82

²⁶ srov. Pastýřský list o kněžských povoláních – únor 1987 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 97

²⁷ srov. Pastýřský list o kněžských povoláních – únor 1988 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 100

v cizině, práci zde ve své vlasti po příkladu svatého Cyrila a Metoděje, kde na ně čekají opuštěné kostely a farnosti, tisíce dětí ve škole, tisíce duší trpících, žíznících a hledajících rady, pomoci a útěchy.²⁸

Josef Vrana biskup olomoucké arcidiecéze psal přímo o kněžských povoláních ve dvou pastýřských listech. V jednom pastýřském listě o kněžských povoláních z roku 1980 píše o tom, kde mají mladí, které Kristus volá do svých řad, hledat posilu. Je to Eucharistie, kde je přítomný Kristus, a přátelství s ním je povede k oltáři, kde jednou budou ve spojení s ním sami přinášet svou oběť. Také ve stejném listě oslovuje otce a matky, neboť na nich záleží, zda bude mít církev dostatek duchovních povolání. Rodina má být jako dobře obdělávaná půda, v níž jako rostlině se lépe daří než v půdě tvrdé a vyprahlé. Tak i kněžské povolání v ní lépe vzklíčí než v rodině nábožensky vlažné.

Ve svém druhém listě o kněžských povolání z roku 1986 vysvětluje, proč nejsou někde mše svaté nebo jsou v netradiční dobu, a ptá se, co na to říkají mladí, protože na nich nejvíce záleží; oni jsou budoucností církve i celého národa. Pokud někdo slyší výzvu Krista a opustí všechno a půjde za ním, vykoná velké dílo a bude nejšťastnějším člověkem.

Potom se zmiňuje v listu své konsekrace na biskupa o kněžském povolání a volá mladé muže ze studentských řad, aby po vzoru apoštolů opustili všechno a šli za Kristem. Také se ve stejném listu obrací na matky a otce, aby jejich rodiny byly zahradou štěpovanou, která kvete a přináší hojné ovoce. Duch modlitby a práce, láska mezi rodiči a dětmi, výchova v duchu víry a lásky Kristovy, to jsou prameny živé vody.²⁹

Při příležitosti výročí stavby katedrály, která má být matkou všech moravských chrámů, se dívá na současný stav své diecéze, v níž je málo kněží. Toto jubileum by mělo být podle biskupa Vransy výzvou mladým a ctnostným mužům, aby se dali do služeb Ducha svatého a zasvětili svůj život Kristu.³⁰

Také u příležitosti Vánoc zdůrazňuje, jak je důležitá kněžská služba. Jako první svoje učedníky hledal Kristus u jezera Genezaretského a na cestách po Svaté zemi, hledá teď mezi těmi, kdo složili nebo složí maturitu a rozhodují se o svém povolání. Informace jim k tomu podá duchovní správce, nebo se mohou obrátit přímo na biskupa.³¹

²⁸ srov. Pastýřský list k zahájení jubilejního roku sv. Cyrila a Metoděje – 1968 – Arcidiecéze olomoucká, příloha str. 107

²⁹ srov. Pastýřský list u příležitosti konsekrace Josefa Vransy na biskupa- leden 1973- Arcidiecéze olomoucká, příloha str. 110

³⁰ srov. Pastýřský list k 850. výročí posvěcení chrámu sv. Václava v Olomouci - červen 1981 – Arcidiecéze olomoucká, příloha str. 112

³¹ srov. Pastýřský list k Vánocům – 1983 – Arcidiecéze olomoucká, příloha str. 113

Ordináři všech diecézí vydali společně tři pastýřské listy, které se týkaly duchovních povolání. V lednu 1969 u příležitosti zahájení cyrilometodějského jubilejního roku, se obraceli na mládež, protože bohoslovecké fakulty potřebovaly dostatek posluchačů a jako kněží budou moci po příkladu svatého Cyrila a Metoděje vykonat mnoho dobrého. Druhý společný pastýřský list vydali ordináři ČSR v lednu 1984 v období přihlášek na bohosloveckou fakultu, vzhledem k narůstajícímu nedostatku kněží apelovali na modlitby věřících, zvláště růženec. Přímo k mladým se obrací s tím, aby nasýtli duše hladovějící po Bohu, aby byli vnímaví k Božímu volání a nepřeslechli jeho hlas. Pokud mají nejasnosti, aby se poradili se zkušeným knězem a vložili svůj život do rukou Matky Boží, která přinesla velkou oběť pod křížem svého Syna a která v modlitbách spolu s ostatními učedníky čekala na seslání Ducha svatého.

Poslední třetí pastýřský list společně ordináři ČSR vydali v roce 1988 a jako jediný nebyl určen ke kněžským povoláním, ale byl napsán pro dívky, které by se chtěly stát řádovými sestrami. Ženské řády mohly opět přijímat řeholní dorost, což nebylo jen duchovní povolání, ale i služba pro nemocné, opuštěné a přestárlé a služba školní. Proto vybízí dívky, aby po zralé úvaze a po poradě se svým zpovědníkem navštívily představenou řehole nebo kongregace, která je jim nejbližší a přijaly potřebné informace.³²

V pastýřských listech, které biskupové věnovali kněžským povoláním, se snažili většinou oslovovat mladé a ukázat jim krásu a vznešenost kněžského povolání. Věděli, že není lehké v té době, kdy náboženství a víra byly utlačovány, vznik nových kněžských a řeholních povolání, proto vybízeli rodiče, aby vytvářeli doma v rodině dobré podmínky pro vznik duchovních povolání. Také prosili o modlitby věřících, zvláště svatého růžence, za vznik nových povolání.

2.2. K NÁBOŽENSKÉ A RODINNÉ VÝCHOVĚ

Druhým velkým tématem, kterým se biskupové zabírali, byla náboženská a rodinná výchova. Vydali k tomu přímo sedm pastýřských listů. Jsou to: Pastýřský list o náboženské výchově z července 1968, Pastýřský list rodičům o křesťanské výchově ze srpna 1970, Pastýřský list ke konci prázdnin I. ze srpna 1971, Pastýřský list ke konci prázdnin II. také ze srpna 1971, Pastýřský list věřícím, mládeži a rodičům ze září 1972, Pastýřský list věřícím

³² srov. Pastýřský list k obnově života ženských řádů a kongregací – říjen 1988 – obě arcidiecéze, příloha str. 102 a 115

k začátku školního roku ze srpna 1973 všechny vydané v arcidiecézi pražské a Pastýřský list o náboženské výchově ze srpna 1968 vydaný v arcidiecézi olomoucké.

V dalších osmnácti pastýřských listech se tohoto tématu alespoň částečně dotýkají. Jsou to: Pastýřský list – Únor 1948, Pastýřský list věřícím k ustanovení biskupa Tomáška apoštolským administrátorem pražského arcibiskupství ze srpna 1965, Pastýřský list k postní době z února 1970, Pastýřský list k vigílii milénia pražského biskupství z prosince 1972, Pastýřský list ordinářů ČSR z prosince 1972, Pastýřský list k miléniu pražského biskupství – duben 1973, Pastýřský list po jmenování pražským arcibiskupem z dubna 1978, Pastýřský list o příchodu Páně z prosince 1980, Pastýřský list „Výzva k mravní velikosti“ ze září 1981, Pastýřský list k svátku Svaté Rodiny z prosince 1981, Pastýřský list k velkému jubileu svatého Metoděje z února 1985, Pastýřský list k 1. lednu z roku 1986, Pastýřský list k Slavnosti Matky Boží Panny Marie z ledna 1988, Pastýřský list Katolickým věřícím v Československu z dubna 1988. Všechny byly vydané v arcidiecézi pražské.

V olomoucké arcidiecézi byly vydány: Pastýřský list u příležitosti konsekrace Josefa Vransy na biskupa z ledna 1973, Pastýřský list k Novému roku z ledna 1981 a Pastýřský list k Novému roku z ledna 1986.

Arcibiskup Josef Beran stihl napsat před svou internací jediný list k tomuto tématu, a to hned v únoru 1948. Připomíná v něm, že až bude v Čechách nejhůř, bude nalezen hrob blahoslavené Anežky a vzpomíná na zpusťosený klášter na Františku, který byl zpusťosen bratrovražednými boji, které se nyní rozdmýchávají. Proto apeluje, aby obzvlášť ve svatopostní době vychovávali zejména mládež v duchu české rytířskosti. Obrací se v listě také přímo na mládež, aby svůj štít uhájila čistý a bezúhonný, a to nelze bez víry a prakticky žitého náboženství. Doporučuje i lásku k Panně Marii, která je oporou v úsilí o nápravu mravů.

František Tomášek vydal dva skoro totožné listy, když byl ustanoven administrátorem pražské arcidiecéze³³ a poté, když byl jmenován pražským arcibiskupem.³⁴ V obou těchto listech píše, že chce sloužit dětem, protože jim patří první místo v srdci Pána Ježíše, a vyzývá je, aby se modlily ráno a večer a rády pospíchaly každou neděli na mši svatou do kostela. Chce také sloužit rodičům a prosí je, aby z láskou přijímali každé dítě a vedli je slovem i příkladem k Pánu Ježíši a zabezpečili jim dobrou náboženskou výchovu, v níž budou mít největší životní radost, štěstí i sílu do dalšího života. Chce také sloužit mládeži a ukazuje jim

³³ srov. Pastýřský list věřícím k ustanovení biskupa Tomáška apoštolským administrátorem pražského arcibiskupství – srpen 1965 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 44

³⁴ srov. Pastýřský list po jmenování pražským arcibiskupem – duben 1978 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 78

správný směr, když budou dodržovat Boží přikázání, které je neomezují, ale naopak je vedou, aby mladí neztroskotali a nehavarovali ve svém životě. K tomu všemu potřebují mravní sílu, kterou mají hledat v pravidelné modlitbě a zbožné účasti na mši svaté.

I v dalším pastýřském listě nabádá rodiče, aby svým dětem dali náležitou náboženskou výchovu. Chápe některé z rodičů, kteří nemohou nebo je jim znemožněno a nebo se bojí své děti přihlašovat na hodiny náboženství, a vysvětluje jim, že i kdyby nebyly žádné překážky, samotné vyučování náboženství bez jejich pomoci by nestačilo. Dobrá náboženská výchova přináší dobré ovoce jen tehdy, má-li dobré kořeny v rodině.³⁵

Rodiče by také měli své děti vychovávat v sebekázni a sebeovládání zvláště v postní době. Jinak z dětí vyrůstají lidé na život nepřipravení, vyrůstají z nich sobci, egoisté a jsou vzdáleni od následování Krista. Rodiče mají jít dětem v tom příkladem tím, že sami si v postní době odeprou například alkohol nebo cigarety a každý večer při zpytování svědomí spolu s dětmi budou si to připomínat.³⁶

Děti nejsou jen vlastnictvím rodičů, ale především Boha, proto rodiče mají velký a odpovědný úkol – připravit dítě nejen pro život ale hlavně pro Boha. Schvaluje rodičům, že zabezpečují šťastný pozemský život svého dítěte péčí o jeho zdraví vzdělání a výchovu občanskou. Tím více však mají zabezpečovat výchovu náboženskou, která zabezpečuje dítěti šťastnou existenci po smrti v životě věčném. Znovu ukazuje, že cesta vede přes pravidelnou denní společnou modlitbu a návštěvu mše svaté v neděli a v zasvěcené svátky.³⁷

Obává se však toho, že se do školních osnov zavádí podrobnější poučování sexuální a přirovnává to k tomu, jako kdyby někdo chtěl předcházet krádežím tím, že by poučoval o anatomii ruky.

Ke konci prázdnin 1971 vydal František Tomášek dva pastýřské listy.³⁸ Ukazuje v nich, že rodiče se mýlí tím, když si domnívají, že spokojenost a štěstí svých dětí zabezpečí tím, když své děti zahrnou drahými věcmi. Rodiče jsou tím tolik zaujati, že jim nezbývá dostatečně času na výchovné vedení svých dětí a ani neví, co děti dělají ve svém volném čase a s kým se stýkají. Měli by teď, kdy začíná škola, udělat si na své děti čas a vést je k tomu, aby nehleděli jen na své osobní problémy a problémy nejužšího okolí, ale také se zajímali problémy širšího okruhu národa a lidského společenství celého světa. Tím, že se budou nezištně angažovat, mohou tak nezištně usměrňovat přebytek jejich životní energie a snáze

³⁵ srov. Pastýřský list o náboženské výchově – červenec 1968 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 46

³⁶ srov. Pastýřský list k postní době – únor 1970 .- Arcidiecéze pražské, příloha str. 55

³⁷ srov. Pastýřský list rodičům o křesťanské výchově – srpen 1970 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 57

³⁸ srov. Pastýřský list ke konci prázdnin I. – srpen 1971 a Pastýřský list ke konci prázdnin II. – srpen 1971 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 62 a 64

tím ubrání své děti před leckterým mravně nebezpečným úskalím. Rodiče by si měli také uvědomit, že nejsou jediní, kdo na jejich děti působí. Někdy na ně působí některé vlivy dost negativně, ale rodiče by neměli ztrácet naději, protože je tady někdo, kdo má jejich děti moc rád a moc jim na nich záleží a ten někdo je mnohem mocnější, je to Bůh. Je proto důležité spolupracovat s Ním při výchově dětí.

To, že rodina byla při náboženské výchově pro Františka Tomáška velmi důležitá, ukazuje také na tom, že na svátek Svaté rodiny se také vyjadřuje o rodině. Vybízí mladé dívky a muže, aby se už od mladí připravovali na to, že jednou se stanou matkami a otci. Tento velký úkol si mají stavět hodně vysoko. A až jednou budou mít svoji vlastní rodinu, prosí je, aby nezapomínali na své rodiče a nedávali je do domova důchodců. Ten má být jen pro ty, kdo nemají nikoho. V rodině mají být pravé hodnoty rodinného života a lidsky plné a Bohem posvěcené soužití, z něhož nemají ubírat čas rozhlas a televize.³⁹

V dalším listě na začátku školního roku se obrací především na hochy a dívky, kteří začínají školu, studují na odborných učilištích, na vysokých školách. Chápe, že mají nemalé starosti s novým učením, s dalším studiem i s jinými povinnostmi. Dává jim příklad sportovce, který chce něčeho dosáhnout, jak nutný je pro něho tvrdý trénink, stejně je to v životě, pokud někdo chce něčeho dosáhnout. Člověk však není jen výrobcem, ale tvor vybavený rozumem, musí tak správně ovládnout umění správně žít. Musí se nad vlastním smyslem života zamyslet. Různá náboženství a dějiny filosofie vydávají svědectví, jak se v této otázce v dějinách přemýšlelo. Kristus mluví podnes ve své církvi a je možné setkání s ním a to v modlitbě zvláště společně a v účasti na mši svaté. Proto program číslo jedna ve svém životě má být vzdělání ve víře, život z víry, život s Kristem. Opět v listu apeluje na rodiče, aby své děti vychovávali ve víře v Boha. To je základem, aby se děti při prvním životním otřesu nezhroutily a aby měly zajištěnou nejen šťastnou budoucnost zde na zemi, ale hlavně v životě věčném.⁴⁰

Stejnou výzvu k rodičům má František Tomášek i v dalším pastýřském listě. Navíc volá k mladým, aby bojovali proti konzumní horečce, zvláště proti alkoholismu, dalším omamným prostředkům a sexuální volnosti. Dále, aby se varovali duchu ničení, násilí a tvrdosti srdce a snažili poznávat víru, neboť ta jediná zabezpečuje opravdu krásné, radostné a šťastné mládí.⁴¹

³⁹ srov. Pastýřský list pro dobu vánoční – prosinec 1971 a Pastýřský list k svátku Svaté Rodiny – prosinec 1981 – Arcibiskupství pražské, příloha str. 66 a 89

⁴⁰ srov. Pastýřský list věřícím, mládeži a rodičům – září 1972 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 69

⁴¹ srov. Pastýřský list k vigílii našeho milénia – prosinec 1972 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 72

V Pastýřském listě K miléniu pražského biskupství z roku 1973 opět vidí příležitost jak oslovit děti, mládež a rodiče. Dětem praví, aby oplácely rodičům za jejich oběti, modlitbou, poslušností a ochotnou pomocí. Mládeži klade na srdce, aby přijali svátost křesťanské dospělosti a také se připravovali na manželství vzájemnou láskou v lásce Boží. I rodiče by je měli k tomu připravovat tak, že otec synu a matka dceři řeknou zavčas, co potřebují vědět. Má to být odpovědná výchova k rodičovství podle Božích zákonů. Milénium pražského biskupství volá všechny, děti, hochy, dívky, muže i ženy, aby byli na tom místě, kam je volá Kristus.

I v dalším pastýřském listě na začátku školního roku koncem srpna 1973, opakuje František Tomášek, aby rodiče tak, jako pečují o materiální stránku dítěte, starali se o také o duchovní stránku a vedli dítě k Bohu. Už proto, že když dítě bude zachovávat první přikázání, bude zachovávat i čtvrté a nebudou pak rodiče opuštěni, protože děti na ně budou i v dospělosti pamatovat. Dává tam příklad ženy, které je 80 let a je opuštěna přesto, že dětem dávala vždy vše a teď na ni zapomínají. Znovu zde opakuje, jak je důležitá pravidelná společná modlitba ráno a večer se zpytováním svědomí.

V době adventní nabádá František Tomášek všechny věřící, aby se dobře připravovali na příchod Pána. Přitom píše rodičům, aby velkodušně přijímali děti vzešlé z jejich lásky. Ušetřili je utrpení působené manželským rozvratem, chránili jejich právo na život v každém stupni jejich vývoje. Byli vynalézaví v náboženské výchově a modlili se každý večer s nimi společně. Hochy a dívky napomíná, aby byli čistí ve svém myšlení a v životě a varovali se neuvážených známostí a nepěstovali předčasné a neukázněné známosti. Chce, aby byli velkodušní a vykonali v životě něco velikého.⁴²

O mravní čistotě vydal František Tomášek i samostatný list. Chce, aby rodiče vytvářeli dětem domov, v němž láska a soulad mezi rodiči vytváří prostředí lásky a bezpečí, je vzorem pro budoucí manželství. Kdo však nechce vstoupit v budoucnu do manželství, má žít mravně čistě a být připraven pomáhat těm, kdo potřebují pomoc. V tomto duchu je třeba děti vést už od mládí, probouzet v nich zájem o druhé, aby druhým pomáhaly, jiné chránily, dělaly jim radost a i jim sloužily.⁴³

Aby rodiče nechávali své děti pokřtít, vedli je od nejtělejšího věku k Bohu, společně se modlili a navštěvovali společně kostel o nedělích a zasvěcených svátcích, připomíná krátce i v Pastýřském listě k velkému jubileu svatého Metoděje z února 1985.

⁴² srov. Pastýřský list o příchodu Páně – prosinec 1980 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 86

⁴³ srov. Pastýřský list: Výzva k mravní velikosti – září 1981 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 88

V roce 1988 se také sice jen krátce, ale přesto důrazně, vyjadřuje k tomuto tématu ve dvou pastýřských listech. V jednom listu se opírá o Matku Boží – Matku Svaté Rodiny -, aby po jejím příkladu rodiče budovali rodinu, zastavili lavinu manželských rozvratů, měli smysl pro oběť a sebezápor, milovali svoje děti a nepřipravovali je o teplo rodinného krbu. Dětský domov není přiměřenou náhradou.⁴⁴ V druhém listu reaguje na petici s půlmilionovými podpisy; těší ho, že lidé nejsou lhostejní a nebojí se k němu přihlásit tak, že už se necítí jako generál bez vojska. Připomíná věřícím, aby pomáhali svým kněžím a zvláště se nebáli působit výchovně na mládež a děti.⁴⁵

Také Josef Glogar, kapitulní vikář, vydal v roce 1968 pastýřský list přímo týkající se náboženské výchovy. Dítě je pro rodiče největší poklad. Od nejtěplejšího mládí mohou rodiče do vnímavé duše dítěte vkládat to, co s ním půjde celým životem. Na pomoc rodičům je zde škola, ta otvírá dítěti velké obzory. Škola živí rozum dítěte, což je nezbytné. Rodič ale má být spolupracovníkem Boha a má vzdělávat srdce dítěte. Je jen na rodičích zda umožní svému dítěti setkání s Kristem nebo ne.

Také Josef Vrana se při své konsekraci na biskupa obrací na rodiče, aby rodiny byly zahradou štěpovanou, která kvete a přináší ovoce, aby vychovávali své děti v pravé víře a nedopustili, aby dětem pravé světlo vyhaslo. Také se obrací na mladé, kterým po čtyři léta v mnoha farnostech uděloval svátost biřmování, aby plnili Boží vůli, a tak zůstanou navěky, neboť miluje-li někdo více svět a jeho žádost, není v něm láska Otcova.⁴⁶

Také ještě v jednom dalším listu se zabývá vztahy mladých lidí a rodičů. Vybízí v něm k živé účasti na mši svaté mladých i malých, kteří křtem patří do křesťanského společenství. Pro křesťanské rodiče je to jedna z nejkrásnějších úloh uvádět své maličké ke zbožné, uvědomělé a pravidelné účasti na mši svaté.⁴⁷

Všichni ordináři ČSR vydali společně tři listy, v nichž se zabývali náboženskou a rodinnou výchovou. V prvním pastýřském listu vybízí rodiče, aby po příkladu Svaté rodiny žili příkladným křesťanským životem, ochotně přijímali děti, které jim Stvořitel dává, aby kromě hmotné péče věnovali svým dětem zdravou křesťanskou výchovu. Dětem a mládeži

⁴⁴ srov. Pastýřský list k Slavnosti Matky Boží Panny Marie 1988 – leden 1988 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 99

⁴⁵ srov. Pastýřský list Katolickým věřícím v Československu – duben 1988 – Arcidiecézi pražské, příloha str. 101

⁴⁶ srov. Pastýřský list u příležitosti konsekrace Josefa Vraný na biskupa – leden 1973 – Arcidiecéze olomoucká, příloha str. 110

⁴⁷ srov. Pastýřský list k Novému roku – leden 1981 – Arcidiecéze olomoucká, příloha str. 112

kladou na srdce, aby si vážily svých obětavých otců a matek a příkladem Ježíše Krista byly povzbuzeny k životu dobrých křesťanů a občanů.⁴⁸

Ve druhém listě vzkazují rodičům, aby dávali děti nejen pokřtít, ale vedli je od mládí k Bohu. Je také pro ně velmi důležitá denní pravidelná společná modlitba a návštěva mše svaté.⁴⁹

Ve třetím pastýřském listě ukazují, že v rodině musí vládnout určitý řád, rodiče mají poroučet a děti poslouchat. Z toho vyrůstá mír, který zmírňuje a překlenu napětí mezi starší a mladší generací. V rodině mají být mezi sebou snášenliví a zachovávat mezi sebou mír, což přináší do rodin štěstí.⁵⁰

V těchto listech se snažili rodičům ukázat, že zajištění výchovy náboženské pro děti je jejich povinností, protože jsou dětem nejbližšími osobami, k nimž mají děti plnou důvěru. Schvalují jim jejich starost o blaho pozemské, ale nemají zapomínat i na jejich budoucnost po smrti, a to podle biskupů bez řádné náboženské výchovy není možné. Také se obrací přímo na děti a mládež, pokud chtějí něčeho dosáhnout, musí stejně jako sportovci se tomu plně věnovat. Proto nemají zapomínat na pravidelnou modlitbu a návštěvu mše svaté.

2.3. K VÝUCE NÁBOŽENSTVÍ

K výuce náboženství se vyjadřoval pouze František Tomášek a to ještě pouze v čase uvolnění režimu 1968 a 1969. Byly to dva listy oba vydané na začátku daného školního roku. V první pastýřském listě povzbuzuje lid, že výuka náboženství bude lepší než byla dosud a to hned z několika důvodů. Za prvé: přihlášky se mohou podávat až do 15. srpna. Za druhé: neodevzdávají se ve škole, ale na faře u místního duchovního správce. Za třetí: přihlašovat se mohou i žáci osmých i devátých a dalších vyšších tříd do zájmových náboženských kroužků a také děti první třídy do náboženské besídky. Za čtvrté: kromě vyučování bude pravidelná týdenní bohoslužba slova. V listu vybízí rodiče, jestli chtějí dětem zajistit šťastnou životní existenci nyní v životě i po smrti, potom by měli přihlásit své děti do hodin náboženství. Tím splní svou první, největší a nejsvětější povinnost rodičovskou, křesťanskou a vlasteneckou. Chápe však, že kněz, který bude na děti působit jen asi dvakrát týdně při hodině náboženského vyučování, nemůže sám zajistit dokonalou výuku náboženskou. Je jen pomocníkem výchovy vlastních rodičů, kteří mohou na děti působit dennodenně.⁵¹

⁴⁸ srov. Pastýřský list ordinářů ČSR – prosinec 1972 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 72

⁴⁹ srov. Pastýřský list k velkému jubileu svatého Metoděje – únor 1985 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 94

⁵⁰ srov. Pastýřský list k 1. lednu – leden 1986 – obě Arcidiecéze, příloha str 95 a 114

⁵¹ srov. Pastýřský list k vyučování náboženství v letošním roce – září 1968 – Arcidiecéze pražská, příloha str.48

V druhém listě vydaném o rok později, klade rodičům opět na srdce, že když dali dítě pokřtít, je jejich povinností, aby bylo dítě ve víře katolické vychovááno a k Bohu vedeno. A právě teď, když končí prázdniny a začíná nový školní rok, měli by všichni včas podat přihlášku na výuku náboženství, aby se mohlo začít s výukou náboženství hned po zahájení školního roku. Opět připomíná, že přihlášku je možno podávat přímo u svého kněze. Teď, kdy většina národa uznává, že věřící mohou na základě své víry být velkým přínosem pro společnost a desatero se stává dokonalým společenským a sociálním programem, by se na výuku náboženství nemělo zapomínat. Vysvětluje rodičům, že ve výuce náboženství dítě uslyší překrásné příběhy z Písma svatého, pozná vznešené postavy světců, půvab bohoslužby, poesii duchovních zpěvů, krásu svátků a náboženských zvyků.. Náboženství vede dítě do náruče Boha. Už se nebude cítit opuštěné, protože bude mít přátelství, pomoc a ochranu Ježíše Krista, něhu Panny Marie a společenství dětí Božích. Náboženství vysvětluje smysl života učí jistotu věčných pravd a dává uspokojivou odpověď na všechny palčivé životní otázky. Znova opakuje, že přihlášením do náboženství rodiče splní svou první, největší a nejsvětější povinnost. Ovšem kněz je pouze pomocníkem, ta nejhlavnější náboženská výchova leží hlavně na rodičích, kteří s svými dětmi tráví více času.⁵²

V dalších šesti pastýřských listech je pouze krátká výzva, aby rodiče včas přihlašovali své dítě na hodiny náboženství, nepropásli termín, popřípadě čekali na směrnice k výuce náboženství, které jim dá jejich duchovní správce. František Tomášek se o tom zmiňuje v pěti pastýřských listech. Jsou to: Pastýřský list pro dobu dovolených a prázdnin – srpen 1969, Pastýřský list k době prázdnin a dovolených II. – červenec 1971, Pastýřský list ke konci prázdnin I. - srpen 1971, Pastýřský list věřícím pro dobu prázdnin a dovolené – červenec 1972 a Pastýřský list věřícím k začátku školního roku – srpen 1973. Josef Glogar, kapitulní vikář olomoucké arcidiecéze se o to zmiňuje v jednom pastýřském listě, a to v Pastýřském listě o náboženské výchově ze srpna 1968.

Ještě je tu jeden pastýřský list, který nepojednává přímo o výuce náboženství, ale hledá laické katechetky, které by při nedostatku kněžstva zajistily výuku náboženství ve školách. Je to určeno zvláště pro schopné ženy a dívky, pro které zřídil Antonín Stehlík, kapitulní vikář, tříměsíční katechetské internátní kurzy, aby mohlo být náboženství řádně na všech školách vyučováno.⁵³

⁵² srov. Pastýřský list k 24. srpnu 1969 – srpen 1969 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 53

⁵³ srov. Pastýřský list velikonoční – březen 1951 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 42

Prakticky ve všech těchto listech biskupové a ordináři připomínají, jak krásné a důležité je pro děti vyučování náboženství, tak by rodiče neměli zapomínat posílat včas přihlášky.

2.4. KE KŘTU A BIŘMOVÁNÍ

Ke svátosti křtu a biřmování se František Tomášek vyjádřil ve dvou pastýřských listech, které vydal přímo k této otázce. Byl to Pastýřský list o svátosti počátků a plnosti – srpen 1968 a Pastýřský list o biřmování – duben 1989. V prvním se obrací k mladým, aby hrdě bojovali pod praporem Ježíše Krista, vydávali neohrožené svědectví a byli pevní ve víře. Ukazovali, že nejradostnější naplnění života je život s Kristem. V tom všem jim bude pomáhat právě svátost biřmování, která spolu se svátostí křtu vtiskuje do duše nesmazatelné znamení. Je to znamení živého Boha pro tento svět i pro věčnost, že se stáváme Božím vlastnictvím a zároveň je to pro nás zvláštní zasvěcení Boží oslavě. V druhém se rmoutí nad liknavostí rodičů, kteří nechtějí dávat své děti pokřtít z nezájmu o jeho vstup do Božího království, nebo odmítají dnes velmi nutnou přípravu na křest svého dítěte. Naopak s radostí se pozastavuje nad zvyšujícím počtem dorůstajících hochů a dívek, kteří se hlásí o křest a s horlivostí se připravují na přijetí svátosti křtu a stejně s velkou touhou a důkladnou přípravou přijímají svátost posily ve víře – svátost biřmování. Připomíná, že svátost biřmování je velmi potřebná a zvlášť je to výzva pro všechny v druhém roce přípravy na velké jubileum svatého Vojtěcha.

V další pastýřském listu k miléniu pražského biskupství se pouze o biřmování zmiňoval. Privil v něm mládeži, že se dostává do věku dospělého člověka, proto by měla myslet na to, aby brzy přijala svátost křesťanské dospělosti. Posílá ji ke svému duchovnímu správci, který jí řekne potřebné informace.⁵⁴

Biskupové a kapitulní vikáři vydali společně pastýřský list, v kterém se vyjadřují ke křtu dětí, aby byl lépe pochopen v duchu II. vatikánského koncilu. Zmiňují se v něm, že rodiče jsou povoláni, aby jako první zvěstovali dítěti víru. Křtem dávají dítě Bohu a Bůh jim ho vrací jako své dítě. Za dítě i za sebe se při křtu vzdávají zla a vyznávají víru. Po úkonu křestním je dítě mazáno na hlavě svatým křížem a tím se dítě stává účastno na všeobecném kněžství. Rodiče jsou před Bohem povinni uvádět dítě do křesťanského života, výukou v náboženských pravdách, slavením bohoslužby a přijímáním svátostí. Nový obřad se také

⁵⁴ srov. Pastýřský list k miléniu pražského biskupství – rok víry – duben 1973 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 73

obrací na obec věřících. Křest se má konat při nedělních bohoslužbách za účasti kmotra, členů rodiny a přátel. Proto vybízí všechny, aby se rádi účastnili křtu. Na křest dítěte je třeba důkladná příprava rodičů, při níž je dobré zopakovat základní pravdy víry, kterých budou rodiče potřebovat při výchově dítěte. Pokud rodiče jsou nevěřící, lze dítě pokřtít v případě, že se kmotr se svolením rodičů zaručí, že bude dítě ve víře vychovávat. Vyzývají věřící, aby křest dítěte se stal obnovou jejich víry, pro dítě je to začátkem království Božího v jeho mladičké duši.⁵⁵

Křest a biřmování jsou jedny z nejdůležitějších svátostí pro duchovní růst člověka, proto je důležitá příprava, kterou rodiče opomíjejí. František Tomášek jim to v listu připomíná. Stejně tak je důležité vysvětlení nového obřadu křtu dětí, který biskupové a ostatní ordináři rozebírají ve svém listě pro lepší chápání křtu věřícími.

2.5. K PŘÍPRAVĚ KE SV. ZPOVĚDI A PŘIJÍMÁNÍ

Ke svaté zpovědi a přijímání vydal František Tomášek dva listy. V prvním pastýřském listě, v kterém píše o Eucharistii, se obrací přímo na rodiče, aby své dítě ve chvíli, kdy začne rozeznávat chléb obyčejný od chleba svátostného, připravili k svatému přijímání. Má to být pravidelně před školní docházkou. Tak jako dávají své dítě očkovat, aby ho chránili před nemocemi, tak obranné látky před infekcí hříchu dostane dítě právě od živého Krista ve svatém přijímání. Rodiče mají vykonat, co je v jejich silách, ostatní jim pomůže doplnit kněz.⁵⁶

I v druhém pastýřském listě vydaném v postě vyzývá rodiče, aby si byli vědomi své krásné, radostné a také závažné povinnosti, kdy by měli své dítě ve chvíli, kdy začne rozeznávat dobré od zlého, připravit soukromě ke svaté zpovědi a ke svatému přijímání. znova připomíná, že dítě potřebuje, tak jako v očkování před nemocí, před infekcí zla posilu od Pána Ježíše ve svatém přijímání.⁵⁷

Také ordináři ČSR vydali společně jeden pastýřský list, který věnovali svátosti pokání. Prosí v něm mimo jiné rodiče, aby rádi pomáhali při přípravě svých dětí na první svatou zpověď před prvním svatým přijímáním, aby to bylo pro ně nezapomenutelné setkání s Kristem. Rodiče jsou hlavní vychovatelé svých dětí svým slovem a příkladem a jen stěží mohou být někým jiným nahrazeni. K mladým v tomto listě praví, že ve svátosti smíření se

⁵⁵ srov. Pastýřský list k novému obřadu dětí – květen 1972 – obě arcidiecéze, příloha str. 67 a 108

⁵⁶ srov. Pastýřský list o Nejsvětější Eucharistii – duben 1969- Arcidiecéze pražská, příloha str. 51

⁵⁷ srov. Pastýřský list pro dobu postní – únor 1978 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 77

otevřít Kristovo přátelství. Kristus vychovává v harmonickou osobnost a dává světlo a sílu, aby bylo možno vykonávat spravedlnost.⁵⁸

Protože kněží je málo a vše nestíhají, mají rodiče svým dětem být nápomocni při přípravě na první svatou zpověď a svaté přijímání. Biskupové tak vyzývají rodiče, pro které to má být stejně důležité, jako když dávají své dítě preventivně očkovat proti nemocem.

2.6. K TRÁVENÍ PRÁZDNIN

Ještě jednu příležitost František Tomášek jako jediný využíval k tomu, aby mohl promlouvat k dětem, mládeži a rodičům a na ně působit, byly pastýřské listy pro trávení doby prázdnin a dovolených. Vydal jich celkem třináct, v kterých se alespoň částečně vyjadřoval k dětem, mládeži a rodičům, jak mají děti o prázdninách vychovávat. Byl to Pastýřský list pro dobu dovolených a prázdnin – srpen 1969, Pastýřský list – červenec 1970, Pastýřský list k době prázdnin a dovolených I. – červenec 1971, Pastýřský list k době prázdnin a dovolených II. - červenec 1971, Pastýřský list věřícím pro dobu prázdnin a dovolených – červenec 1972, Pastýřský list pro dobu dovolených a prázdnin – červenec 1979, Pastýřský list pro dobu dovolených a prázdnin – červenec 1981, Pastýřský list pro dobu prázdnin a dovolených – červenec 1982, Pastýřský list pro dobu dovolených a prázdnin – červenec 1983, Pastýřský list pro dobu prázdnin a dovolených – červenec 1985, Pastýřský list pro měsíc červen – červen 1986, Pastýřský list pro dobu prázdnin a dovolených – červen 1987 a Pastýřský list pro dobu prázdnin a dovolených – červenec 1988.

Nejvíce, co leželo Františku Tomáškovu na srdci, byl mravní život mladých o prázdninách. V jednom pastýřském listě připomíná, že naše tělo je chrámem Božím a přebývá v něm Duch svatý. Z těla člověka má vyzařovat jeho krásná duše. V poslední době však duchovní stránka jde do pozadí a vystupuje kult těla. V tom vidí František Tomášek veliký problém, protože nikdy nebyla v takovém rozsahu u mládeže konzumní horečka v alkoholických nápojích a také v uvolnění sexuální morálky. Je pro něho zarážející, jak stoupá počet onemocnění následkem neodpovědných, lehkomyšlných tělesných styků, a to už i u patnáctiletých. Obrací se přímo na rodiče, aby se zastavili a zamysleli se nad tím, v jakém ovzduší žijí jejich děti. Zoufalá je představa, že i jejich synové a dcery by se jednou ocitli v těchto troskách. Rodiče by tedy měli, pokud chtějí dětem zajistit šťastnou existenci zde

⁵⁸ srov. Pastýřský list o obnovení udělování a přijímání svátosti pokání – listopad 1979- obě arcidiecéze, příloha str. 82 a 111

v životě i po smrti, přihlašovat své děti do hodin náboženství, aby děti měly přímé, čestné, čisté, a pevné charaktery.⁵⁹

I v dalším listu se zaobírá morální složkou života, která nás provází všude i o prázdninách. Znovu ho znepokojuje jak k nám zvláště ze Západu proniká nezdravý vliv konzumní horečky, co nejvíce mít a užít si. Vzdůstá konzumace alkoholu, nikotinu, drog a vztah mezi hochem a dívkou mnozí snižují na pouhé spotřební zboží, na sex. A Bůh přece chce, aby se intimní život plně rozvinul jen v manželství, které zajistí dětem bezpečí domova. Zatímco lidé například v Africe se přibližují k civilizaci mimo jiné tím, že se oblékají, zde se čím dál více a více obnažují. Příklady vidíme v televizi, v časopisech, v reklamě, v umění, ve filmu, v divadle a v módě. Odpovědnost za to nesou všichni, rodiče i vychovatelé. Morální profil člověka není soukromou záležitostí, ale má dalekosáhlý dosah společenský a sociální.⁶⁰

Ve čtyřech listech opakoval téměř stejná slova, jimiž vyzýval mladé, aby ukázali sobě i celému světu krásu mravní čistoty, měli úctu k sobě i k druhým, nepěstovali předčasné a nezodpovědné známosti. V pravé radosti svobodného mládí vyspěli tělesně, duševně, citově i mravně, aby pak mohli hloubku pravé lásky prožít v krásném, harmonickém manželství. Připomíná jim, že předmanželský pohlavní styk nebo důvěrnosti mu naroveň postavené, jsou těžkým porušením Božího zákona. Také varuje mladé před tím, aby nedávali špatný příklad ostatním mladým lidem, přátelům a mladším sourozencům. Několikadenní výlety ve dvou, společné stanování nebo přenocování, dává pohoršení ostatním. Připomíná Kristovo varování: „Běda tomu člověku, skrze něhož pohoršení přichází“(Mt. 18,7).⁶¹

Nedává však František Tomášek jen napomenutí, ale snaží se povzbudit mladé i tím, že se snaží pochválit je, že se zajímají čím dál tím víc a ve větším množství o víru, o duchovní život, přistupují s dobrou přípravou ke křtu, zúčastňují se mše svaté, přistupují ke svaté zpovědi a ke svatému přijímání. Těší ho, že na poutních místech zvláště o prázdninách je slyšet zpěv s hlubokou vroucností mladých křesťanů. To vše pomáhá k duchovní, mravní obnově nás všech, je jen třeba, aby po účasti na takových poutích, se probudila v mladých duších touha jít po nových cestách a plnit s radostí největší přikázání lásky k Bohu a bližnímu svému.⁶²

⁵⁹ srov. Pastýřský list pro dobu dovolených a prázdnin – srpen 1969 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 52

⁶⁰ srov. Pastýřský list k době prázdnin a dovolených I. – červenec 1971- Arcidiecéze pražská, příloha str. 60

⁶¹ srov. Pastýřský list pro dobu dovolených a prázdnin – červenec 1981, příloha str. 88, Pastýřský list pro dobu prázdnin a dovolených – červenec 1985, příloha str. 94, Pastýřský list pro měsíc červen 1986- červen 1986, příloha str. 96, Pastýřský list pro dobu prázdnin a dovolených – červen 1987- vše Arcidiecéze pražská, příloha str. 99

⁶² srov. Pastýřský list pro dobu prázdnin a dovolených – červenec 1988, příloha str. 101

O prázdninách varuje František Tomášek mladé, aby ne hazardovali se svým životem a zdravím ve sportu, a zvláště dívky varuje před lehkomyšlným autostopem.⁶³ Je mnoho těch kdo se chlubí, kolik o prázdninách absolvovali kilometrů a kde všude byli, a pak přicházejí unaveni a utmáceni, místo aby načerpali sílu a odpočinuli si. Doporučuje také, že není nutné o prázdninách cestovat někam daleko do ciziny, neboť i u nás je spousta krás, nabízí se návštěva poutních míst, procházky do přírody, plavání, táboření.⁶⁴ Těm, kdo nemohou odejet nikam a musí zůstat doma, doporučuje, aby si doma dopřáli potřebný oddech a osvěžení.

Osvěžení nepotřebuje jen tělo, ale i duše. To ale neznamená úplné vynechávání duchovních potřeb, ale naopak je samozřejmá denní modlitba ráno a večer se zpytování svědomí a dobrým předsevzetím na druhý den a také pravidelná mše svatá alespoň v neděli, kde mnohde vyjde duchovní správce vstříc a je mše svatá později večer.⁶⁵ Také rodiče by měli dbát na to, aby děti měly „správnou prázdninovou výstroj“ po stránce duchovní. Tou je pravidelná modlitba, účast na mši svaté, život ze svátostí a duchovní četba. František Tomášek má zde na mysli také procházky v lese a v přírodě, ve výšinách hor. Všude tam lze prohloubit svou modlitbu, když si uvědomíme velikost Toho, kdo to všechno stvořil.⁶⁶

Ve svých šesti pastýřských listech František Tomášek apeluje na rodiče, aby nenechávali prázdninový program svých dětí na náhodě. Ať už tráví prázdniny se svými rodiči, u příbuzných nebo v letním táboře, mělo by být postaráno o jejich blaho, jak tělesné tak duchovní. Jako rozumní a prozíraví rodiče mají zahřívát své dítě svou osobní láskou, ale také je mají vést pevnou rukou. Nestačí děti vést jen slovem, ale hlavně svým osobním příkladem. A když to nemohou zvládnout všechno sami, mají se za své děti modlit. Není dobré, když rodiče si chtějí od dětí odpočinout a o prázdninách je někam pošlou a sami jedou jinam, aby od nich měli pokoj. Právě doba prázdnin a dovolených má být možnost, kdy mají mít rodiče na své děti více času a hlouběji na ně výchovně působit. Je to čas, kdy je možno prohloubit jejich křesťanskou výchovu. Děti se naučí nemyslet jen na sebe, ale mohou připravovat chvíle radosti také svým rodičům a mimo to je o prázdninách možnost probouzet cit vzájemné lásky tím, že budou mít možnost pomoci druhým při zranění, onemocnění, nehodě, při práci na chalupě. Mohou také potěšit či pomoci těm z nich, kteří jsou méně zdatní nebo tělesně postižení, aby se tito necítili odstrčeni a osamoceni. Láska je vynalézavá, jak se píše v Písmu: „Kdo štědře rozdává, štědře bude i sklízet“ (2 Kor. 9,6). Proto by měli všichni

⁶³ srov. Pastýřský list k době prázdnin a dovolených I. – červenec 1971 a Pastýřský list pro měsíc červen – červen 1986 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 60 a 96

⁶⁴ srov. Pastýřský list pro dobu dovolených a prázdnin - červenec 1983 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 92

⁶⁵ srov. Pastýřský list k době prázdnin a dovolených I. – červenec 1971 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 60

⁶⁶ srov. Pastýřský list pro dobu dovolených a prázdnin – červenec 1979 – Arcidiecéze pražská, příloha str. 81

děkovat, že o prázdninách a dovolených konečně mají více času na rodinu, děti, ale i pro sebe.⁶⁷

V těchto listech pouze Tomášek vydává určité pokyny. Využívá tak dobu prázdnin, aby mohl pro něho tak důležité téma morální výchovy vstoupit do srdcí mladých. Zdůrazňuje, že předčasné známosti a společné stanování ve dvou není samo o sobě přínosem, ale varuje i před pohoršením druhých, kteří by si z toho brali příklad. Zároveň opakovaně apeluje na rodiče, aby si udělali čas pro své děti a věnovali se jim.

3. ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo zjistit, jaké podávali biskupové pokyny, které se dotýkaly situace a problémů dětí a mládeže v době totality. Vzhledem k tomu, že biskupové byli po celou tu dobu 1948-1989 převážně pouze v pražské a olomoucké arcidiecézi, ostatní diecéze spravovali pouze kapitulní vikáři, uvádím materiály pouze z těchto dvou arcidiecézí. Vzhledem k tomu, že biskupové nemohli – kromě krátké doby v letech 1968-1969 – vydávat přímé pastorační směrnice týkající se pastorační mládeže, použil jsem jako pramen pastýřské listy uvedených diecézí.

Většinou se biskupové zajímali převážně o to, aby bylo dostatek mladých lidí, kteří by se dali do služeb církve. V pražské arcidiecézi se to týkalo 14 pastýřských listů. V olomoucké arcidiecézi se to týkalo 9 pastýřských listů. Většinou to byla stejná slova, ve kterých vyzývali mladé, aby uposlechli Božího hlasu a dali se do služby svých bratrů a sester, kteří potřebují jejich služby, protože stav kněží se tenčí a ostatní jsou z přemnohé práce unaveni. Taktéž se obraceli ke křesťanským rodičům, aby vytvářeli doma dobré podmínky pro kněžská a duchovní povolání.

Druhé početné téma, kterým se biskupové zabývali, byly pokyny k náboženské a rodinné výchově. Zvláště arcibiskup František Tomášek preferoval hlavně křesťanskou výchovu v rodinách, a to nejen proto, že to byla tehdy jediná státem povolená pastorační mládeže. Rodina pro něho znamenala, patrně i podle vlastních zkušeností, nedocenitelné významné výchovné prostředí.⁶⁸ V celkem 21 pastýřských listech v pražské arcidiecézi se k tomu vyjadřují, někdy alespoň minimálně se zmiňují o výchově náboženské, obzvláště

⁶⁷ srov. Pastýřský list – červenec 1970, příloha str. 56, Pastýřský list k době prázdnin a dovolených II. – červenec 1971, příloha str. 62, Pastýřský list pro dobu dovolených a prázdnin – červenec 1979, příloha str. 81, Pastýřský list pro dobu prázdnin a dovolených – červenec 1982, příloha str. 90, Pastýřský list pro dobu dovolených a prázdnin – červenec 1983, příloha str. 92 a Pastýřský list pro měsíc červen – červen 1986 – vše Arcidiecéze pražská, příloha str.96

⁶⁸ Aleš Opatrný, Kardinál Tomášek a pokoncilní proměna pražské arcidiecéze, s. 69- 70.

kladou tuto výchovu na rodiče. V olomoucké arcidiecézi se týkají tohoto tématu pouze čtyři pastýřské listy.

K výuce náboženství se arcibiskup Tomášek vyjadřoval pouze okolo roku 1968, kdy podmínky vyučování náboženství byly opět v rukách církve. Vydal k tomu dva listy. Později, kdy opět stát podmínky k náboženství zpřísnil, už přímé pokyny k vyučování náboženství nepodával, pouze v pěti pastýřských listech upozornil na přihlášky na hodiny náboženství. O to víc se soustředil na výchovu v rodinách. V jednom listu se obrací kapitulní vikář Stehlík hlavně k ženám - katechetkám, aby pomáhaly kněžím k výuce náboženství. V olomoucké arcidiecézi se týká vyučování náboženství jen kratičká poznámka, aby rodiče nezapomínali přihlašovat své děti do hodin náboženství v listu o náboženské výchově z roku 1968.

V dalších pastýřských listech se arcibiskup Tomášek obrací na rodiče, aby dávali své děti pokřtít a zároveň, že je důležité a pro svou křesťanskou dospělost je velkou posilou svátost biřmování. Celkem se tohoto tématu dotýkají ve třech listech v pražské arcidiecézi. Jeden list je společný pro obě arcidiecéze, vyjadřují se v něm k novému křtu dětí a vysvětlují jej všichni ordináři ČSR.

Ve třech listech se v pražské arcidiecézi obrací na rodiče, aby pomáhali svým dětem k přípravě na svatou zpověď a svaté přijímání. Opět jeden list je společně vydaný v obou arcidiecézích, neboť je to společná výzva všech ordinářů ČSR.

V celkem třinácti pastýřských listech v pražské arcidiecézi se obrací arcibiskup Tomášek k trávení volného času o dovolených a prázdninách. Téměř vždy se obrací na rodiče, aby se věnovali dětem více a udělali si na ně čas, popřípadě dobře volili program, kde a jak budou jejich děti trávit svůj volný čas. Také se několikrát opětně v listech obrací přímo na děti a mládež, aby nezapomínaly o prázdninách na modlitby a hlavně na 6. a 9. přikázání, aby se bránily předčasným známostem a nedávaly špatný příklad mladším sourozencům a ostatním dětem.

Jak jsem již uvedl, biskupové v době totality nevydávali žádné oficiální instrukce, týkající se přímé pastorace dětí a mládeže, takže tuto oblast ponechávali na samotných kněžích, kteří se – často neveřejně – věnovali dětem a mládeži a pořádali pro ně prázdninové programy, víkendy, výlety a setkání.⁶⁹ Biskupové mohli v listech publikovat jen ty pokyny, které přímo komunistické vládě nevadily. A těch nebylo mnoho. Přesto je vidět, že biskupům nebyl osud dětí a mládeže lhostejný a hlavní problémy řešili: aby mládež byla ochotna rozšiřovat řady duchovních povolání, aby duchovní život mladí prožívali pevně s Kristem,

⁶⁹ viz. Jaroslav Vracovský, Chaloupky

modlili se, chodili do kostela, připravovali se ke svátostem, dodržovali Boží přikázání a rodiny se staly dobrým prostorem pro duchovní výchovu.

Myslím, že tyto poznatky mohou nastínit obrázek, jak biskupové pracovali v době totality s dětmi a mládeží, a jaké měli možnosti. Je to pouze analýza pastýřských listů z pražské a olomoucké diecéze. Dá se předpokládat, že v letech 1968-1969 se objevily i některé pokyny v Acta curiae (Oběžnících) a že bychom našli zajímavé texty i v pastýřských listech jiných diecézí. Zkoumání těchto materiálů by ovšem přesáhlo možnosti této bakalářské práce, proto jsem se omezil pouze na analýzu pastýřských listů olomoucké a pražské arcidiecéze.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

- Bílek Stanislav, Hanuš Jiří, *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, ISBN 978 – 80 – 735 - 130 -7
- Demel Zdeněk, *Pod dohledem církevních tajemníků Omezování činnosti katolické církve v Československu 1945 – 1989 na příkladu jihočeského regionu*, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008, ISBN 978 – 80 – 7325 – 170 – 3
- Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Zvon, 1995, ISBN 80 – 7113 – 089 – 3
- Fiala Petr, Hanuš Jiří, *Skrytá církev Felix M. Davídek a společenství Koinótes*, Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, ISBN 80 – 85959 – 39 – 9
- Hanuš Jiří, Jan Stříbrný, *Stát a Církev v roce 1950*, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000, ISBN 80 – 85959 – 71 – 2
- Hartman Jan, Svoboda Bohumil, Vaško Václav, *Kardinál Tomášek*, Zvon, 1994, ISBN 80 – 7113 – 093 - 1
- Liška Ondřej, *Církev v podzemí a společenství Koinótes*, Sursum, 1999, ISBN 80 – 85799 – 48 – 0
- Opatrný Aleš, *Kardinál Tomášek a pokoncilní proměna pražské arcidiecéze*, Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří, 2002, ISBN 80 – 7192 – 778 – 3
- Pastýřské listy 1945 -2000 Arcidiecéze pražská*, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 2003, ISBN 80 – 7192 – 836 4
- Pastýřské listy*, Olomouc – Velehrad,2001,ISBN 80 – 86045 – 78 – 1
- Vaško Václav, *Neumlčená kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce I.*, Zvon, 1990, ISBN 80 – 7113 – 035 – 4
- Vaško Václav, *Neumlčená kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II.*, Zvon, 1990, ISBN 80 – 7113- 001 – X
- Vracovský Jaroslav, *Chaloupky*, Portál, 2002, ISBN 80 – 7178 – 705 – 1
- Weis Martin, *Minutěnky vzpomínek na pastýře lidu svého*, Panevropa, 1999, ISBN 80 – 85846 – 12 - 8

PŘÍLOHY:

TABULKA

PŘEHLED VYDÁNÍ PASTÝŘSKÝCH LISTŮ PODLE TÉMAT:

TÉMA	PRAHA - TOMÁŠEK	PRAHA - BERAN	PRAHA - STEHLÍK	OLOMOUČ - VRANA	OLOMOUČ - GLOGAR	SPOLEČNĚ ORDINÁŘI
KNĚŽSKÁ POVOLÁNÍ	LEDEN/1979 ÚNOR/1980 ÚNOR/1981 ÚNOR/1982 LISTOPAD/1982 LEDEN/1985 ÚNOR/1986 ÚNOR/1987 ÚNOR/1988 LEDEN/1989		BŘEZEN/1951 DUBEN/1952	LEDEN/1973 LEDEN/1980 ČERVEN/1981 PROSINEC/1983 PROSINEC/1986	LEDEN/1969	LEDEN/1969 LEDEN/1984 LEDEN/1985 ŘÍJEN/1988
RODINÁ A NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA	SRPEN/1965 ČERVENEC/1968 ÚNOR/1970 SRPEN/1970 SRPEN/1971 I. SRPEN/1971 II. PROSINEC/1971 ZÁŘÍ/1972 PROSINEC/1972 DUBEN/1973 SRPEN/1973 DUBEN/1978 PROSINEC/1980 ZÁŘÍ/1981 PROSINEC/1981 LEDEN/1988 DUBEN/1988	ÚNOR/1948		LEDEN/1973 LEDEN/1981	SRPEN/1968	PROSINEC/1972 ÚNOR/1985 LEDEN/1986
VÝUKA NÁBOŽENSTVÍ	ZÁŘÍ/1968 SRPEN/1969 ČERVENEC/1971		BŘEZEN/1951			
KŘEST A BIŘMOVÁNÍ	SRPEN/1968 DUBEN/1989					KVĚTEN/1972
SV. ZPOVĚĎ A PŘIJÍMÁNÍ	DUBEN/1969 ÚNOR/1978					LISTOPAD/1979
PRÁZDNINY	SRPEN/1969 ČERVENEC/1970 ČERVENEC/1971 I. ČERVENEC/1971 II. ČERVENEC/1972 ČERVENEC/1979 ČERVENEC/1981 ČERVENEC/1982 ČERVENEC/1983 ČERVENEC/1985 ČERVEN/1986 ČERVEN/1987 ČERVENEC/1988					

POKYNY BISKUPŮ K PASTORACI DĚTÍ A MLÁDEŽE V PASTÝŘSKÝCH LISTECH ŘAZENY CHRONOLOGICKY

PRAŽSKÁ ARCIDIECÉZE

1) P.L. Únor 1948

Datum vydání: 2.2.1948

Datum přečtení: neuvedeno

Autor: Josef Beran, arcibiskup

V listu arcibiskup připomíná, že podle pověsti až bude v Čechách nejhůř bude nalezen hrob bl. Anežky a přeje si, aby byla, co nejdříve svatořečena. Připomíná zpustošený klášter na Františku, který byl zpustošen bratrovražednými boji, které se nyní rozdmychují i u nás, jsou vedeny i jazykem: pomluvou, osočováním, udáváním. Svátek bl. Anežky připadá na začátek svatopostní doby a to by měl být pro nás světlý příklad.

Použijte všech možností doby svatopostní a vychovávejte zejména mládež v duchu české rytířskosti. české – uvědoměle národní a vlastenecké, a rytířskosti v plném slova smyslu. Rytíř musil si uchovat svůj štít čistý, bezúhonný, věrností k Marii Panně se zavazoval hájit čest a důstojnost ženy a přísahal přispět vždy k pomoci na obhájení víry.

Mládeži drahá! Bez víry a prakticky žitého náboženství neuhájíš si svůj štít čistý a bezúhonný! Místo abys pomáhala zvýšit čest a důstojnost v bláto šlapané v tisku, v divadle, v kinech, a v životě vůbec – neomlouváš svou slabostí své jednání úplně přizpůsobené zbahnilosti doby? Lásku k Marii Panně i zde bude oporou v tvém úsilí o nápravu mravů. A boj za víru? Je stejně čestný jako boj za národní přesvědčení. Kdo nezradí víru, jistě nikdy nezradí ani svůj národ! Konečně láska k potřebným? Znovu připomínám, že právě doba postní nás zavazuje nezanedbat žádné příležitosti ke skutkům, jimž přislíbil Ježíš Kristus odplatu veřejnou v den soudu posledního, který i sebe sama ztotožnil s potřebnými v památných slovech: „Cokoliv jste udělali jednomu z nejmenších mých bratří, mně jste učinili!“ (Mt. 25,40)

2) P.L. velikonoční- březen 1951

Datum vydání: 18.3.1951

Datum přečtení: 25.3.1951

Autor: Antonín Stehlík, kapitulní vikář

O velikonocích předkládá věřícím zásady práce, nutné pro rozkvět arcibiskupství:

1) Duchovní život arcidiecése – je třeba se sytit z oné velké studnice milostí, kterou nám otevřel Kristus

2) Prosba za mír - při vzpomínce na miliony nevinných z obou světových válkách, všech drahých a blízkých, je třeba bojovat o mír, je to povinnost všech katolíků i občanů našeho státu.

3) Kněžský dorost - je třeba pečovat o kněžský dorost.

4) Laické katechetky - při nedostatku kněží je třeba hlavně ženských sil, katechetek

5) Doporučení Charity a katol. tisku-doporučuje duchovenstvu i věřícím přízeň katolické charity, zvláště její časopis.

Kněžský dorost

Je nám všem jistě zřejmé, že naše snažení by bylo marné a plané, kdybychom nepečovali s největší úzkostlivostí o kněžský dorost, své nástupce. Kolik je míst, kde zástupové touží po tom, aby jim kněz „lámal chléb“, ale touží marně. Proto Vás, milovaní spolubratři i drazí věřící, prosím a zapřísahám, abyste otázce kněžského dorostu věnovali co největší pozornost. Je na nás všech, bude-li Cyrilometodějská fakulta v Praze posílena v novém školním roce dostatečným počtem zbožných jinochů, kteří by se chtěli věnovati vznešenému kněžskému povolání.

Laické katechetky

Náš lidově demokratický stát zaručuje ve veliké šíři vyučování náboženství ve školách. pro nedostatek kněžstva není však vůbec možné, aby duchovní mohli vyučovat na všech školách. Proto svěřujeme vyučování laickým, hlavně ženským silám, které se už velmi dobře osvědčily. Aby však mohlo býti sv. náboženství řádně v novém školním roce vyučováno na všech školách, zřizují tříměsíční katechetské internátní kursy a prosím hlavně naše schopné dívky a ženy, aby se do nich hojně přihlašovaly. Pomohou potom krásně v pastoraaci na vesnicích i v městech přetíženému duchovenstvu.

3) P. L. o kněžském dorostu

Datum vydání: 23.4.1952

Datum přečtení: 27.4.1952

Autor: Antonín Stehlík, kapitulní vikář

Při nedostatku kněží cituje vzkaz mládeži arcibiskupa olomouckého A. C. Stojana. Potom se obrací na katolické duchovenstvo a rodiče, aby se věnovali a vytvářeli podmínky kněžskému dorostu.

„Bolestně rozdírá srdce nedostatek kněžského dorostu v naší vlasti. Posvátné dědictví otců, odkaz svatého Cyrila a Metoděje je v nebezpečí. Není dostatek kněží, kteří by se z lásky ke Kristu obětavě věnovali duchovním potřebám našeho drahého lidu. Šlechtná mládeži! Toužíš vykonat co nejvíce dobra ve prospěch lidu, z něhož jsi vyšla? V žádném jiném stavu neotvírají se ti možnosti tak velké, tak všestranné a záslužné jako ve stavu kněžském. Je ovšem pravda, že státi se knězem vyžaduje mnoho sebezáporu a osobních obětí, ale hrdinná oběť pro Boha a na záchranu duší je činem nejšlechternějším, jehož je lidské srdce schopno.

Obracím se k rodičům, neboť v rodině a v jejím prostředí kladou se základy budoucího kněžského povolání. Zbožnost, láska k Bohu a radost ze služby Boží jsou ony podmínky, v nichž vyrůstá příští kněz. Kéž stanou se zbožné katolické rodiny štěpnicemi v nichž klíčí, roste a mohutní náklonnost v srdcích dětí k svatému kněžství. Kéž to považují naše české a slovenské katolické rodiny za velkou čest, jestliže někdo z jejich středu se stane knězem. Požehnání, které jim při první mši svaté udělil, bude pro ně až do posledního stáří zdrojem radosti a pravého štěstí.

Obracíme se též na všechny duchovní správce a prosíme je, aby získali hodné a zbožné katolické studenty pro kněžská povolání a aby byli jim při tom otcovskými rádci.

4) P. L. věřícím k ustanovení biskupa Tomáška apoštolským administrátorem pražského arcibiskupství-srpen 1965

Datum vydání: 5.8.1965

Datum přečtení: 15.8.1965

Autor: Dr. František Tomášek, biskup a apoštolský administrátor

Pan biskup se obrací především na děti, protože Pán Ježíš řekl: „Nechte děti přicházet ke mně a nebraňte jim“. Proto mají první místo i v jeho srdci. Vyzývá je, aby se modlily ráno i večer a chodily na mši svatou. A rodiče, aby je rádi přijímali a zabezpečili jim náboženskou výchovu.

Potom se obrací na hochy a dívky, aby se také modlili a navštěvovali mše svaté.

Dále se obrací na pracující ženy a muže, aby pohlédli na Ježíše, který do svých třiceti let v potu tváře manuálně pracoval.

Na posledy se obrací na lidi pokročilého věku a nemocné, zvláště na upoutaný na lůžku, aby po vzoru Ježíše, který šel z těžkým křížem za nás, obětovali své trápení a bolesti za své drahé a i lidi celého světa.

1) Chci sloužit především vám, děti. Vy máte první místo v Srdci Pána Ježíše. On řekl o vás: „Nechte děti přicházet ke mně a nebraňte jim, neboť takovým náleží království Boží“ (I.k 18,16). Proto máte první místo i v mém srdci, v srdci biskupa. Jako květina se obrací k slunci, tak i vy se obraťte k Pánu Ježíši.

Rádi se proto k Němu modlete ráno i večer. Rádi k Němu pospíchejte každou neděli do kostela na mši svatou. Poproste rodiče, aby vám vyprávěli o Pánu Ježíši. Čím více budete Pána Ježíše znát, tím více Ho budete mít rádi a tím častěji k Němu budete pospíchat nejen na mši svatou, ale také k sv. přijímání. Kdo z vás dosud nebyl u sv. přijímání, popros své rodiče, aby tě připravili na první sv. zpověď a sv. přijímání.

A vy, rodiče, s láskou přijímejte děti, které vám Pán Ježíš posílá. On sám vám říká: „Kdo přijme jedno takové dítě ve jménu mém, mne přijímá“ (Mt 8,5). Nejen slovem, ale zvláště svým živým vzorem, svým příkladem ved'te své děti k Pánu Ježíši. Zabezpečte jim dobrou náboženskou výchovu. V tom bude jejich největší životní radost, štěstí i síla do dalšího života, tak půjdou přes všechny překážky bezpečně do šťastného, věčného Domova, vám budou již zde na světě k útěše a jednou ve věčném Domově k větší oslavě. Ochraňte své děti před tím, co by mohlo zakalit čistou studánku jejich duše. Kdo by tak činil, o tom platí přísná slova Pána Ježíše: „Kdo by však pohoršil jedno z těchto maličkých, kteří ve mne věří, tomu bylo by lépe, aby byl mlýnský kámen zavěšen na jeho hrdlo a aby byl pohroužen do hlubiny mořské“ (Mt 18,6).

2) Přišel jsem mezi vás, abych sloužil vám, hoši a dívky. Jednou přišel k Panu Ježíši mladík a tázal se ho: „Mistře dobrý, co mám činit, abych dosáhl života věčného?“ (Mk 10,17). Pan Ježíš pohleděl na něho s láskou a řekl mu, co má činit. Připomněl mu, jak má zachovávat přikázání. Podobně pohledem zvlášť hřejivé lásky dívá se Pán Ježíš na tebe, hochu a dívko, a říká podobně i tobě: „Chceš-li mít už zde na světě život opravdu radostný, šťastný a chceš-li po smrti vejít do šťastného života věčného, zachovávej přikázání.“

Přikázání Boží a církevní neomezují tvou svobodu, ale ukazují ti správný směr, abys v životě neztroskotal, nehavaroval. Co jsou kolejnice pro lokomotivu a vlak, co jsou dopravní předpisy a značky pro silniční provoz, to jsou přikázání Boží a církevní pro život tvůj, pro život každého člověka, rodiny i celé lidské společnosti. Chceš-li jet po silnici bezpečně, musíš dopravní předpisy a značky nejen znát, ale také se podle nich řídit. Hled' proto dobře se seznámit s tím, co přikazuje Bůh i Církev a také tato přikázání vždy a všude zachovávej.

Velká síla je v motoru, ale tato motorická síla se musí správně ovládat. Velké síly se probouzejí v tobě, když dorůstáš, ale i tyto síly musíš podle zákonů Božích ovládat. K tomu

potřebuješ sílu. Tuto sílu čerpej tam, kde je: z pravidelné denní modlitby ráno i večer, z pravidelné a zbožné účasti na mši svaté alespoň v neděli a zasvěcené svátky, z pravidelné sv. zpovědi a sv. přijímání, pokud možno každý měsíc. Pros denně svou nebeskou Matku Pannu Marii: „Maria pomoz.“

5) P. L. o náboženské výchově – červenec 1968

Datum vydání: 23.7.1968

Datum přečtení: 28.7.1968

Autor: František Tomášek, biskup

Bratři a sestry, 26. července slavíme každoročně svátek sv. Anny, matky Panny Marie. Její milý obraz můžeme vidět v našich kostelích a kaplích. Obvykle se vyobrazuje se svou dceruškou Marií, jak ji ukazuje cestu k Bohu. Je v tom krásná připomínka pro rodiče, zvláště pro vás, matky, jak máte přivádět i vy své děti k Bohu.

Náboženská výchova našich dětí a mladých mi leží na srdci jako nejtěžší balvan, neboť s ní stojí nebo padá pravé štěstí naší mládeže zde na světě a jednou po smrti v životě věčném. Rodiče, s tím souvisí i vaše věčná spása, neboť vaše odpovědnost za náboženskou a mravní výchovu je převeliká.

1. Rodiče! Zdali vaše dítě půjde tímto životem bezpečně či ztroskotá a zda bude věčně šťastné či nešťastné, to závisí především na vás. Když se ve vaší rodině nenaučí vaše děti milovat Boha a bát se hříchu, když vy jim nepomůžete k tomu, aby víra, naděje a láska vládly v jejich duších, pak, až na ojedinělé výjimky, půjdou celý život bez víry se všemi tragickými důsledky.

Žádný člověk nemůže nic změnit na slovech Pána Ježíše: „Kdo věří ve mne, má život věčný, kdo neuvěří, bude zavržen“ (Jan 6,47). K tomu důrazně připomíná sv. Pavel: „Bez víry se nelze líbit Bohu“ (Žid 11,6). Co je platno, když se někdo třeba líbí lidem, ale Bohu nikoliv! Pečovat o zdraví dětí, o dobrou výživu, oděv, vzdělání a zotavení, to je důležité. Ale co je to všechno platno, když se zanedbává to nejdůležitější, náboženská výchova dítěte, „neboť co prospěje člověku, i kdyby celý svět získal, ale ztratil život věčný“, řekl Kristus (Mt 16,26).

Otcové a matky, zapřísahám vás při vaší lásce k dětem, zapřísahám vás ve jménu Ježíše Krista, pamatujte na to první a nejpotřebnější: na náboženskou výchovu dětí. Jen tak jim zabezpečíte opravdu šťastnou existenci zde na světě a jednou také v životě věčném.

2. Mnozí z vás si pomyslí: ano, je mi to jasné, proto bychom rádi své děti posílali do náboženství, ale to se nám často znemožňovalo. Bohužel, je tomu tak. Sami nejlépe víte, jaké potíže jste měli s přihlašovaním dětí do náboženství. Dítě do náboženství přihlášené bylo často považováno za černou ovci mezi ostatními. Tím trpělo dítě i vy. Proto bylo v posledních letech mnoho těch, kteří své děti vůbec nepřihlašovali. Byly to důsledky temných stínů diskriminace. Považuji však za důležité k tomu připomenout zvláště jedno: i kdyby vašim dětem a vám nebyly činěny žádné potíže, i kdyby náboženství bylo vyučováno bez přihlášek jako povinné, nestačilo by to, kdybyste především vy nebyli této náboženské výchově nápomocni.

Náboženské vyučování a výchova přináší teprve tehdy trvalé ovoce, když je k tomu dán dobrý základ v rodině. Očekávat, že kněz bez spolupráce rodičů, bez jejich příkladu a modlitby vypěstí náboženský život v duši dítěte, bylo by opovázlivé očekávání zázraku milosti Boží. Ale Bůh nedělá zázraky tam, kde člověk vědomě zanedbal to, co vykonat mohl a měl.

3. Rodiče! Letos v novém školním roce se už nemusíte obávat, jak pochodíte s přihláškami do náboženství. Očekáváme, že přihlášky se nebudou dávat ředitelství školy, ale u duchovního správce na faře. Další bližší podrobnosti budou vám včas ohlášeny, jakmile bude o tom vydána úřední vyhláška.

Přitom si vždy buďte dobře vědomi zvláště toho, že vy jako rodiče máte prvořadé a zvláštní poslání k náboženské výchově dítěte. K tomu jste také posvěceni přijetím svátosti manželství, a proto k tomu dostáváte zároveň zvláštní pomoc Boží.

Zvláštní poslání ve výchově dítěte má také Církev. V zastoupení Církve je pověřen kněz, aby vám pomáhal v tomto Vašem krásném a odpovědném úkolu.

Křesťané jsou ve svém životě vázáni na společenství -nejen na společenství se svatými v nebi, ale i na společenství v Církvi putující na zemi. I děti potřebují takového společenství se sobě rovnými, aby se necítily se svou vírou osamoceny a opuštěny a věděly, že jsou i jiné děti, které chtějí také mít rády Pána Ježíše. Totéž potřebují ještě více dorůstající hoši a dívky.

Rodiče! Jde o nejpotřebnější vklad při utváření osobnosti mladého člověka, o vklad náboženský. Mladý člověk potřebuje ideál, dokonalý vzor mravní ušlechtilosti a ten může najít jedině v Ježíši Kristu. V něm najde také potřebnou sílu a jistotu.

III. Bratři a sestry! Dnes často slyšíme slovo rehabilitace, tj. náprava křivd. Jako křesťané víme, že je třeba v našem životě rehabilitovat především Krista. Jeho jméno bylo zamlčováno, a proto jeho mravní obrodný vliv tolik chybí.

Ježíš Kristus je připraven, aby mohl jako nejlepší Učitel, Přítel a Lékař přijít k našim dětem, k našim mladým lidem, k dnešnímu člověku. Jak brzy to bude, za to odpovídá

osobně každý z vás, zvláště vy, rodiče.

Na znamení jednoty v tomto našem společném díle žehnám vám všem, zvláště rodičům, dětem a mladým lidem ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.

6) P. L. o svátosti počátků a plnosti – srpen 1968

Datum vydání: 5.8.1968

Datum přečtení: 11.8.1968

Autor: František Tomášek , biskup

Pan biskup mluví o křtu, že by se neměl odbývat jen jako veselé křtiny, ale nemělo by se zapomínat na to hlavní, čím křest je, proto obnova křestního vyznání je zavedena Církví na Bílou sobotu. I když jsme pokřtěni jako malé děti, záleží pak pouze na nás , jak se rozhodneme. Biřmování je pak svátostí duchovní dospělosti. Proto se obrací na mladé, aby hrdi nesli prapor Krista Krále.

Obracím se proto především na vás, mladí křesťané. Buďte hrdi, že bojujete pod praporem Krista Krále! Vydávejte mu neohrožené svědectví. Buďte pevní ve víře! Nejste sami, jsou s vámi statisíce, miliony, kteří nesou rovněž biřmovací znamení. Ukazujte, že nejplnější a nejradostnější naplnění života je život s Kristem. Svým krásným, strhujícím, opravdu zbožným a čistým životem pobízejte ostatní: Pojd'te s námi tvořit nový, lepší svět! Chceme žít dobře a stavět něco, co stojí za to, království Boží, aby bylo na zemi i v nebi.

Obě tyto svátosti vtiskují duši nezrušitelné znamení. Jste označeni znamením živého Boha, pro tento svět i pro věčnost, jako Boží vlastnictví, jako Boží majetek. Je to zároveň vaše zvláštní zasvěcení Boží oslavě a znamení , nad kterým se svět bude horšit a činit vám zle. Ale je to znamení důstojnosti a slávy.

7) P. L. k vyučování náboženství v letošním roce – září 1968

Datum vydání: 3.9.1968

Datum přečtení: 8.9.1968

Autor: František Tomášek, biskup

1. Bratři a sestry! Ve dnech dosud vzrušených snažíme se plnit své obvyklé denní povinnosti. Jako věřící křesťané nesmíme klesat na mysli, neboť je s námi všemohoucí a nejvyšší dobrotivý Bůh. Proto s největší důvěrou se k němu obracejme v časté modlitbě Otče náš. Oheň zkoušky, kterou dopustil, má nás ještě více očistit od našich slabostí a posílit,

abychom byli věrnějšími služebníky Pána Nejvyššího a shledáni čistými, až nás k sobě zavolá. Proto prožijeme tuto dobu těžké zkoušky v duchu křesťanské kajícínosti, pokání a zároveň ve velké důvěře v pomoc Boží. Vybízí Vás k tomu Pán Ježíš slovy, kterými začal své veřejné působení: „Čiňte pokání a věřte v evangelium“ (Mk 1,15). A sv. Pavel nás utěšuje slovy: „Těm, kteří milují Boha, všechno napomáhá k dobrému“ (Řím8,28).

Za těchto okolností začal nový školní rok. Tážete se: Jak to bude letos s náboženským vyučováním? Už je nejvyšší čas, aby to bylo lepší než dosud.“ Na to vám mohu odpovědět: „Ano, bude to lepší než dosud.“

II. 1. Letos to bude s náboženstvím lepší než dosud, poněvadž přihlášky, které se letos podávají až do 15. září, se odevzdávají ne ve škole, ale na faře, u místního duchovního správce. –Letos to bude s náboženstvím lepší než dosud, protože se děti přihlašují nejen od 2. do 7. třídy, ale od 2. až do 9. třídy. –Letos to bude s náboženstvím lepší než dosud, poněvadž se může přihlásit žactvo i z dalších vyšších tříd do zájmových náboženských kroužků a také děti z 1. třídy do náboženské besídky. – Letos to bude s náboženstvím lepší než dosud, poněvadž kromě týdenního náboženského vyučování také se bude konat pravidelná týdenní bohoslužba slova pro děti. Kdy a kde to všechno bude, to vám oznámí váš duchovní správce. – Letos je to lepší než dosud. I v tom, že se může začít s vyučováním náboženství ihned po začátku školního roku.

2. Rodiče, víte, co je život, víte, kolik je v životě nebezpečných úskalí, jak se musejí prodělavat i velké životní zkoušky. Je dost těch, kteří nemohou dál, kteří se při tom zlomí. Jeden muž, který měl život za sebou, prohlásil na smrtelné posteli: „Jen víra drží člověka zpříma v životě i ve smrti.“

Rodiče, chcete zajistit svému dítěti, aby stálo vždy pevně v životě i ve smrti? Chcete zajistit svému dítěti šťastnou životní existenci a jednou též po smrti, kde to bude trvat pořád, bez konce, věčně? Jistě, že chcete, a proto také přihlásíte své děti do náboženství. Očekává to Kristus, očekává to Církev a očekává to také národ, který potřebuje přímé, čestné, čisté a pevné charaktery. Jen v takových je záruka šťastné budoucnosti národa. Proto zpíváme: „Nezhyne rod, jenž věřit neustane, dědictví otců zachovej nám, Pane!“ Rodiče, tím, že přihlásíte své děti do náboženství, splníte svou první, největší a nejsvětější povinnost rodičovskou, křesťanskou a vlasteneckou.

3. Přihláškou do náboženství nesplníte však celou svou povinnost ve věci náboženské výchovy dětí. Děti jsou Vaše, a proto je Vaší a nejsvětější povinností jim dát nejen výchovu tělesnou, duševní, ale i výchovu náboženskou. Kněz bude Vám v tom jen pomáhat, kněz bude

mít příležitost vyučovat a vychovávat Vaše děti v náboženství jen asi dvakrát týdně, v hodinách náboženského vyučování a týdně při bohoslužbě slova pro děti. Vy však máte své děti u sebe každý den, ve dne i v noci. Uvědomte si, k čemu vás to zavazuje. Od počátku křesťanství byli rodiče prvními a po celá staletí jedinými katechety svých dětí. Sv. Jan Zlatoústý k Vám volá: „Rodiče, vy jste apoštoly dětí, Váš domov je Váš chrám!“ Díky Bohu jsou dosud rodiče, kteří jsou si toho vědomi a podle toho také své děti vedou. Bohužel je však dost těch, kteří na to zapomínají. Rodiče, s největší odpovědností na to pamatujte. Čím zvláště? Zvláště tím, že se za své děti pravidelně denně modlíte. Jejich prvním vychovatelem je Bůh. Vy jste jeho spolupracovníci. Děti nejen povzbuzujte k denní modlitbě, ale pravidelně se s nimi také společně modlete. Děti nejen posílejte v neděli na mši sv., ale jděte pokud možno také společně s nimi. Děti nejen posílejte ke sv. zpovědi a sv. přijímání, ale pokud možno přistupujte s nimi k těmto svátostem. Děti nejen napomínejte k zachování přikázání Božích a církevních, ale také je svědomitě zachovávejte i za cenu velkých obětí. Buďte jim denně světlem svým dobrým příkladem, neboť jen tak si dítě plně uvědomí, že náboženství je nejen pro ně, dokud jsou malé, ale i pro každého dospělého člověka. A pravidelný hovor s dětmi o věcech náboženských aspoň kratince budiž jim denním duchovním chlebem.

III. Rodiče, volám k Vám ústy sv. Jana Zlatoústého: „Nepřestávám Vás napomínat, prosit a zapřísahat, dejte svým dětem především dobrou výchovu.“

Na znamení našeho společenství v tomto díle žehnám Vám ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.

8) P.L. k zahájení cyrilometodějského jubilejního roku – leden 1969

Datum vydání: 13.1.1969

Datum přečtení: 19.1.1969

Autor: biskupové a ordináři

Při výročí 1100 let od smrti sv. Konstantina – Cyrila, vyhlašují biskupové a ordináři rok 1969 za rok cyrilometodějský. K upevnění víry doporučují využívat především posvátné liturgie, kdy už zásluhou sv. Cyrila, byla bohoslužba sloužena jazykem lidu srozumitelným. Při této příležitosti se obrací na věřící pravoslavné církve, kteří mají v úctě Cyrila a Metoděje a používají staroslověnské liturgie a i ostatní slovanské národy, aby byli pomocníky a průvodci na cestě k obnovení jednoty. Také vyzývají všechny duchovní správce, aby přidávali

přímluvu o svátcích a nedělích za jednotu křesťanů. V té souvislosti apelují na doplnění již dosti prořídých řad kněží. Zvláště se obrací mládež, aby nepřeslechla Boží hlas, který ji zve na svou vinici.

Naše bohoslovecké fakulty však potřebují také dostatek posluchačů. A tu se obracíme na naši mládež, naději církve i naději našeho národa. Jistě mnohé z vás Bůh volá na svou vinici. Nepřeslechněte tento hlas, nelekejte se obětí, přihlaste se ke studiu bohosloví. Jako kněží budete moci po příkladu sv. Cyrila a Metoděje vykonat nesmírně mnoho pro blaho našeho věřícího lidu. Nedejte se snad zlákat třebas i lepšími vyhlídkami v cizině. Zde se ve vlasti je potřeba vašich schopností a vaší práce. Čekají na vás opuštěné kostely a farnosti, čekají tisíce dětí ve škole a tisíce duší trpících, žízňících po pravdě, hledajících pomoci, rady a útěchy. a jestliže vás Bůh volá i k vyšší dokonalosti k životu řeholnímu, následujte i v tom příkladu sv. Cyrila a Metoděje. Oni odešli do ústraní kláštera a právě to jim umožnilo rozvinout nesmírně bohatou misijní činnost, kterou se nesmazatelně zapsali do dějin církve.

9) P.L. o Nejsvětější Eucharistii – duben 1969

Datum vydání: 20.3.1969

Datum přečtení: 13.4.1969

Autor: František Tomášek, biskup

Chodit do kostela to je málo, musíme zvěstovat smrt Páně, dokud nepřijde, nesmíme pohoršovat nevěřící a věřící uvádět do rozpaků svou povrchní a primitivní vírou. Musíme se rozpomenout na pravý smysl sv. Eucharistie. Dobývat chléb v potu není kletbou, ale výsadou lidského rodu - Božím darem. Tak se chléb stal znakem života. A tento chléb vzal Pán Ježíš při velikonoční večeři do rukou. Tvůrčí čin Boží proměnil chléb v duchovní pokrm. Tato skutečnost trvá v církvi po staletí. Sváté přijímání nemá být jen vykonání velikonoční povinnosti, svátost oltářní máme přijímat, co nejčastěji, pokud možno denně. Obrací se na rodiče, aby připravovali děti na první sváté přijímání.

A nyní se obracím přímo na vás, rodiče. Jakmile vaše dítě začne rozeznávat dobré od zlého a za vašeho vedení dovede rozeznat chléb obyčejný od chleba svátostného, jste ve svědomí velmi vážně zavázáni připravit své dítě k sv. přijímání. Má to být pravidelně ještě před školní docházkou. Proč dáváte očkovat své děti v útlém věku proti neštovicí, záškrtu, atd.? Aby dítě mělo v sobě obranné látky proti infekci hříchů. Tu sílu dostane právě od živého Krista ve sv. přijímání. Obraťte se na svého kněze a on vám poradí, jak to máte udělat.

Vykonejte, co je na vás a ostatní doplní kněz. To je pohled z hlediska Církve na Nejsv.Eucharistii.

10)P.L. pro dobu dovolených a prázdnin – srpen 1969

Datum vydání: 4.8.1969

Datum přečtení: 10.8.1969

Autor: František Tomášek, biskup

Bratři a sestry! Pro naši mládež je doba prázdnin a pro ostatní doba dovolených. Je to nutné. Jsme nejen duše, ale také těla. Na obojí musíme pamatovat.

Říká se: V zdravém těle zdravý duch. To znamená: řádná péče o tělo má význam i pro duševní život člověka. Když jsme vyčerpáni, unaveni, ani se nám nechce myslet. Když jste osvěženi, posíleni, pak se nelekáte žádné práce ani námahy. Zdravá kultura těla má tedy svou důležitost.

Jsou ovšem lidé, kteří vytýkají Církvi, že tělesné kultuře nepřeje. Pravdou však je pravý opak! Jak by mohla Církev přehlížet tělesnou kulturu, když věřícím připomíná slova sv. Pavla: „Nevíte, že jste chrámem Božím a že Duch sv. přebývá ve vás? Znectí-li někdo chrám Boží, toho zničí Bůh, neboť chrám Boží je svatý a tím jste vy" (1 Kor 3,16-17). Je proto naší povinností náležitě o tělo pečovat, aby bylo důstojným stánkem Božím. V tom je pro nás zároveň velká připomínka: člověka dělá člověkem nikoliv jeho tělo, ale jeho duše. Proto z jeho těla má vyzařovat jeho krásná duše. Podle toho má vypadat celý životní styl člověka: v literatuře, v umění výtvarném, v divadle, ve filmu, ve způsobu oblékání, při práci, rekreaci, všude.

Bratři a sestry! Jaká je skutečnost? V době současné jsme toho svědky, že tato pravá kultura těla v souladu s duchovní stránkou člověka ustupuje do pozadí a vrch nabývá jednostranný kult těla. Projevuje se to ve všech oblastech dnešního života: všude je v popředí především tělo s jeho požadavky bez ohledu na samozřejmé normy i přirozené morálky a duše člověka se přehlíží. Vzpomeňte např. na konzumní horečku v pokrmech a nápojích, zvláště alkoholických, a to i u mládeže v takovém rozsahu jak tomu nebylo nikdy. Vzpomeňme na katastrofální uvolnění sexuální morálky jak u dospělých, tak u mládeže, se všemi tragickými důsledky. Bylo to otřásající, co jsme se dozvěděli počátkem června letošního roku z televize a z tisku, jak znepokojivě vzrůstá počet onemocnění následkem neodpovědných, lehkomyšlných tělesných styků a přímo děsí, že hranice těchto onemocnění sestoupila až do řad patnáctiletých! Dále jsme se dozvěděli, že počet těchto

onemocnění má stoupající tendenci. Nebude-li tomu rázně odpomoženo, pak hrozí nebezpečí, že největší metlou zdraví u nás nebude rakovina a infarkty, ale právě tato onemocnění.

A nyní se obracím přímo na vás, rodiče. Vím, že jste ve stálém chvatu a shonu, ale jde o něco tak vážného, že se musíte na chvíli zastavit a zamyslit: v tomto ovzduší žijí vaše děti, v tomto prostředí žijí vaši dorůstající synové a dcery. Pouhá představa, že by také váš syn nebo dcera se měla octnout v těchto troskách, vás děsí. Víte, co je život, víte, kolik je v životě nebezpečných úskalí, jak se musejí prodělavat i velké životní zkoušky. Je dost těch, kteří nemohou dále, kteří se při tom zlomí.. Jeden muž, který měl život za sebou, prohlásil na smrtelné posteli: Jen víra drží člověka zpříma, v životě i ve smrti.

Rodiče! Chcete zajistit svému dítěti, aby stálo vždy pevně v životě i ve smrti? Chcete zajistit svému dítěti šťastnou existenci životní a jednou též šťastnou existenci po smrti, kde to bude trvat pořád, bez konce, věčně? Jistěže chcete, a proto také přihlásíte své děti do náboženství. Přihlaste je ještě teď během prázdnin u vašeho kněze. Proto ještě během prázdnin, poněvadž ihned po prázdninách, začátkem nového školního roku je už možno začít s vyučováním náboženství. — Očekává to Kristus, očekává to Církev a očekává to také národ, který potřebuje přímé, čestné, čisté a pevné charaktery. Jen v takových je záruka šťastné budoucnosti národa. „Nezhyne národ, jenž věřit neustane, dědictví otců zachovej nám Pane!“

11) P.L. k 24. srpnu 1969

Datum vydání: 4.8.1969

Datum přečtení: 24.8.1969

Autor: František Tomášek, biskup

I. Ve svém životě myslíme nejen na dnešek, ale také na zítřek a na další budoucnost. A jste to především vy, rodiče, kteří máte děti a sami nejlépe víte, jak vám záleží na jejich šťastné budoucnosti. Na okamžik se ohlédněte nazpět. Kolik let uplynulo od chvíle, kdy jste dali své děti pokřtít? Tehdy kněz v přítomnosti kmotrů jménem Církve vyjádřil radost, že toto Vaše dítě se stává dítětem Božím a dědicem nebe. Zároveň připomněl: „Bude i vaší povinností se starat, aby dítě bylo k Bohu vedeno a ve víře katolické vychováváno.“

II. 1. Rodiče, vzpomínejte na další roky. Uplynula řada let a tato slova u leckterých zapadla ve shonu všedních starostí o to, co dát dětem jíst, jak je oblékat a jak jim připravit život radostnější, než byl váš.

Prázdniny brzo budou končit a vaše dítě opět začne chodit do školy, kde si bude

dychtivě shromažďovat poznatky o světu, lidech a životě. Bude také vychovááno ve víře? To je ve vaší moci a také ve vaší odpovědnosti. Domyslete do všech důsledků, co řekl Pán Ježíš o sv. víře: „Kdo věří ve mne, má život věčný“ (Jan 6,47). Mnozí z vás již to domysleli a proto již také svému knězi odevzdali přihlášku dítěte do náboženství. Vím, že to uděláte i vy všichni ostatní, kteří to myslíte se svým dítětem dobře. Učiňte tak co nejdříve, ještě teď v době prázdnin, aby se mohlo začít s vyučováním náboženství hned po prázdninách.

Nyní můžete své dítě do náboženství přihlásit zcela svobodně a přímo u kněze. Dnes většina národa uznává, že věřící nejsou cizím živlem v naší společnosti a že jako rovnoprávní občané mohou na základě své víry být velkým přínosem pro šťastnou budoucnost naší společné vlasti. Uznává se, že Desatero je vlastně dokonalý společenský, sociální program a jeho uskutečňování je budováním lepšího, spravedlivějšího a šťastnějšího světa.

2. Rodiče! Po čem touží vaše dítě? Touží po kráse. V náboženství uslyší překrásné příběhy z Písma svatého, pozná vznešené postavy světců, půvab bohoslužby, poesii duchovních zpěvů, krásu svátků a náboženských zvyků. Nebude bezradně stát před uměleckými díly naší minulosti a přítomnosti.

Vaše dítě nechce být opuštěné! Náboženství je vede do náruče Boha Otce, dá mu přátelství, pomoc a ochranu Ježíše Krista, oblažující něhu nebeské Matky Panny Marie a společenství dětí Božích.

Vaše dítě chce mít jistotu! Náboženství učí jistotě věčných pravd, vysvětluje smysl života a dává uspokojivou odpověď na všechny palčivé životní otázky. Zbavuje naivních představ, pověr a dává jasný cíl i člověku kosmického věku.

„Přistupte s dítětem k Bohu a rozzáříte se radostí a vaše tvář se nebude rdít hanbou“ (Ž 33). Proto opakujte: pokud jste snad ještě nepřihlásili své dítě do náboženství, učiňte tak co nejdříve, a to přímo na farním úřadě.

III. Rodiče! Tím, že přihlásíte své děti do náboženství, splníte svou první, největší a nejsvětější povinnost rodičovskou, křesťanskou a vlasteneckou! — Při tom však si dobře uvědomte ještě něco velmi závažného: přihláškou do náboženství nesplníte však ještě celou svou povinnost ve věci náboženské výchovy dětí. Děti jsou vaše a proto je vaší první a nejsvětější povinností jim dát výchovu tělesnou, duševní, ale i výchovu náboženskou.

Kněz vám bude v tom jen pomáhat. Kněz bude mít příležitost vyučovat a vychovávat vaše děti v náboženství jen asi dvakrát týdně v hodinách náboženského vyučování a mimo to týdně při bohoslužbě slova pro děti.

Vy však máte své děti u sebe každý den, ve dne v noci. Dobře si uvědomte k čemu vás

to zavazuje. Od počátku křesťanství byli rodiče prvními a po celá staletí jedinými katechety svých dětí. Proto sv. Jan Zlatoústý k Vám volá: „Rodiče, vy jste apoštoly dětí, Váš domov je Váš chrám!”

Díky Bohu jsou dosud rodiče, kteří jsou si vědomi této povinnosti a podle toho také své děti vedou: s nimi se pravidelně modlí denní modlitby, s nimi chodí pravidelně v neděle a v zasvěcené svátky na mši svatou, s nimi přistupují ke sv. zpovědi a k sv. přijímání, s nimi se snaží zachovávat všechna přikázání Boží a církevní, a to i za cenu největších obětí. — To právě přesvědčuje dítě, že náboženství je nejen pro ně, ale i pro dospělého člověka, pro celý život. — A pravidelný hovor s dětmi o věcech náboženských budiž jim denním duchovním chlebem.

III. Rodiče, volám k vám ústy sv. Jana Zlatoústého: „Nepřestávám vás napomínat, prosit a zapřísahat, dejte svým dětem především dobrou výchovu!”

Na znamení našeho společenství v tomto díle žehnám vám ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.

12) P.L. k postní době – únor 1970

Datum vydání: 15.2.1970

Datum přečtení: 2. neděle postní

Autor: František Tomášek, biskup

Začala postní doba Ježíšovou výzvou: „Čiňte pokání a věřte evangeliu. Co to vlastně znamená? Žijeme v konzumní době a každý chce mít co nejvíce všeho a hodně si užít. Pokání je vlastně změna v smýšlení, změna života. Nemůžeme jít za vším, co nás napadne, proto sebeovládání je nutnou školou sebevýchovy a teď v postu je právě ta doba příhodná. Pan biskup vybízí rodiče, aby tomu začali učit i své děti.

„Hle, teď je doba příhodná, hle, teď je ten den spásy“, napsal svatý Pavel nejen věřícím v Korintě, ale i nám (2Kor 6,2). O tom uvažujeme zvláště teď— v době postní. Běží nejen o skutky sebekázně, ale i o ochotu jiným pomáhat, i když to stojí někdy velkou obětí. Dobře si uvědom, že Nejsv. oběť mše svaté nám způsobem nekrvavým připomíná, zpřítomňuje krvavou oběť Krista na kříži. Když jdeš na mši svatou, uvědom si, že jdeš na Kalvárii, pod kříž svého Vykupitele. Pokaždé ti připomíná Pán Ježíš: „Zamysli se, co já jsem obětoval pro tebe a všechny ostatní. Co obětuješ ty? Které jsou tvé skutky kajičnosti, pokání a obětavé služby bližnímu”? K skutkům sebekázně, k skutkům dobrým a k ochotné službě jiným vedou rodiče už své děti, a to ve věku nejtěplejším. Je ovšem potřebí je k tomu

vhodným způsobem povzbuzovat a ony nejen snadno pochopí, ale dovedou i přímo závodit.

Těžce chybují rodiče, kteří zavčas nenavvykají své děti ochotě k obětem, k sebekázni, ochotě jiným pomáhat, k skutkům dobrým. Když to zanedbali, pak z takových dětí vyrůstají lidé pro život nepřipravení, neboť život se s nikým nemazlí, nikoho nehýčká. Z takových dětí vyrůstají sobci, egoisté a jsou také daleko od následování Krista. Třeba si všímat každé zdánlivé maličkosti. Např. dítěti se zachce mít čokoládu, bonbony, zmrzlinu, kdejakou hračku atd. Když se ihned vyhovuje jeho touze, pak není nic divného, že takový hoch ani v dospělosti nechápe důležitost sebekázně, když se zachce větší dávky alkoholu nebo nějaké cizí ženy.

Proto uvědomějí rodiče vedou své děti v tomto směru důsledně a také každý večer při zpytování svědomí na to s dětmi vzpomenou. Je samozřejmé, že musejí předcházet svým osobním příkladem. Proto zvláště v době postní také si něco dobrovolně odpírají (např. alkohol, kouření, různé zábavy atd.). Důsledně vedou rodiče své děti také k ochotě k vzájemným službám a ke konání různých dobrých skutků. Denně se to v rodině zvláště každý večer nejen připomíná, ale také se k tomu čerpá síla ve společné modlitbě: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já mezi nimi“, řekl Pán Ježíš (Mt 18,20).

13) P.L. – červenec 1970

Datum vydání: 27.7.1970

Datum přečtení: 2. nebo 9.8.1970

Autor: František Tomášek, biskup

Tak jako Ježíš řekl po náročné práci svým apoštolům: „Pojďte stranou na osamělé místo a trochu si odpočiňte“, tak i my máme právo v době prázdnin a dovolených si odpočinout, ale nesmíme zapomínat na Pána a věnovat mu denně aspoň chvílku

A vy, rodiče, máte v tomto směru poslání dvojnásob důležité. Jde nejenom o vás, ale také o vaše děti. Ať jsou teď během prázdnin doma s vámi, nebo u příbuzných nebo v letním táboře, mějte na mysli nejen to, aby bylo dobře postaráno o jejich blaho tělesné, ale také o jejich blaho duchovní, mravní. Jako dospělí víte, co je život, víte, čeho je v životě nejvíce zapotřebí. Zkušenost nám potvrzuje, že nejen víra drží člověka zpříma. Tak své děti vychovávejte; aby žádné z nich ve svém pozdějším životě nebylo tak nešťastné, jak mladá žena, která to sice napsala za sebe, ale ve skutečnosti i za mnohé jiné: „Jsem velmi nešťastná. Nevycítám nic svým rodičům, mám je velice ráda, ale proč mne nevedli přísněji a neučili mne lásce k Bohu a bázni před hříchem?“ Dnešní často permissivní výchova v rodinách, která dětem takřka všechno dovoluje, všechno přehlíží a je bez základu náboženského, bývá začátkem tragedie

budoucího dospělého člověka. Rozumní, prozíraví rodiče dovedou dítě nejen zahřát svou osobní láskou, ale také je zároveň vedou pevnou rukou. Také ovšem dobře vědí, že výchovně působí nejvíce nikoliv slovem, ale především svým osobním příkladem. A čím více je překážek, tím prozíravěji a důsledněji musejí plnit své rodičovské poslání.

Na všechno stačit nemohou. Proto se za děti také mnoho modlí. Počítají s knězem, který je vždy připraven jim pomáhat. Proto své děti také pravidelně každý rok přihlašují do náboženství, a to ještě před začátkem školního roku. Jsou ovšem i takové případy, že rodiče si chtějí od dětí „odpočinout“. Proto je záměrně na prázdniny někam pošlou a jedou jinam, aby měli od nich pokoj. To však není řešení, ale únik od odpovědnosti. Právě prázdniny jsou obdobím, kdy rodiče mají velkou možnost být více s dětmi a hlouběji na ně výchovně působit.

Bratři a sestry! Děkujte Bohu za milý dar oddechu v době dovolené: Bože, děkujeme tobě, že jsi nám dopřál několik dní oddechu. Víš, jak mne každodenní shon něčím vyčerpává, a že někdy těžko nacházím delší volnou chvíli pro sebe, pro rodinu a pro tebe. Obklopen krásami tvé přírody cítím se bližší tobě. Děkuji ti za svěží vzduch, který teď mohu dýchat, za slunce, za vodu, za přírodu. Je v ní tolik krásy! Pomáhej mi, aby všechna tato krása ve mně vždy vzbuzovala vděčnost a nikdy mne neodváděla od tebe. Pomáhej mi, aby moji drazí a každý, s kým se dnes setkám, byli pro mne příležitostí, abych jim ukázal aspoň trochu nezištné lásky.

Bratři a sestry, děti, hoši a dívky! Tak se dívejte na dovolenou a na prázdniny. Podle toho také jich používejte a pak s novou chutí a radostí se dáte do další práce.

14) P.L.rodičům o křesťanské výchově – srpen1970

Datum vydání:15.8.1970

Datum přečtení: 30.8.1970

Autor: František Tomášek, biskup

Drazí rodiče,

pozdravil jsem Vás uprostřed Vašich dovolených a prázdnin. Vzpomněl jsem, že má to být doba k osvěžení jak tělesnému, tak i duchovnímu. A zvláště Vám, rodičům, jsem zdůraznil, že Vaše láska k dětem právě o prázdninách může a také má se projevovat výrazněji. A nyní, k počátku nového školního roku vyvstávají před Vámi problémy nové.

Víme, co děti znamenají nejen pro Vás, ale i pro Církev, národ a celou lidskou společnost. Také jsme si toho vědomi, k čemu to všechny zavazuje. Proto se rozvíjí vždy všestrannější a také intensivnější péče o dítě.

Přitom se však nesmí zapomínat na to, co je v dítěti nejdůležitější a nejcennější – na jeho duši. Jeho duše, jakožto duše člověka, má větší cenu, než celý hmotný svět i vesmír, neboť je nesmrtelná.

V tom je posvátnost, majestát života každého dítěte, a to již před jeho narozením. Jakmile rodiče při vztahu nejušlechtlejšího citu vzájemné lásky dávají hmotné předpoklady ke vzniku nového lidského života, tehdy všemohoucí Bůh zvláštním tvůrčím úkonem dává pro tento nový lidský život nesmrtelnou duši. –Dítě tedy není výlučným vlastnictvím rodičů, ale náleží především Bohu.

Bůh dal také zákony na ochranu dítěte. Je to především páté Boží přikázání „Nezabiješ“, kterým chrání život dítěte, a to od okamžiku, kdy se tento život začat vyvíjet. Můžeme říci, že je to první a nejzákladnější zákon na jeho ochranu. Pro věřícího člověka je proto samozřejmé, že podle svého svědomí nemůže si dovolit použít možnosti, kterou dává v některých státech zákon o interrupci.

Vzpomeňme na dojmavou pozornost, kterou vtělený Syn Boží, Ježíš Kristus věnoval dětem za svého veřejného působení. Jednou apoštolé nechtěli připustit k Němu matky s dětmi v domnění, že je již unaven. On jim však řekl: „Nechte děti přijít ke mně a nebraňte jim, neboť takovým patří království nebeské“ (Mat 10,14). A když mluvil P. Ježíš o pohoršení, varoval zvláště před pohoršením dětí: „A kdo by pohoršil jednoho z těchto maličkých, kteří věří ve mne, tomu bylo by lépe, aby byl uvázán mlýnský kámen na jeho hrdle a s ním aby byl uvržen do moře“ (Mar 9,41).

A nám dospělým dává Kristus dítě za vzor: „Neobráte-li se a nebudete-li jako děti, nevejdete do království nebeského“ (Mat 17,3). –Tak se máme dívat na dítě!

Bratři a sestry, zvláště Vy, rodiče! Poněvadž je dítě především vlastnictvím Božím a teprve potom je vlastnictvím Vás, rodičů, pak z toho vyplývá pro Vás, rodiče, velký a odpovědný úkol. Dítě má být vychovááno nejen pro budoucí uplatnění v životě, nejen pro lidské společenství, ale také, ano především pro Boha.. Výchova pro Boha, výchova náboženská je výchovou nejen pro šťastný život po smrti v životě věčném, ale také nejlepším základem pro pravé štěstí i v životě pozemském.

Rodiče! Zabezpečujete šťastný pozemský život svého dítěte tím, že pečujete o jeho zdraví, vzdělání a výchovu občanskou. Postarejte se však také o jeho výchovu náboženskou, neboť jen ta udrží Vaše dítě v životě zpříma. I nevěřící doznávají, že člověk, který poctivě věří a podle toho také žije, má nevyčerpatelný fond mravní síly.

Výchova náboženská je však nezbytně nutná k tomu, aby Vaše dítě mělo zabezpečenou

šťastnou existenci po smrti v životě věčném. P. Ježíš řekl jasně: „Kdo věří a dá se pokřtít, spasen bude. Kdo však nevěří, bude zavržen.“ (Mar 16,16). Víra a život z víry nemůže být proto v našem denním životě jen nějakou okrajovou záležitostí, ale základem všeho.

Rodiče! Proto, jak denně dáváte svému dítěti potřebnou výživu, aby bylo zdravé, jak dohlížíte, aby vypracovalo své úkoly do školy a také se naučilo tomu, co bylo uloženo, podobně, ba ještě více pečujte o to, aby mělo dostačující výživu duchovní.

Proto je pro Vaše dítě tak důležitá pravidelná denní modlitba, ráno se vzbuzením dobrého úmyslu a večer se zpytováním svědomí s dokonalou lítostí. Proto je pro Vaše dítě tak důležitá pravidelná účast na mši svaté a to každou neděli a v zasvěcené svátky. Proto je pro Vaše dítě tak důležité, aby přistupovalo ke sv. zpovědi a sv. přijímání nejen v době velikonoční, kdy je to závazně uloženo, ale častěji a z vnitřní potřeby. Také svým dětem při různých příležitostech denního života častěji řekněte z náboženství to, co potřebují vědět, aby jasně viděly cestu, kterou jim ukazuje Kristus. Zvláště v nich probouzejte lásku ke Kristu. Je ovšem samozřejmé, že to, co v tomto směru od Vás budou slyšet, musejí především od Vás vidět! Ovšem nejen mluvit k dětem o Bohu, ale také k Bohu o dětech, to znamená, za ně se modlit!

Tímto způsobem, můžete dát svému dítěti hluboký a pevný základ do celého jeho dalšího života, jak náboženského, tak i mravního. A to je zvláštní kapitola v dnešních výchovných problémech. Rodiče a vychovatelé jsou postaveni před těžkými výchovnými úkoly dnes, kdy jsme svědky různých revolucí a také i revoluce sexuální. A v čem se hledá náprava, a to v rámci celosvětovém? V tom, že do školních učebních osnov se zavádí stále podrobnější poučování sexuální. Pokud je to především poučování anatomické, pak je to něco podobného, jako by někdo chtěl předejít krádežím tím způsobem, že by poučovalo anatomii ruky.

Každému mělo by být jasné, že toto poučení musí být především mravní, v našem případě spojené s náboženským základem. Je to otázka celého mravního postoje člověka, je to otázka jeho mravní síly. Proto je tak nesmírně důležité, aby nejen děti, ale i dorůstající hoši a dívky měli opravdu dobrou, a soustavně pokračující náboženskou výchovu.

Rodiče! Nejste ponecháni sami sobě ve svém tak odpovědném a dnes tak nesnadném výchovném poslání. Je zde také kněz, který je připraven, aby Vám byl všestranně nápomocen a zvláště v náboženském vyučování Vašich dětí. Proto rodiče, kteří jsou si vědomi své nesmírné odpovědnosti, přihlašují každý rok své děti do náboženství.

15) P.L. k době prázdnin a dovolených I. – červenec 1971

Datum vydání: 12.7.1971

Datum přečtení: ve dvou nejbližších nedělích

Autor: František Tomášek, biskup

Mladí přátelé a ostatní přítomní bratři a sestry!

Dovolte mi, abych k vám tentokrát mluvil nikoliv v obvyklém stylu pastýřského listu, ale abych k vám promlouval od srdce k srdci, abych vás prostě navštívil.

Jsou prázdniny – radost vás mladých, kteří chodíte do školy, do odborného učiliště nebo na fakultu.

Je vrcholné období dovolených – radost vás, kteří jste již v zaměstnaneckém poměru nebo jste plně zapřaženi v domácnosti.

Kdo celý rok opravdu poctivě pracuje, potřebuje se trochu uvolnit ze svého stálého pracovního napětí. Je to nutné, aby se nejen udržel v dobré zdravotní kondici, ale také načerpal novou sílu k dalším pracovním úkolům a zdolal i fyzicky různé životní nápory.

Jako každý týden má neděli, podobně každý rok má mít dobu pro dovolenou. V Písmě sv. čteme, jak P. Ježíš řekl apoštolům: „Pojďte stranou na osamělé místo a trochu si odpočíte.“ (Mk 6,31). Totéž praví Kristus i vám.

Místem oddechu, odpočinku, rekreace, nemusí být vždy cizina. I u nás je dost přírodních krás. A komu není možno nikam odejet, má si dopřát alespoň doma potřebný oddech a osvěžení.

Jde jen o to, aby doby prázdnin nebo dovolené bylo využito rozumně. Je dost hochů i dívek, kteří se po prázdninách chlubí, jak velmi lacino absolvovali mnoho kilometrů a co vše viděli. A jejich dopravní prostředek na cestách? Autostop! Jestliže některá dívka stojí na okraji silnice a s úsměvem kyne řidiči, nikdy neví, kde a jak může zanedlouho svou cestu nečekaně skončit. Je pravda, že řidiči poslouží většinou čestně a nenáročně. Avšak nejednou cesta dopadla tak, jak si to dívka ani zdaleka nepředstavovala. Přílišná důvěřivost a neopatrnost byla příčinou její životní tragédie.

Je však dost i těch – mladších i starších – kteří se v době dovolené vracejí večer utrmáceni, ale hrdí na to, kolik kilometrů urazili a kde všude byli. Po takové dovolené přicházejí domů vyčerpaní s pocitem, že by potřebovali další dovolenou, aby si mohli po té předchozí odpočinout.

Na dovolené za sluncem, vzduchem a vodou – ano – ale takovým způsobem a v takové míře, aby to bylo k užítku a ne ke škodě zdravotní nebo morální. Morální složka

našeho života nás musí provázet všude nejen doma, ale i o prázdninách, na dovolené.

Podívejme se poctivě a kriticky na skutečnost. Nelze nevidět, jak stále více proniká i k nám, zvláště ze Západu, nezdravý vliv konsumní horečky, a to v každém směru. Co nejvíce mít a užít. Vzrůstá náročnost na pokrmy a nápoj, alkoholismus, nikotinismus, drogy, sex. I jeden z neušlechtilějších lidských vztahů, vzájemnou lásku mezi hochem a dívkou, mezi mužem a ženou, mnozí snížili na pouhé spotřební zboží. A přece Bůh určil, aby se jen v manželství plně rozvinul a uplatnil tento vzájemný vztah lásky, aby dětem bylo tak zabezpečeno hřejivé teplo a bezpečí domova.

Vlna sexu na Západě zaplavuje téměř všechny oblasti života. Je to něco, jako když se protrhne hráz přehrady a proudy vod ničí vše, lidské příbytky i s rodinami. Přetrhali hráz šestého a devátého přikázání a vlna sexu zaplavila ilustrované časopisy, tisk, televizi, literaturu, reklamu, rozhlas, film, umění výtvarné, divadlo, módu se známými výstřelky. K tomu přistupuje striptýz, nudistické kluby a pláže, explose antikoncepčních prostředků, interrupce. A tyto západní dekadentní úkazy pronikají i k nám.

Jaká absurdnost pro západní civilizaci! Zatím co nově vznikající samostatné státy v Africe začínají mimo jiné civilizaci i tím, že se obyvatelé oblékají, na Západě se stále více a více obnažují, Jeden z myslitelů naší doby k tomu poznamenává: „Je to nebezpečný vpád do řádu lidské kultury.“

Kdo nese za to odpovědnost? Každý z nás bez rozdílu, a to zcela osobně. Vy, rodiče, za své dcery a syny. Vy, ostatní vychovatelé – a to všech kategorií – za své svěřence. Vaše odpovědnost je nemalá. Morální profil člověka není totiž jen jeho soukromou záležitostí, ale má dalekosáhlý dosah společenský, sociální. Pro život národa nestačí jen silná základna ekonomická, kulturní a politická. Národ potřebuje především sílu mravní, a to tím více, čím je menší. I velké národy začaly ustupovat z jeviště dějin, když začala slábnout jejich síla mravní.

Proto my věřící, kteří nejen věříme, ale především podle víry žijeme, mějme ušlechtilé, hrdé vědomí, že náležíme k zdravému jádru národa. Tímto zdravým jádrem musíme také vždy být.

Osvěžení na prázdninách nebo na dovolené má mít celý člověk. Nejen jeho tělo, ale i duše. Proto je samozřejmá denní modlitba, ráno a večer. Večer se zpytováním svědomí, s dobrým předsevzetím pro příští den a s dokonalou lítostí. Proto je samozřejmá účast na mši sv. alespoň v neděli. Nyní se vychází tak vstříc, že v mnohých kostelích je možno být na mši sv. místo v neděli již v sobotu odpoledne nebo večer. Ve větších městech pak bývá v některém kostele mše sv. ještě pozdě večer v neděli, aby byla umožněna rekreantům při návratu domů

účast na mši svaté.

Mladí přátelé, bratři a sestry! Tak se dívejte na dobu prázdnin a dovolené. Tímto způsobem prožívejte dobu svého oddechu. Jen tak se opravdu tělesně i duchovně osvěžíte a s novou chutí i s radostí se dáte do další práce. Modlitbou vás provází a žehná vám i vašim drahým

16) P.L. k době prázdnin a dovolených II. – červenec 1971

Datum vydání: 12.7.1971

Datum přečtení: ve dvou nejbližších nedělích

Autor: František Tomášek, biskup

Doba prázdnin dává i příležitost, aby lidé vyhledali samotu z Kristem a také četbu Písma svatého. Rodiče vybízí, aby mnoho mysleli na své děti a včas je přihlásili na výuku náboženství.

A vy, rodiče, myslíte mnoho na své děti! Ať jsou s vámi nebo u příbuzných či v letním táboře, postarejte se dobře nejen o jejich blaho duchovní, mravní. Právě v jejich věku se kladou základy pro jejich existenci jak v životě časném, tak také pro jejich existenci v životě věčném. Překontrolujte a podle potřeby upevňujte tyto základy jejich života náboženského a mravního.

Dnešní permisivní výchova v rodinách, která dětem velmi mnoho dovoluje, mnoho, přehlíží a podceňuje, výchova často bez základu náboženského, bývá začátkem tragédie budoucího dospělého člověka. Rozumní, prozíraví rodiče dovedou dítě nejen zahřát svou osobní láskou, ale vedou je zároveň i pevnou rukou. Působí na ně nejen dobrým slovem, ale ještě více příkladem a nejvíce modlitbou.

Informují se u kněze, jak je to s přihlašovaním do náboženství, aby děti přihlásili zavčas a nepromeškali stanovený termín. Bohužel stává se často, že pro mnohé starosti na počátku školního roku na tuto svou povinnost zapomínají.

Jakmile příslušný orgán vydá směrnice o přihlašování do náboženství v novém školním roce, budou tyto pokyny oznámeny v kostele a uveřejněny na kostelních vývěškách.

17) P.L. ke konci prázdnin I. – srpen 1971

Datum vydání: 5.8.1971

Datum přečtení: 22.8.1971

Autor: František Tomášek, biskup

Bratři a sestry!

Uprostřed prázdnin jsem si s vámi porozprávěl zvláštním dopisem. Nyní, když se prázdniny chýlí ke konci a blíží se nový školní rok, chci si s vámi opět vyměnit několik slov. – Tentokrát se však obracím přímo na vás, rodiče.

Jsem si toho dobře vědom, co pro vás znamenají vaše děti Žádným slovem to nelze vyjádřit, co k nim cítíte a jakých obětí jste pro ně schopni. To ví jedině Bůh a vy.

Chcete své děti vidět spokojené a šťastné. Proto se všemožně přičiňujte, aby měly všechno, co potřebují a v ničem neměly újmu. Mýlí se však ti rodiče, kteří se domnívají, že spokojenost a štěstí svých dětí zabezpečí tím, že jim obstarávají nákladné věci, jako je přepychové oblečení, vybraná jídla, auto, chata atd.

V takovém případě bývají rodiče zcela zaujati sháněním hmotných prostředků a nezbývá jim mnoho času na výchovné vedení dětí. Tak může dojít k tomu, že jsou ve velmi překvapení, ba někdy i šokováni tím, co o nich vůbec nevěděli, ba ani netušili: s kým se stýkají, co dělají ve volném čase atd. Někdy se to přibližuje až na hranici kriminality. Výchovný vliv rodičů v ovzduší vzájemné důvěry nelze nahradit tranzistorem, televizí nebo autem.

Musíme myslet také na další okolnost, která s tím souvisí. Většinou oba rodiče jsou v pracovním poměru. Není to maličkost, když po návratu ze zaměstnání zvláště matku doma čeká ještě další pracovní směna, a to nejednu až do hluboké noci. A brzy ráno ten kolotoč začíná znova. Toto přetížení trvá nejen měsíce, ale někdy celé roky. Jaké důsledky to může mít? Na to si dejte odpověď sami!

Rodiče! Ted' o prázdninách začínají opět starosti se školou. Jsou to starosti nejen vašich dětí, ale zároveň i starosti vaše. Mnoho vám na tom záleží, aby vaši synové a dcery úspěšně pokračovali nejen v učení, ale také se mohli dobře uplatnit v tom směru, pro který mají vlohy, zájem a v čem vidí své životní poslání.

Je však třeba vést je k tomu, aby ve svém budoucím povolání nehledali jen své osobní uspokojení nebo kariéru, ale zároveň nejen občanská, ale také křesťanská.

Je to praktické plnění největšího Božího přikázání: „Miluj Pána Boha svého z celého srdce svého... a bližního jako sebe samého.“ (Mt 22,37-39).

Ved'te své dorůstající syny a dcery tak, aby se zajímali nejen o své osobní problémy a o své nejbližší okolí, ale také o problémy v širším okruhu národa a lidského společenství v celém světě. V tom smyslu ať má vaše výchova dosah nejen osobní, ale též společenský, sociální.

Povedete-li je k tomu důsledně, užasnete, jak právě mladí se dovedou nezištně a obětavě angažovat. Tak můžete šťastně usměřňovat přebytek jejich životní energie a snáze je uchráníte před leckterým mravně nebezpečným úskalím. Je dobré znamení, že právě dnešní mladí lidé – hoši i dívky – mají ve svém zdravém jádru pro toto zaměření mnohem větší pochopení než tomu bylo u mládeže v době minulé.

Rodiče! Čím více dorůstají vaši synové a dcery, tím více také poznáváte, že jste to nejen vy, ale také mnozí jiní, kteří zasahují do jejich života. Je to samozřejmé, s tím se musí počítat. Tyto různé vlivy mimo váš rodinný okruh nejsou vždy kladné, ale dosti často i záporné. Neoddávejte se klamným představám, ilusím. Dívejte se na skutečnost tak, jaká opravdu je!

Udělejte si někdy volnou chvíli, vezměte tužku a papír, vyznačte pod jméno svého syna nebo dcery dva sloupečky. Do jednoho z nich napište, co na ně působí kladně a do druhého zaznamenejte, co na ně působí záporně. Tento pokus vás musí přivést nejen k vážnému zamýšlení, ale také k nutným závěrům.

Možná, že někomu z vás to snad zarazí dech a řekne si: „Co zmožu proti tomu všemu já? Vím, že něco musím podniknout, ale co?“

Především je naprosto nutné, abyste si udělali pro svého syna nebo dceru čas a získali jejich důvěru. Bude to dobře možné jen tehdy, když váš vztah k nim bude nejen z pozice autority, ale v duchu opravdové lásky a plného přátelského porozumění. Sv. Jan Bosko říkával: „Bez lásky není důvěry a bez důvěry není výchovy.“

V tom smyslu ruka otce a matky má být vždy teplá, ale zároveň vždy pevná, aby mohli své děti výchovně skutečně vést. Pokud jsou děti docela malé, je nutno je nějaký čas doslova vést za ruku. Avšak postupně a pokud možno brzy je nutno je vždy víc a více podněcovat k větší osobní samostatnosti a k osobní odpovědnosti. Jen tak mohou být v ohledu přirozeném dobře připraveny na životní zápasy.

Zvláště však pamatujte, že je zde někdo jiný, kdo má vaše děti daleko více rád než vy a je zároveň mnohem mocnější než vy. A to je Bůh. – Proto je nejvýš důležité, abyste spolupracovali především s Bohem. Již dnes myslíte na včasné přihlášení vašeho dítěte do náboženství, jakmile budou vydány k tomu nové úřední směrnice, budete o tom svým duchovním správcem ihned vyrozuměni.

18) P. L. ke konci prázdnin II. – srpen 1971

Datum vydání: 5.8.1971

Datum přečtení: 29.8.1971

Autor: František Tomášek, biskup

Bratři a sestry!

Bůh je náš společný nebeský Otec. On poslal do života každého z nás, i vaše děti. Proto od malička je ved'te k němu.

Byla by to tragedie, kdybyste pečovali jen o jejich krátké štěstí v tomto životě zde a nesnažili se jim zabezpečit trvalé štěstí a radost v životě věčném!

Pán Ježíš řekl velmi výstražná slova: „Co prospěje člověku, i kdyby celý svět získal, ale ztratil život věčný?" (Mt 16,26). A která cesta vede bezpečně a jistě k věčnému štěstí? Je to cesta víry. Proto řekl Pán Ježíš: „Kdo věří ve mne, má život věčný." (Jan 6,47). „Já jsem cesta, pravda a život." (Jan 14,6).

Proto víra a život z víry nemůže být v našem denním životě jen nějakou vedlejší, okrajovou záležitostí, ale musí být základem všeho!

Rodiče! Denně dáváte svým dětem potřebnou výživu, aby byly zdravé, denně dohlížíte na jejich školní úkoly.

Staráte se však stejně o to, aby měly dostačující potravu duchovní? Vedete je k pravidelné modlitbě ráno i večer, dáte si práci, abyste s nimi večer zopakovali den, jaký byl před Bohem?

Účastníte se se svými dětmi pravidelně v neděli mešní oběti, jdete si s nimi pro posilu, kterou nám dává Chléb života –svaté přijímání? Vedete děti správně tak, aby časté sv. přijímání bylo jim vnitřní potřebou a ne pouze povinností nebo zbožným znakem?

Při různých vhodných příležitostech denního života obraťte se k svému dítěti v přirozené souvislosti aspoň několika slovy nebo větami tak, aby vždy více rostly v poznání Boha a v lásce k němu.

Právě v této výchově k osobní lásce k Bohu, který se nám stal i jako člověk v osobě Kristově úžasně blízký, je hlavní ohnisko duchovního života. Vždyť mnohemu člověku nečiní zvláštní potíže přestoupit abstraktní zákaz, ale dochází u něho k velkému vnitřnímu konfliktu, jde-li o nevěrnost vůči tomu, koho má opravdu rád.

Nezůstávejte však jen při tom, že dětem mluvíte o Bohu – ať slovem nebo osobním příkladem –, ale mluvíte ještě více s Bohem o svých dětech –modlete se za ně!

Rodiče! Jen tak můžete dát svým dětem hluboký a pevný základ do celého jejich dalšího života. A jednou až přijde chvíle, že Vás Bůh povolá k sobě nemusíte se obávat své převelké odpovědnosti za své děti.

Problémy jsou všude. Je zvlášť velmi mnoho otázek v dnešní výchově. Víte, co dělat, abyste je šťastně řešili? Jen Bůh dává potřebnou moudrost, kterou nenajdete v žádných knihách. To je pro vás první a ničím nenahraditelný pramen.

A pramen druhý: musíte čerpat dobré informace, jak to prakticky řešit. Příležitost vám k tomu dává kněz při zvláštní bohoslužbě slova pro rodiče. Ale i kde se nekoná zvláštní bohoslužba slova pro rodiče, máte možnost kdykoliv a s čímkoliv se obrátit na svého duchovního otce – kněze – nebo přímo na mne, na svého biskupa. Naše poslání je v tom, abychom vám sloužili. To není prázdná fráze, ale skutečnost. A budeme šťastni, když vám můžeme být užiteční. Všichni jsme si také dobře vědomi toho, že v rodině dneška je národ a církev ztříška.

Denně pamatuji já i vaši kněží ve mši svaté a ve svých ostatních modlitbách na vás, rodiče, na vaše děti a na všechny vaše drahé.

19) P. L. pro dobu vánoční – prosinec 1971

Datum vydání: 6.12.1971

Datum přečtení: 26.12.1971

Autor: František Tomášek, biskup

V ovzduší svátku Narození Páně a svátku sv. Rodiny, chce ukázat smysl křesťanské rodiny a mladým lidem krásu manželství a rodinného života. Manželství a rodina je něco posvátného, ustanovené samotným Stvořitelem. Rodina je domácí svatyní Církve. Jedním hlavním úkolem rodiny je vytvářet domov a má následovat sv. Rodinu Nazaretskou. Mladé muže a dívky prosí, aby se již nyní svědomitě připravovali na tento úkol.

*A také vám, mladým, chci ukázat krásu manželství a rodinného života, o kterou usiluje naše víra. Vy, mladí, jste v současné době následkem různých negativních vlivů oslabeni ve své důvěře k manželství a rodinnému životu. Jak povstává křesťanská rodina? – Odpověď čtete v koncilním dekretu *Radost a naděje*: „Křesťanská rodina povstává z manželství, jež je obrazem úmluvy lásky mezi Kristem a církví i účastí na ní.*

Vás, mladé dívky a mladí mužové, prosím, myslíte na to, že se jednou i vy stanete otci a matkami. Připravujte se proto již nyní odpovědně a dobře na tento velký úkol. Otcovství a mateřství si klad'te hodně vysoko. A až jednou založíte svoji rodinu, nezapomeňte, že do ní patří i vaši staří rodiče. Domovy důchodců jsou především pro ty, kteří nemají nikoho. Písmo svaté důrazně připomíná: „Slyš otce svého, který tě zplodil, a nepohrdej matkou, když zestárla“.

Bratři a sestry, sleduji s upřímným zájmem život rodin a křesťanských rodin zvlášť. Vím o mnohých vašich problémech a těžkostech. Dovolte mi proto aspoň některou připomínku. Chvat a ruch doby nepříznivě zasahuje do života rodiny. Zaměstnanost obou rodičů působí, že nemáte na sebe a své rodiny dost času. Rozhlas a televize z něho ještě ubírají. Prosím vás pamatujte především na pravé hodnoty rodinného života, na lidsky plné a Bohem posvěcené soužití.

Přijímejte děti, které vám posílá Bůh. Vzpomeňte, co řekl Pán Ježíš o dětech – „Kdo přijme jedno takové dítě v mém jménu, mne přijímá“ (Mt 18,5).

A vy, děti, synové a dcery, pamatujte, že prostá sedmikráska vlídného pohledu, dobrého slova, ochotné pomoci tatínkovi a mamince za jejich života, je mnohem více, než velký věnec na jejich rakev.

20) P. L. k novému obřadu křtu dětí- květen 1972

Datum vydání: neuvedeno

Datum přečtení: 14.5.1972

Autor: biskupové a kapitulní vikáři ČSR

Vysvětlují zde v duchu vatikánského koncilu nový křestní obřad, aby byl lépe pochopen křest.

3. Křest na víru rodičů

Rodiče jsou před Bohem povoláni, aby byli prvními zvěstovateli víry svému dítěti. Křtem je dávají – zasvěcují – Bohu a Bůh jim je vrací jako své dítě – dítě Boží. Za víru dítěte a jeho spásu mají největší odpovědnost, a tím i zásluhu. Proto Církev tímto obřadem tak často oslovuje otce i matku. Kněz vyzve otce i matku hned na začátku obřadu, aby požehnali své dítě znamením kříže. Tím staví své dítě pod ochranu ukřižovaného Krista, svěřují je Nejsv. Trojici. Za sebe i za své dítě se zříkají zla. Vyznávají svou víru, neboť ji mají dítěti předávat. Při vlastním křtu drží dítě, aby se v jejich náruči uskutečnilo i zrození z Boha. Po vlastním úkonu křestním maže kněz dítě svatým křížem na hlavě. Křížem byli mazáni králové, křížem jsou svěceni biskupové i kněží. Tímto pomazáním se dítěti dává účast na všeobecném kněžství v Církvi. V každém z nás má být něco z kněze - tj. příkladem i slovem hlásat křesťanství. Potom zažehne jeden z rodičů křestní svíci od velikonoční svíce, která připomíná Krista, na znamení, že dítěti dávají a chtějí světlo Krista a jeho života. Kněz položí bílou roušku na dítě na znamení čistoty jeho duše. Rouška i svíce

se uchovají jako rodinná památka. Nakonec udělí kněz matce i otci zvláštní požehnání. Je to nejen prosba o zvláštní Boží pomoc rodičům, aby připravili dítě co nejlépe pro život křesťana i občana. V požehnání je i závazek Církve, že bude rodičům vždy v tomto odpovědném díle pomáhat.

Rodiče jsou před Bohem odpovědni své dítě vychovávat ve víře a uvádět je do křesťanského života, výukou v náboženských pravdách, slavením bohoslužby, přijímáním svátostí atd. Proto se rodiče snaží tak žít, aby děti viděly příklad víry, lásky, zbožnosti a sebeovládání. Kdyby to děti doma neměly, jinde by sotva našly tuto výbavu na cestu života.

4. Křest na víru Církve

Nový obřad se obrací také k obci věřících. Křest se má konat dle možnosti při nedělních bohoslužbách za přítomnosti kmotra, členů rodiny a přátel. Proč to? Křestní obřad říká: „Dítě má právo na lásku a pomoc věřících.“ Proto vás všechny zveme, účastněte se rádi křtu dětí. Připomene vám to váš křest, který je závazkem k životu víry, prohloubí to bratrství k rodinám pokřtěných i společenství se všemi lidmi, bez ohledu na jejich vyznání. V tom duchu, rodiče, volte také jméno svatého patrona - světce, když hlásíte narození na matričním úřadě. Dítě má znát život svého ochránce v nebi.

5. Příprava křtu

Nový obřad doporučuje, aby se rodiče na křest svého dítěte připravovali. Věřící přátelé mají v tom pomáhat. Když rodiče přijdou žádat o křest, kněz je informuje, aby se tato jedinečná událost v rodině a Církvi uskutečnila co nejdůstojněji. Kromě toho je možno si při této příležitosti zopakovat základní pravdy víry, kterých budou rodiče potřebovat pro výchovu dítěte. Má-li takový den sv. křtu potěšit v hloubi srdce, radí se, aby se rodiče připravili sv. zpovědí a přijetím svátostného Přítele dětí. Je dobré, mohou-li se této přípravě účastnit i kmotři, neboť také oni mají v tomto novém obřadu nové úkony i odpovědi. Vžívá se chvályhodný zvyk, že rodiče v den křtu dítěte obnoví svůj manželský souhlas. Požádají-li o křest dítěte rodiče ve víře lhostejní jiné víry, nebo nevěřící, neodmítneme, jestliže někdo z Církve, např. příbuzní, kmotr, je zárukou, že se souhlasem rodičů převezme povinnost náboženské výchovy dítěte. Kmotr může být pouze katolík. Nekatolík může být svědkem křtu.

6. Udělování křtu

Křest se obvykle uděluje v prvních týdnech po narození dítěte, aby se mohla účastnit i matka. Křtí kněz nebo jáhen. V nebezpečí smrti může platně pokřtít každý člověk, má-li úmysl křtít jako Církev. Lije dítěti na hlavu vodu a říká: já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého".

Závěr

Bratři a sestry, učiňme vše, aby se křest dítěte stal obnovou naší víry. Pro dítě je křest vstupem do křesťanského života, začátkem království Božího v této mladičké duši. Je zpočátku jako malé, nemohoucí hořčičné zrno. Aby vzrostlo, k tomu je potřebí modlitby, příkladu, lásky a pomoci nás všech. Tajemství ryzího křesťanství jest: žít z vědomí, že křest je velká důstojnost a milost, avšak i závazek a poslání.

21) P. L. pro dobu prázdnin a dovolené – červenec 1972

Datum vydání: 5.7.1972

Datum přečtení: 16.7.1972

Autor: František Tomášek, biskup

Na začátku listu pozdravuje všechny, kterým začínají prázdniny nebo dovolená. Neustálý shon a nápor v zaměstnání je nápirem na nervy. Proto dovolená má být balzámem na nervy. Programem dovolený má také být pravidelná modlitba a četba Písma svatého. Rodiče by se měli věnovat o své dovolené dětem.

V době prázdnin a dovolené mají i rodiče zvláštní příležitost k tomu, aby se věnovali svým dětem. Je to velmi naléhavě potřebné, neboť je dost dětí, které během školního roku z různých příčin toho dostávají od svých rodičů velmi málo, zvláště ve směru výchovy náboženské. A právě tato výchova je jednou z nejzávažnějších povinností rodičů. Právě v dětském věku se kladou základy pro celou jejich další existenci nejen zde na světě, ale jednou také v životě věčném. Vedou je nejen svým dobrým slovem, ale ještě více svým příkladem a nejvíce modlitbou. Informují se u kněze, jak je to s přihlašovaním do náboženství, aby děti přihlásili zavčas a nepromeškali stanovený termín.

22) P. L. věřícím , mládeži a rodičům – září 1972

Datum vydání: 29.8.1972

Datum přečtení: 3.9.1972

Autor: František Tomášek , biskup

Pokoj vám!

Pozdravil jsem vás zvláštním dopisem v době prázdnin a dovolených. Nyní jste se většinou opět vrátili ke svým povinnostem. Dovolte, abych vás všechny opět pozdravil. Tentokrát to není z Prahy, ale z Říma, kde jsem ve funkci poradce na Kongregaci pro katolickou výchovu.

Tvoříme spolu společenství víry a lásky ke Kristu, jsme údy jeho tajemného Těla, Církve. Sv. Pavel to vyjadřuje slovy: „Jako máme v jednom těle mnoho údů, ale tyto údy nemají všechny jednu a tutéž činnost, tak je tomu s námi: všichni jako celek jsme jen jedno tělo v Kristu, k sobě navzájem však jako údy.“ (Řím. 12,4-5).

Poněvadž jsme si tak úžasně blízcí, musíme myslet jeden na druhého. Proto myslím na každého z vás také zde v Římě a na zdejších posvátných místech klekám i s vámi a s vašimi úmysly.

Myslím především na vás, děti, hoši a dívky, kteří začínáte školu, studujete na odborných učilištích, na vysokých školách, nebo už jste v pracovním poměru. Vím, že máte nemalé starosti s novým učením, s dalším studiem nebo se svými povinnostmi v zaměstnání. Není toho málo, co se od vás požaduje. Žijeme v době vědecko-technické revoluce. Je tedy třeba všude, a to v každé zemi stále více odborných, kvalifikovaných sil. Proto s novým elánem do nové práce!

Víte, jak je nutný tvrdý trénink ve sportu, chce-li kdo v soutěži nejen obstát, ale také dosáhnout špičkového výkonu. Ještě více to platí v životě. Dnes máte k tomu velké šance a to ve všech oborech.

Přitom však buďte si každý toho vědom, že tato vědecko-technická příprava na uplatnění v životě nemůže být celým naplněním života. Člověk není jen výrobce a spotřebitel, ale tvor vybavený rozumem a svobodnou vůlí. Člověku proto nemůže stačit jen technická stránka života, ale také musí ovládnout umění správně žít. A právě nad tímto vlastním smyslem života se musí každý zamyslet. Jsou to zvláště různá náboženství a dějiny filosofie, které vydávají svědectví o tom, jak usilovně a ve všech dobách se právě o této otázce přemýšlelo.

Kdo může dát odpověď opravdu uspokojivou na otázku, který je vlastní smysl života? Jedině ten, kdo nás do života poslal, Bůh. Ježíš Kristus jako Bůh a spolu člověk to řekl jasně: „Já jsem cesta, pravda a život. Nikdo nepřichází k Otci, leč jen skrze mne“ (Jan 14,6). „Já jsem dveře. Kdo vejde skrze mne, bude zachráněn, bude moci vcházet i vycházet a

najde pastvu" (Jan 10,9). On nabízí svou ruku každému i tobě: „Hle, stojím u dveří a klepu. Kdo uslyší hlas můj a otevře dveře, k tomu vejdu a budu jíst já u něho a on u mne" (Zjev 3,20).

Kristus podnes mluví ve své Církvi. To však není pouhá ideologie, ale osobní setkání s ním. Toto osobní setkání s Kristem je možné pro každého z nás, denní modlitbou, zvláště společnou. „Kde jsou dva nebo tři shromážděni v mém jménu, tam jsem já mezi nimi" (Mt 18,20).

Další setkání s Kristem je možné účastí na mši svaté zvláště svatým přijímáním a přijetím ostatních svátostí. Každé z těchto setkání má být pro nás nikoliv jen událostí přechodnou, ale vždy velkým a novým impulsem k většímu sjednocení s Kristem v denním všedním životě a to v každé situaci.

Mládí přátelé! Nestačí těmto slovům jen naslouchat nebo o tom číst, je třeba to opravdu prožít! Jen tak bude váš život naplněn a to v největším bohatství. Jen tak budete mít v sobě sílu, s kterou zdoláte všechny překážky. Jen tak budete v plnosti pravdy a pravé svobody. Jen tak se budete dívat do své budoucnosti vždy s vítězným optimismem.

Proto mějte vždy ve svém životě jako program číslo jedna: vzdělání ve víře, život z víry, život s Kristem!

Myslím také na vás rodiče, kteří máte poslání sice krásné, ale zároveň také velké a odpovědné.

Jako rodiče pečujete všemožně o to, abyste zabezpečili co nejlépe budoucnost svých dětí. Proto se snažíte dát jim co nejlepší vzdělání, chcete jim dát dobrou hmotnou základnu, aby měly lepší životní podmínky než jste měli vy, když jste začínali. To je sice všechno chvályhodné, ale mohlo by se to všechno při nejbližším životním otřesu zhroutit, kdyby to nemělo opravdu pevný základ.

Co je tím základem? Je to dobrá výchova. A co je jádrem dobré výchovy? Je to výchova ve víře v Boha, výchova k životu s Bohem. Proto sv. Jan Zlatoústý k vám volá: „Nepřestanu vás napomínat, prosit a zapřísahat, dejte svým dětem především dobrou výchovu!"

Je pochopitelné, že se o vás může někdy pokoušet skleslost, malomyslnost, když si - uvědomujete svízelnost svých úkolů. Nemáte však důvodu k pesimismu. Všichni pedagogové jsou zajedno v tom, že o celém zaměření života člověka dospělého se rozhoduje hlavně v prvním sedmiletí života. Právě v tomto nejdůležitějším období života je dítě ve vašich rukou! Plně pochopte, co to pro vás znamená a k čemu vás to zavazuje. Když k tomu přistupuje váš

příkladný život a především vaše modlitba k Tomu, který je prvním vychovatelem vašeho dítěte, máte vyhráno!

Mimoto je zde duchovní otec — kněz-který vám pomáhá nejen modlitbou, ale také radou a vedením vašich dětí, když je přihlásíte do náboženství. Nabízí vám další pomoc hlásáním slova Božího při mši sv. a při zvláštní bohoslužbě slova pro děti. Je to věc vašeho svědomí, abyste plně využívali všech těchto příležitostí. Pamatujte na šťastnou existenci svých dětí nejen v krátkém životě pozemském, ale také v životě věčném. Častěji vzpomeňte na slova P. Ježíše: „Co prospěje člověku, i kdyby celý svět získal, ale ztratil život věčný?“ (Mt 16,26).

23) P. L. k vigílii našeho milénia – prosinec 1972

Datum vydání: 8.12.1972

Datum přečtení: 17.12.1972

Autor: František Tomášek, biskup

V předvečer tisícileté památky založení pražského biskupství, vyzývá pan biskup, aby příprava na velké jubileum a příští rok duchovní obnovy byl společným cílem. Prvním krokem je si uvědomit duchovní společenství s minulostí, přítomností a budoucností. Druhým krokem bude zpytování svědomí, jestli žijí lidé skutečně z víry, naděje a lásky. Obrací se na spolubratry kněze na mladé a křesťanské rodiče a rodiny.

Volám k vám mladým: Vypovězte rozhodný boj konzumní horečce, zvláště v podobě alkoholismu, různých omamných prostředků a v podobě sexuální volnosti. Ať je vám cizí duch ničení, násilí a tvrdosti srdce. Snažte se co nejvíce poznávat víru, neboť ona vám zabezpečuje opravdu plné radostné, krásné a šťastné mládí.

Rodiče, myslete nejen na pozemské štěstí svých dětí, ale také na jejich štěstí v životě věčném. Proto je veďte k Bohu nejen svým slovem, ale především modlitbou a svým osobním příkladem.

24) P. L. ordinářů ČSR – prosinec 1972

Datum vydání. Vánoce 1972

Datum přečtení: Hod Boží vánoční

Autor: ordináři Čech a Moravy

Posílají vánoční a novoroční poselství Kristovy lásky a pokoje. Syn Boží vešel na svět jako dítě, chudý, tichý a pokorný, ať tedy majetek nepřipraví nás o správný pohled na svět. Máme oslavovat Boha celým svým životem.

Dnes je tolik problémů v oblasti lásky, manželství a rodiny, Boží dítě, jeho Matka i jeho pěstoun Josef volají nás do Betléma a do Nazareta. Tam slyšíme jejich hlas: rodiče, žijte v rodinách příkladným křesťanským životem. Neodmívejte děti, které vám Stvořitel dává. Kromě hmotné péče vaší i dnešní společnosti věnujte svým dětem zdravou křesťanskou výchovu. Mladým duším imponuje příklad živého radostného křesťanství. A vy, mladí přátelé, važte si svých obětavých otců a matek. Písmo svaté praví: „ Můj synu, slyš kázeň svého otce a poučení své matky!“ (Přísl 1,8) Mládí Ježíše Krista povzbuzuje vás, mladé, abyste „ prospívali moudrostí, věkem i milostí u Boha i u lidí“ (Lk 2,52) a stali se tak dobrými křesťany i občany.

25) P. L. k miléniu pražského biskupství – rok víry – duben 1973 – pokračování a dokončení listu

Datum vydání: neuvedeno

Datum přečtení: 29.4.1973 a 6. 5. 1973

Autor: František Tomášek, biskup

V prvním listu píše, jak církve ve jménu Ježíše Krista obětavě slouží na celém světě člověku, rodině a celému lidskému společenství. V naše národě tuto službu už koná tisíc let. Proto máme v tomto roce upevnit své sjednocení s Kristem. Modlit se ráno a večer a pokud možno společně. Každou neděli jako jedna rodina se shromažďovat při nejsv. oběti a pamatovat na ty, kteří jsou doma osamělí a opuštění.

Vy, děti, splácejte modlitbou, poslušností a ochotou pomoci rodičům za všechny jejich oběti.– Vy, mladí, kteří jste se již rozloučili se svým dětstvím, vzpomeňte, že k založení pražského biskupství došlo především proto, že tehdy naši předkové zde na našem území byli v křesťanské víře již jako dospělí.

I pro vás začalo období vašeho života, kdy se dostáváte do věku dospělého člověka. Proto myslte na to, abyste se pokud možno brzy připravili k přijetí svátosti křesťanské dospělosti – k přijetí svátosti břimování. Přihlaste se u svého duchovního otce a on vám řekne bližší, co potřebujete vědět.

Právě teď ve svém věku potřebujete velmi naléhavě, abyste byli posíleni ve víře a k životu z víry přijetím této svátosti. Je to svátost, kterou získáte zvláštní pomoc Ducha

svatého, abyste na nebezpečných křižovatkách svého života viděli vždy správný směr a také měli sílu jít cestou jediné správnou.

Hoši a dívky! Pokud jste již dožráli pro vztah vzájemné lásky, mějte se rádi především v lásce Boží. Jen tak se zachováte čistí, nedotčení. To bude nejlepší příprava na opravdu šťastné a Bohem požehnané manželství.

Vy, rodiče; přijímejte děti tak, jak to řekl Pan Ježíš: „Kdo přijme jedno takové dítě v mém jménu, mne přijímá“ (Mt 18,5). Co nejdříve jim dopřejte nové narození z křestní vody a z Ducha svatého, aby dítě získalo účast na Božím životě a mělo právo na plnost života s Bohem v nebi. Veďte je k Bohu dobrou náboženskou výchovou a to od prvních let jeho života. Myslete na to, v čem jsou zajedno všichni pedagogové, že zvláště první sedmiletí v životě dítěte rozhoduje obyčejně navždy o celém životním zaměření.

Jakmile začne dítě rozlišovat dobré od zlého, tehdy také začíná nebezpečí, že osobní vinou, třebaš ne těžkou, bude oslabována láska dítěte k Bohu. Proto zavčas se postarejte o to, aby dítě v tomto věku poprvé přistoupilo ke sv. přijímání. Čtu vaši odpověď a zároveň otázku: „Ano, ale jak to máme dělat?“ Obráťte se na svého duchovního otce a ten vám poradí.

A když děti dorůstají, splňte, rodiče, svůj odpovědný úkol, a to raději o rok dřív než o hodinu později, aby už nebylo pozdě. To znamená: matka zavčas řekne své dceři a otec svému synu, co potřebují vědět. Má to být pozitivní, odpovědná výchova k rodičovství v duchu Božích zákonů. Je to nejen pro jejich osobní blaho, ale také pro blaho jejich budoucího manželství a rodinného společenství. Je jasné, že je to úkol velmi náročný. Je zde opět naše společnost, která působí v tomto směru. V tom je smysl toho, že se např. ve všech školách postupně zavádí výchova k rodičovství. Pro vás je zde ještě váš duchovní otec, který vám může poradit. Rodiče! Vždy však pamatujte na to nejdůležitější: buďte svým dětem vždy světlem, které ukazuje správnou cestu a nejen k dětem o Bohu, ale ještě více k Bohu o dětech, to znamená mnoho se za ně modlit.

II. Tak milénium pražského biskupství volá vás, děti, volá vás, hoši a dívky, volá vás, mužové a ženy, ať jste sami nebo žijete v manželství. –Každý z vás bud' na tom místě, na kterém tě chce vidět Kristus. Vždy jako angažovaný křesťan a také vždy jako angažovaný občan, neboť jako věřící žijeme nikoliv v izolaci, ale ve společenství s celým národem.

26) P. L. věřícím k začátku školního roku – srpen 1973

Datum vydání: 23.8.1973

Datum přečtení: 2.9.1973

Autor: František Tomášek, biskup

Drazí,

pozdravil jsem vás všechny zvláštním dopisem v době -vrcholného pracovního vypětí na našich polích. S pomocí Boží a přičiněním pilných rukou je letošní sklizeň velmi dobrá. Práce pokračují, neboť svým podílem musíme přispět k plnění prosby „Chléb náš vezdejší dej nám dnes.“

V této chvíli se obracím zvláště na vás, rodiče. Všichni dobře víme, že kromě svých povinností v zaměstnání máte ještě další velmi náročné úkoly doma v rodině. Jsou to úkoly nejen vysoce náročné, ale pro vás osobně zároveň nesmírně odpovědné: běží zde o budoucnost vašich dětí.

Jde nejen o hmotné zabezpečení jejich existence, ale především o celé zaměření a uplatnění jejich života. A to je něco velmi vážného. Jde o to, abyste jim dali správný a proto bezpečný a pevný základ pro jejich další život. Právě to nejvíce rozhodne nejen o jejich celoživotním štěstí, ale také o tom, jaká bude jejich existence, a to bez konce, věčně, až je Bůh k sobě zavolá.

Kdo má za to všechno největší odpovědnost? Na prvním místě vy, rodiče. Sv. Augustin k tomu dodává: „Matka (ovšem i otec) se dostane do nebe buďto s dětmi, nebo se tam vůbec nedostane“. Jsou to vážná slova. Vybízají všechny rodiče nejen k zamyšlení, ale také k tomu, aby z toho udělali příslušné závěry.

Slyším vaši otázku: „Co tedy všechno máme dát svým dětem? Vzdělání pokud možno co největší?“ — Ano. — „Dobré zabezpečení jejich životní existence?“ — Ano. — Avšak především jim dávejte dobrou výchovu, abyste jednou nemuseli plakat sami nad sebou a nad svými dětmi.

Slyšte úryvek dopisu, který nedávno napsala jedna matka: „Jsem matka pod křížem. Mám sice syna a dceru, ale jsem opuštěna, nemám nikoho. Mám 80 roků, jsem nemocná, a tak sama. Samota mne mučí k zalknutí.

Přinesla jsem největší oběti, které jen matka je schopna přinést. Syn a dcera studovali... Co to bylo různého posílání a mnoho jiného. Pracovala jsem, pracovala až do úpadu. Ale vždyť to bylo pro děti a... takového jsem se dožila výsledku. Ted' jsem sama, tak strašně sama...

Všchno, co jsem pro své děti obětovala, je smazáno a já jsem u konce svých sil. Již šestý rok chodím ke hrobu svého milovaného manžela, pláču a žaluji, ale zase musím domů. Kdyby stěny mé kuchyně měly oči, plakaly by se mnou.“

Drazí, tážete se: „Jak ony děti mohly docela zapomenout na tak dobrou, obětavou, nyní již nemohoucí a zestárlou maminku?“ Odpověď není jednoduchá.

Avšak s naprostou jistotou můžeme tvrdit toto: Když rodiče vedou své děti od jejich útlého věku k tomu, aby věrně a poctivě zachovávaly první přikázání Boží – v jednoho Boha věřiti budeš –pak zcela určitě také budou zachovávat i čtvrté přikázání Boží –cti otce svého i matku svou, abys dlouho žil a dobře ti bylo na zemi.

Rodiče! Prosím vás a zapřísahám, hluboce se nad tím nejen zamyslete, ale do všech důsledků také domyslete, co to pro vás znamená a k čemu vás to zavazuje. Ale zavčas, aby nebylo snad někdy pozdě.

Proto ved'te své děti od prvních let jejich života k jejich nejlepšímu ochránci – k Pánu Ježíši. Slyšte jeho hlas, kterým volá i vaše děti k sobě: „Nechte děti a nebraňte jim přijít ke mně, neboť takovým patří království nebeské“ (Mt 19,13).

Co na to odpovíte? Dobře uvažte, oč jde. Víím, jak starostlivě zabezpečujete šťastný pozemský život svých dětí tím, že pečujete o jejich zdraví, vzdělání a občanskou výchovu. Ved'te je však také k nejlepšímu Učíteli a Vychovateli, ved'te je k Ježíši Kristu. Proto se postarejte také o jejich výchovu náboženskou, neboť jen ta udrží vaše děti v životě zprítma.

Výchova náboženská je však nezbytně nutná k tomu, aby vaše dítě mělo zabezpečenou šťastnou existenci i po smrti v životě věčném. Pán Ježíš řekl jasně: „Kdo věří a dá se pokřtít, spasen bude. Kdo však nevěří, bude zavržen“ (Mk 16,16). Víra a život z víry proto nemůže být v našem denním životě jen nějakou okrajovou záležitostí, ale základem všeho.

Rodiče, jak denně dáváte svým dětem potřebnou výživu, aby byly zdravé, jak dohlížíte, aby vypracovaly své úkoly do školy a také se naučily tomu, co jim bylo uloženo, podobně ba ještě více pečujte o to, aby měly dostačující výživu duchovní.

Proto je pro vaše dítě tak důležitá pravidelná denní modlitba, ráno se vzbuzením dobrého úmyslu a večer se zpytováním svědomí a dokonalou lítostí. Proto je pro vaše dítě tak důležitá pravidelná účast na mši svaté, a to alespoň každou neděli a zasvěcené svátky. Proto je pro vaše dítě tak důležité, aby přistupovalo ke sv. zpovědi, ke sv. přijímání nejen v době velikonoční, kdy je to závazně uloženo, ale častěji a z vnitřní potřeby. Také svým dětem při různých příležitostech denního života připomeňte z náboženství to, co potřebují vědět, aby jasně viděly cestu, kterou jim ukazuje Kristus. Především probouzejte v nich lásku k Pánu Ježíši. Je ovšem samozřejmé, že to, co v tomto směru budou od vás slyšet, musejí na vás především vidět! Ovšem nejen mluvit k dětem o Bohu, ale také Bohu o dětech, to znamená, za ně se modlit. Tak můžete dát svým dětem hluboký a pevný základ do celého jejich dalšího života, jak náboženského, tak i mravního.

Pán Ježíš zve k sobě nejen děti, ale i vás, dorůstající hochy a dívky. V Písmě sv. čteme, jak jeden mladík přišel k Panu Ježíši, poklekl před ním a ptal se ho: „Mistře dobrý, co

musím dělat, aby se mi dostalo věčného života? ... Pán Ježíš na něho pohlédl s láskou" (Nik 10,21) a pak mu pověděl, co má dělat. Pán Ježíš pohleděl s láskou nejen tehdy na onoho mladíka, ale se stejnou láskou se dívá i na vás, hoši a dívky, kteří jste zde a podobně se dívá s láskou i na ty ostatní, kteří teprve hledají správnou cestu.

Pán Ježíš se dívá s porozumějící láskou i na vás všechny ostatní. Slyšte jeho slova, která řekl nejen tehdy, když veřejně učil, ale říká znovu i vám: „Pojďte ke mně všichni, kdo se lopotíte a jste obtíženi a já vás občerstvím"...(Mt 11 ,28).

Opět se obracím k vám, rodiče. Může se stát, že někomu z vás se bude zdát nad síly zabezpečit náboženskou výchovu dítěte. Pamatujte však, že nejste ponecháni sami sobě. Je zde především Ježíš Kristus, který vám nabízí svou pomoc. S jeho pomocí přemůžete všechny překážky. Je zde také naše nebeská Matka, Panna Maria, která nám podává pomocnou ruku. Chopte se této ruky, povede vás zcela bezpečně.

A je zde kněz Kristův, který je připraven, aby vám všestranně byl nápomocen, zvláště v náboženském vyučování a výchově vašich dětí. Proto rodiče, kteří jsou si vědomi své nesmírné odpovědnosti, přihlašují každý rok své děti do náboženství.

27) P. L.pro dobu postní – únor 1978

Datum vydání: 10.2.1978

Datum přečtení: nejbližší neděle

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup

V době hyperaktivní činnosti, chvatu a shonu je jediné pravé uspokojení v životě s Bohem. S ním máme být denně především při modlitbě. Součástí večerní modlitby má být zpytování svědomí. Duchovní očista duše v dobré, upřímné sv. zpovědi a posila ve svatém přijímání má být rytmem každého měsíce. a v době postní to má být v duchu velké přípravy na slavení zmrtvýchvstání Páně. Rodiče by měli mít povinnost připravovat své děti na sv. zpověď a svaté přijímání.

A vy, rodiče, kteří máte malé dítě, buďte si vědomi své krásné, radostné a také závažné povinnosti, abyste dítě soukromě připravili k sv. zpovědi a ke sv. přijímání. Tato povinnost nastává od té doby, kdy dítě začíná rozlišovat dobré od zlého. Dítě dáváte očkovat proti různým infekčním nemocem. Podobně dítě potřebuje, aby zavčas bylo imunizováno proti infekci zla posilou od Pána Ježíše ve sv. přijímání. Základní přípravu vykonáte vy a podle potřeby ostatní doplní kněz.

28) P. L. po jmenování pražským arcibiskupem – duben 1978

Datum vydání: 12.4.1978

Datum přečtení:nejbližší neděle

Autor: František kardinál Tomášek,arcibiskup

Stejně jako před 13 lety ve svém prvním pastýřském listě píše arcibiskup, že chce sloužit všem ve jménu Ježíše Krista. Za prvé chce sloužit dětem, aby se jako květina ke slunci, obracely k Pánu Ježíši. Za druhé chce sloužit rodičům, aby slovem a příkladem vedli děti ke Kristu. Za třetí chce sloužit hochům a dívkám, aby zachovávali příkázání. Za čtvrté chce sloužit mužům a ženám, aby pohlédli na Ježíše, který ví, jaká je namáhavá duševní i manuální práce. Za páté chce sloužit nemocným a věku pokročilým lidem,, aby po vzoru Ježíše svým utrpením vykupovali nejen sebe, ale i jiné. Za šesté chce sloužit celému národu, každý národ potřebuje ke své budoucnosti kromě síly ekonomické, politické a kulturní hlavní sílu mravní.

1. Chci sloužit především vám, děti. Vy, děti, máte první místo v Srdci Pána Ježíše. On řekl o vás: „Nechte děti přicházet ke mně a nebraňte jim, neboť takovým patří království nebeské“ (Lk 18,16). Proto máte první místo i v mém srdci, v srdci svého arcibiskupa.

Jako květina se obrací k slunci, tak i vy, děti, se obraťte k Panu Ježíši. Rádi se proto k němu modlete, zvláště ráno a večer. Rádi k němu pospíchejte zvláště každou neděli do kostela na mši svatou. Každý večer poproste maminku a tatínka, aby vám vyprávěli o Panu Ježíši.

Čím více budete Pána Ježíše znát, tím více ho budete mít rádi a tím častěji budete k němu pospíchat nejen na mši svatou, ale také ke sv. přijímání. Kdo z vás dosud u sv. přijímání nebyl, popros maminku nebo tatínka, aby tě připravili na první svatou zpověď" a na první svaté přijímání.

2.Chci sloužit vám, rodiče. –_Přijímejte s láskou děti, které vám Bůh posílá a ved'te je k němu. Vzpomeňte, co o tom řekl Pan Ježíš: „Kdo přijme jedno takové dítě v mém jménu, mne přijímá“ (Mt 18,6).

Nejen slovem, ale zvlášt' svým příkladem ved'te své děti ke Kristu. Máte k tomu příležitost denně, zvláště když jste večer pospolu. Vtom je nejen vaše denní příležitost, ale také velká odpovědnost, protože v těchto chvílích dáváte svým dětem nejbohatší životní náplň, radost a sílu do celého jejich života.

Maximálně využijte k tomu zvláště prvního sedmiletí života dítěte, kdy podle názoru zkušených vychovatelů se kladou základy pro celý život dospělého člověka. Tak budou vám vaše děti nejen k radosti, ale ve věčném Domově také k větší oslavě.

Chraňte děti před tím, co by mohlo zakalit čistou studánku jejich duše. Kdo by to zavínil, o tom by platila přísná slova Kristova: „Kdo však jedno z těchto maličkých, které ve mne věří, svede ke hříchu, pro toho by bylo lépe, aby mu byl pověšen na krk mlýnský kámen a aby byl potopen hluboko do moře. Běda světu, že svádí ke hříchu!“ (Mt 18,6).

3. Chci sloužit vám, hoši a dívky. Když přišel k Pánu Ježíši mladík a tázal se ho: „Mistře dobrý, co musím dělat, aby se mi dostalo věčného života?“ (Mk 10,17). Pán Ježíš pohleděl na něho s láskou a řekl mu: „Zachovávej přikázání“. Připomněl mu, jak má nejen zachovávat přikázání, ale také jak jej má následovat.

Podobně s láskou se dívá Pán Ježíš na vás, hoši a dívky, a i vám připomíná: „Chcete-li mít život opravdu radostný, šťastný a chcete-li jednou po smrti vejít do plnosti života v Bohu, který je nejvyšší Pravda, Dobro a Krása, zachovávejte Boží přikázání.“ Tato přikázání neomezují vaši svobodu, ale ukazují vám správný směr, abyste v životě neztroskotali.

Čím jsou kolejnice pro vlak, dopravní předpisy a značky pro silniční provoz, přírodní zákony pro naši zemi a pro celý vesmír, tím jsou přikázání Boží pro váš život, pro život každého člověka, rodiny, národa i celého lidského společenství.

Velká je síla v motoru. Tato síla se však musí ovládat. Velké síly se probouzejí ve vás, když dorůstáte, avšak tyto síly musíte podle zákonů Božích řídit a ovládat.

K tomu ovšem potřebujete mravní sílu. Tuto sílu čerpejte každý z vás tam, kde je: z pravidelné denní modlitby, zvláště ráno a večer. Z pravidelné účasti na mši svaté alespoň v neděli a zasvěcené svátky. Z pravidelné sv. zpovědi a ze sv. přijímání, pokud možno každý měsíc. Proste denně také svou nebeskou Matku: „Maria, pomoz!“ Jen tak budete vždy vítězit.

29) P. L. o kněžství

Datum vydání: 16.1.1979

Datum přečtení: 28.1.1979

Autor: František Tomášek, arcibiskup

Dnem prvního ledna začal mezinárodní rok dítěte a státy v společenství OSN budou zkoumat podmínky k rozvoji jejich života. Křesťanské rodiče Tomášek vyzývá, aby dodrželi slib, který dali při křtu dítěte a vychovávali dítě podle Božího zákona. Pomoci k tomu mají rodiče kněze. Protože však kněží ubývá měli by pamatovat na doplnění kněžského dorostu především modlitbou.

1. Co vlastně dítě potřebuje ke zrození a ke zdárnému vývoji? Především potřebuje

rodiče, kteří jsou ochotni mu ve spolupráci s Bohem život dát a je do rodiny přijmout. Bylo by jistě spravedlivé, aby v tomto roce dítěte nebylo ani jednoho dítěte, jemuž by bylo narození a vstup do tohoto světa odepřen. Apeluji zvláště na vás, křesťanští manželé, abyste vždy plnili svůj slib, že přijmete děti od Pána Boha ochotně". Dítě však potřebuje i výchovu. Proto jste také slibovali, že „je budete vychovávat podle Božího zákona."

Při křtu dítěte Vám kněz řekl: „Chcete, aby vaše dítě bylo pokřtěno. Tím na sebe berete i povinnost, že je vychováte ve víře v Pána Ježíše, že je budete učit milovat Boha a bližního, jak nám to Pán Ježíš přikázal. Jste si této povinnosti vědomi?"

2.Jste schopni to všechno splnit sami? Nikoliv. Tu pomoc vám může a je ochoten poskytnout zvláště kněz. Víte to dobře a proto se ke knězi o tuto pomoc obracíte. Vzpomeňme však, že jsou zde také dorůstající hoši a dívky, jsou zde dospělí. Ti všichni potřebují, aby jim kněz zprostředkoval Boží slovo, přítomnost Kristovu při nejsvětější oběti a svátosti. Mimoto jsou ještě různé životní křižovatky, kdy jim opět jen kněz může být nápomocen ve jménu Krista, který řekl: „Já jsem chléb života. Kdo přichází ke mně, nebude už nikdy hladovět a kdo věří ve mne, nebude už nikdy žítznit" (Jan 6,35). „Já jsem cesta, pravda a život (Jan 14,6).

Ale když se letos nad dětmi a jejich budoucností zamýšlíme, myslíte také na to, jestli v budoucnosti kněžskou pomoc k výchově svých dětí budete mít?

Nyní máme v naší arcidiecézi 308 kněží pro 508 farností. Ročně umírá kolem 15, avšak přibývá mnohem méně.

To jsou perspektivy, které nás musejí vyburcovat. Musíme se ihned a ze všech sil snažit, aby nastal obrat, aby na místo umírajících kněží nastupoval dostatečný počet mladých, nadšených kněží, kteří by vám váš těžký a odpovědný úkol mohli pomoci co nejlépe splnit.

Všichni musíme pamatovat na doplňování počtu kněžského dorostu. Čím? Především modlitbou. Sám Pán Ježíš vybízel své učedníky: „Žeň je bohatá, ale dělníků málo. Proste tedy Pána žně, aby poslal dělníky na svou zeň!" (Mt 9,37-38). Také je třeba vytvářet prostředí, ve kterém by kněžská povolání se mohla probouzet a také vydržet. Tím především má být zvláště rodina. Ano, vy rodiče, máte bezprostředně v rukou budoucnost nových dělníků na vinici Páně. Jaký je váš úkol v tomto směru? Je zapotřebí především mít správný pohled na budoucnost vašich dětí. Většina rodičů má od kolébky svých dětí připravovaný sen o jejich budoucnosti: naše děti se musí mít „lépe", a to „lépe" si představují především v hmotném směru, v kariéře, v lehčím životě. A dělají pro to všechno – i velké ústupky v náboženském životě –aby to „lepší" pro své děti dosáhli. A dosáhnou touto cestou a za tuto

cenu skutečně vaše děti to pravé štěstí a spokojenost? Kdo se ptá: k čemu Bůh volá mé dítě? Kdo hledá vůli Boží pro své děti? A přece jedině budoucnost podle vůle Boží je tou budoucností šťastnou! Jedna matka ministranta řekla: „Hrozím se té představy, že by můj syn měl být knězem, když kněží mají tak těžký život!“ Změňte toto své myšlení! Hledejte pro své děti cestu Boží, bez ohledu na to, jestli je to cesta „lehčí“! Stavte jejich budoucnost na skále Boží vůle, ne na písku svých snů a představ.

Otče, matko, modlete se se svým synem, kterého jste naučili znát Boha a on žije z víry, za světlo Ducha sv. pro volbu povolání. A dá-li Bůh vaší rodině tu velkou milost, podporujte všichni klíčící povolání, modlete se dále! Ano, vychovávejte své děti k tomu, aby neviděly smysl života v tom, mít víc a více a ještě krásnějších věcí. Naučte je vzdávat se dobrovolně i toho, co by mohly mít, a tak pomůžete vychovat i generaci mnoha kněžských povolání.

III Drazí! Velmi na to myslíte, že kněz Kristův pro vás znamená: Z vašich dětí činí ve sv. křtu přijaté Boží děti. Zvěstuje Boží slovo. S vaší účastí zpřítomňuje při mši sv. Kristovu oběť na kříži a vám rozdává při sv. přijímání chléb života. Ve sv. zpovědi zprostředkuje Boží odpuštění. Žehná vašim manželstvím. A na sklonku vašeho života pomáhá vám vstoupit do věčně šťastného života v plnosti Boží. Ano, velké a nesmírné je poslání kněze Kristova

30) P. L. pro dobu dovolených a prázdnin – červenec 1979

Datum vydání: 12.7.1979

Datum přečtení: nejbližší neděle

Autor: biskupové a ordináři ČSR

Začínají prázdniny a dovolený a křesťan by je měl prožít naplno s Bohem v radosti, uvolnění a svobodě dětí Božích. Špatný je křesťan, který se v kostele chová jako křesťan, ale jinde v něm jen stěží vidíme křesťana. Doba odpočinku na druhé straně sebou přináší zvýšené úsilí o mravní čistotu. Rodiče nabádají, aby pečovali o program pro své děti. V provozování sportu nemají hazardovat se zdravím a odpočinout si lze i výpravou do přírody a v místech posvěcených staletou tradicí života víry předešlých generací.

Rodiče, pečujte svědomitě o své děti a neponechávejte náhodám jejich prázdninový program! Správné prázdniny a správná dovolená vyžadují přiměřenou výstroj. Nepostradatelnou výstrojí po stránce duchovní je modlitba, účast na mši sv. „život ze svátostí, duchovní četba.

Nemáme na mysli jen splnění tzv. povinností modlitby nebo účasti na mši sv. alespoň v neděli. Máme na mysli prohloubení, intenzivní prožití těchto skutečností. Jak hluboká může být modlitba v přírodě! Pozorujme přírodu otevřeným vnímavým pohledem! Promlouvá k nám velice silnou řečí o Tom, který je dárce vši této krásy. Vyzývá k obdivu a děkování. Jak snadno tryská z duše modlitba v tichu lesa, na výšinách hor, v užaslém pohledu na rozbouřené moře! Jak inspirující je pohled na vycházející a zapadající slunce. Jak nově nás osloví modlitba růžence v přírodě, na výletě nebo při návratu z koupání.

31) P. L. o obnovení udělování a přijímání svátosti pokání – listopad 1979

Datum vydání: 14.11.1979

Datum přečtení: 2.12.1979 – 1. neděle adventní

Autoři: ordináři ČSR

Obnovené slavení svátosti smíření nespočívá jen v novém zevním obřadu, ale je obrácením nitra k Bohu. Naše osobní hříchy narušují duchovní zdraví církve. Odpuštěním hříchu neznamena jen usmíření s Bohem, ale i smíření s církví. Každý katolík je vázán vyzpovídat se alespoň jednou za rok, ale je velmi prospěšné přijímat svátost pokání častěji. Rodiče jsou vyzváni, aby své děti připravovali na první svatou zpověď před prvním svatým přijímáním.

Rodiče! Snažně vás prosím, abyste rádi pomáhali při přípravě svých dětí na první svatou zpověď před prvním svatým přijímáním. Kéž jsou ty dny nezapomenutelným setkáním vašich dětí s Kristem; ať jsou životním prožitkem Boží milosrdné lásky. Vy jste přece první a hlavní vychovatelé svých dětí slovem a hlavně svým příkladem. Tato vaše výchovná funkce je tak důležitá, že stěží může být nahrazena. (Deklarace o křesťanské výchově,3).

Rysem dnešních mladých dětí je opravdovost. Především vám, mladým, se ve svátosti smíření otevírá Kristovo přátelství. Kristus z vás vychovává harmonickou osobnost. Dá vám světlo a sílu, abyste uskutečňovali spravedlnost, bratrství a mír. „ Kéž byste dnes uposlechli jeho hlasu. Nezatvrzujte svá srdce!“ (Ž. 94,7-8)

32) P. L. o kněžském povolání – únor 1980

Datum vydání: 21.1.1980

Datum přečtení: 10.2.1980

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup

List byl psán starostí o kněžská povolání. Vznik kněžských povolání za prvé vytváří především křesťanské společenství a křesťanská rodina. Za druhé je pro vznik kněžských povolání důležitý horlivý náboženský život ve farnosti. Dále v listu adresuje pan kardinál výzvu chlapcům a mladým mužům, aby naslouchali hlasu svého svědomí, zda je Pán nevolá ke kněžství. V závěru listu prosí o modlitbu za nová kněžská povolání.

Proto i já adresuji vám, drazí chlapci a mladí mužové, výzvu: Hladové duše bratří a sestry čekají na chléb slova Božího a na chléb eucharistický. Přemýšlel jsi už o tom někdy, že bys to mohl být ty, kdo by mohl tento jejich hlad utišit a jako kněz jim předávat dar spásy? Naslouchej hlasu svého svědomí! Zasluchneš-li ve svém nitru volání Páně, neodmítej je! Pán volá! Pán dá sílu i všechny potřebné milosti!

Podívejte se na příklad pravých Kristových kněží, kteří svým životem vyzarují radost, jistotu víry, sloužící Kristovu lásku. Zeptejte se těchto kněží, jak se dívají po mnoha letech své kněžské služby, prožité třeba i za velmi těžkých podmínek, na své rozhodnutí pro kněžství, které učinili ve svém mládí. Uslyšíte jejich odpověď: „Nikdy jsem toho nelitoval a kdybych se měl rozhodovat dnes, rozhodl bych se stejně jako tenkrát.“ Z jejich duše i po prožití náročného kněžského života zaznívá to, co čteme ve St. zákoně o Davidovi, který přinesl velké oběti pro stavbu Božího domu: „Hospodine, Bože, z upřímného srdce s radostí jsem ti obětoval všechno“ (1 Par. 29,17).

Zvláště tam je vhodné prostředí pro vznik kněžských povolání, kde je atmosféra sebeovládání, ochoty k obětem a ke křesťanskému hrdinství. Tvrdit něco jiného by znamenalo zkreslit obraz Kristova kněžství a klamat mladé lidi, kterým tento ideál předkládáme. Mladý člověk touží po opravdovosti, ryzosti, pravdivosti, důslednosti i náročnosti, ale odsuzuje polovičatost, zbabělost, kompromis. Neleká se obětí ani rizika, jde-li o ideál hodný toho, aby za něj dal život. Takovým ideálem je nepochybně účast na Kristově kněžství.

V tom dává největší světlo příklad Krista. Na jedné straně vyzdvihuje božskou krásu a význam povolání a na druhé straně otevřeně připomíná, že od těch, které volá, vyžaduje všechno. Dobře to pochopili apoštolé. Čteme o nich v evangeliu: „Opustili sítě a šli za ním“ (Mk 1,18). „Zanechali na lodi svého otce Zebedea s pomocníky a šli za ním“ (Mk 1,20).

Od těch, které volá, žádá, aby byli svobodni ode všeho, co není On, aby úplně přilnuli jen k Němu, k Jeho učení a aby se rozhodli v lásce spolu s Ním plnit vůli nebeského Otce. V této věci Kristus nezná kompromis. Jedině ve světle kříže lze pochopit všechno.

33) P. L. o výchově v rodině – červenec 1980

Datum vydání: 16.7.1980

Datum přečtení: 10.8.1980

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup

I. Letos na podzim bude v Římě opět celo církevní zasedání biskupů – biskupský synod. Téma jednání bude „Funkce rodiny v dnešním světě“. Rodina vždy měla a bude mít jak v národě, tak i v Církvi více odpovědných úkolů. Jeden z nich je zvlášť závažný – výchova dětí.

IL 1. Proč je výchova dětí zvlášť závažným úkolem rodiny? Na to odpovídá II. vatikánský koncil v „Prohlášení o křesťanské výchově“: „Poněvadž rodiče dali dětem život, jsou v nejvyšším stupni zavázáni k jejich výchově. Proto musejí být uznáni za první a hlavní jejich vychovatele“ (3).

Papež Jan Pavel II. k tomu dodává: „Národ je takový, jaká je rodina. Ano, rozvoj člověka je závislý na rodině. A rodina je silná jen v Bohu. Je proto nutné, aby dítě vyrůstalo v rodině, neboť rodinu nemůže nic nahradit“. (Z projevu v Novém Tangu v Polsku).

K tomuto tématu se vrátil Sv. otec ve svém apoštolském listě v dnešní katechezi: „Katecheze v rodině má své zvláštní poslání a v jistém smyslu nemůže ji nikdo zastoupit.“ (68).

Slyším Vaši odpověď na tyto velmi vážné připomínky: „Ano, jsme si toho vědomi, jakou máme odpovědnost za výchovu dětí. Jak však můžeme tuto povinnost splnit, když není všechno v naší moci?“

Nejsou zde však důvody k pesimismu. Rodiče musejí myslet především na to, že prvním a hlavním Vychovatelem jejich dětí je jejich blízký Přítel Ježíš Kristus. Když především jemu budou odevzdávat své starosti, jeho zvláštní ochraně a také sami budou dělat všechno, co je v jejich možnostech, pak se překonají všechny překážky.

2. Rodiče mají na děti působit výchovně především svým příkladem. Tento prostředek výchovy vždy byl, je a bude nejúčinnější. Tak lze výchovou začít již od nejútlejšího věku, což je nejen velmi důležité, ale nutné! Tehdy dítě sice ještě nerozumí všem slovům, ale vnímá svým zrakem.

Příklad působí nejvíce i později, ano vždy, poněvadž nejvíce přesvědčivé není to, co se povídá, ale to, co se vidí, co se dělá. V tom smyslu osobní vztah rodičů k Bohu a k lidem nejvíce oslovuje a formuje svědomí dítěte.

Působí zde rytmus každého dne, zvláště pokud jde o modlitbu ráno a večer, před jídlem a po jídle (aspoň kříž) a při jiných příležitostech. Jistý indický státník Gándhí říkával, že modlitba je klíčem rána a zámkem večera. Je to zvláště každý den večer, který dává velkou příležitost k modlitbě a k hovoru s dětmi o věcech i náboženských, neboť teprve tehdy je celá rodina pohromadě.

Bylo by velkým nedostatkem, kdyby rodiče si nechali ujít tuto opravdu velkou příležitost. Právě tehdy, když se například společně modlí, mohou prožívat intenzivně přítomnost Krista, neboť slíbil: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich“. (Mt 18,20).

Působí zde rytmus každého týdne, zvláště pokud jde o účast na nedělní mši svaté a odpočinek od nepotřebné všední práce. S tím také souvisí způsob, organizují různé zájezdy na konci týdne.

Výchovný vliv má také způsob, kterým se oslavují významné svátky církevního roku, nebo památné dny v rodině, například narozeniny i jmeniny některého člena rodiny.

Prozíraví rodiče myslí také na atmosféru domácnosti, neboť i to má svou výchovnou funkci. Proto má být v domácnosti i kříž a náboženské obrazy.

3. Rodiče mají působit na děti výchovně náboženským poučováním. Příležitostí k tomu je dost. Zvláště se k tomu nabízí večer každého dne, kdy jsou členové rodiny pohromadě. K společné večerní modlitbě přidáváme zpytování svědomí, kdy si děti vzpomínají, co během uplynulého dne dobrého vykonaly, co si odepřely a k tomu vzbudí lítost s určitým předsevzetím pro příští den.

Pak někdo z rodičů přidá ještě několik vět z Písma svatého nebo ze života světce, jehož památku si připomínáme. Je třeba probouzet v dětech touhu po očistě duše ve svaté zpovědi a po osobním setkání s Kristem ve sv. přijímání. S tím také souvisí příprava i na první přijetí těchto svátostí. Ostatní doplní kněz.

Avšak nejen k dětem o Bohu, ale také k Bohu o dětech, to znamená se za ně intenzivně modlit.

III. Všichni rodiče, pokud jsou si vědomi své velké odpovědnosti za děti, mají upřímnou snahu, aby jim zabezpečili všechny podmínky pro jejich šťastnou existenci. Je však nutné pamatovat na to, že nejkratší úsek naší lidské existence je zde v životě pozemském a až nás Bůh k sobě zavolá, začne naše existence, která bude bez konce, věčná a taková, jak si to kdo zasloužil svým životem. Proto řekl Pán Ježíš: „Co prospěje člověku, i kdyby celý svět získal, ale ztratil život věčný...“ (Mt 16,26). Rodiče, v tom je největší odpovědnost za vaše děti.

34) P. L. o příchodu Páně – prosinec 1980

Datum vydání: 8.12.1980

Datum přečtení: 14.12.1980

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup

V době adventní, kdy je psán tento list, nabádá pan kardinál věřící, aby se dobře připravili na příchod Pána. Člověk by si měl uvědomit svou hříšnost a činit pokání. Rodiče a manželé by si měli uvědomit, že cesta ke spáse vede jen ve věrném manželství. Chlapci a dívky by se měli snažit vytvořit něco velkého. Všichni by si měli uvědomit, že střídmost a střízlivost je jedním ze základních složek křesťanského životního stylu. Vrcholným projevem kajícího je horlivá a pravidelná účast na svátosti smíření. Proto vyzývá všechny, aby v době adventní přijali svátost smíření.

Přijímejte velkodušně děti vzešlé z vaší lásky; mějte je upřímně rádi, ušetřete je utrpení, působeného manželským rozvratem, chraňte jejich právo na život na všech stupních jejich vývoje, svědomitě a s láskou je vychovávejte, a to pro život nejen pozemský, ale i věčný.

Buďte vynalézaví v náboženské výchově svých dětí a nenechávejte ležet ladem ty prostředky, které jsou vám dostupné.

Proto pamatujte zvláště na společnou modlitbu každý večer, na účast při mši svaté, zvláště v neděle a zasvěcené svátky, na přijímání svátostí a na soustavné náboženské poučování a výchovu.

Vy, hoši a dívky, buďte nároční sami na sebe a snažte se dokázat v životě něco velkého. Toužíte po velkých cílech. dovedete být velkodušní. Volá vás, Kristus, abyste s Ním šli budovat nový, krásnější, lidštější život, podle slov papeže Jana Pavla II. „ Civilizaci křesťanské lásky“. Krásně to vyjádřil jeden z vašich vrstevníků: „ Chci jít za Kristem, protože ho mám nejen rád, ale také proto, že co ode mne žádá je náročné a nesnadné, ale nevzdám se!“

Vy, mladí, jste radikální a poněvadž křesťanství je radikální, proto je to váš tip!

Buďte čisti ve svém smýšlení i v životě. Varujte se neuvážených dobrodružství v oblasti mravní! Nepěstujte předčasné a neukázněné známosti.

35) P. L. o kněžských povoláních – únor 1981

Datum vydání: 2.2.1981

Datum přečtení: 15.2.1981

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup

Protože počet kněží pro stáří, nemoci a úmrtí ubývá, jsou někde mše svaté v nezvyklou hodinu. Kněz se stará o více farností, musí zastávat funkce kostelníka, ministranta i zvoníka, proto jsou kněží v nejlepších letech vyčerpáni. Je proto krásné a povzbudivé, když ve farnosti jsou věřící, kteří svému knězi rádi pomáhají. A co nato mladí, právě na nich mnoho záleží.

A teď dávám ještě další otázku: co na to říkáte vy, mladí? Právě na vás na mladých velice mnoho záleží. Ano, vy mladí máte z velké části ve svých rukou budoucnost národa i Církve.

V tom je velká výzva do vašich řad. Do kterých služeb chcete dát své schopnosti a síly? Slyšte o tom svědectví jednoho mladého muže. Je to bývalý atomový fyzik ze sousední země, který ve věku 35 let byl vysvěcen na kněze.

Mimo jiné prohlásil: „Proto jsem se stal fyzikem, že tato životní dráha slibovala dobrý plat a rychlou kariéru, ale také proto, že jsem hledal odpověď na velkou otázku – proč? Proč jsem zde na světě? Který je hlavní smysl mého života?

Když jsem studoval fyziku, tím mi bylo jasnější, že tato věda mi nedovede odpovědět na mou otázku. Čím více člověk proniká do tajemství vědy, tím více přichází k poznání, že na nejdůležitější otázky musí hledat odpověď jinde.

Ponenáhu sem více chápal a pochopil, co to znamená být křesťanem. A pak – člověk má být křesťanem nejen pro sebe, ale i pro jiné.

Viděl jsem, že hlavní lidské problémy nelze řešit zlepšením platu nebo změnou společenské struktury nebo nějakým zařízením, ale jen tím, když lidé dospějí tak daleko, že dovedou žít správně v každém ohledu a dovedou žít jako lidé.

Tuto touhu budí a urychluje spojení s Kristem. “

Ano, proto se stal tento atomový fyzik knězem. Tento mladý muž plně pochopil, v čem může najít nejen plně životní uspokojení, ale v čem je také největší služba člověku, národu i celému lidskému společenství.

A k tomu je stále třeba doplňovat u nás prořídlé kněžské řady. Jeden z našich básníků napsal: „ Tak málo mám krve a ještě mi teče z úst, kdo na moje místo, kdo zvedne můj štít?

Můžeme říci, že podobně každý z těch sedmnácti kněží, kteří v uplynulém roce v naší pražské arcidiecézi padli do hrobu, volá: „ Kdo na moje místo?“

Obracím se k vám, mladí: kdo z vás uslyší ve svém srdci výzvu Kristovu: „ Pojď za mnou“, jdi za ním, jak šli apoštolové, o kterých čteme, že opustili všechno a šli za ním. Tak

vykonáš nejen velké dílo, ale budeš nejšťastnějším člověkem.

36) P. L. pro dobu dovolených a prázdnin – červenec 1981

Datum vydání: 3.7.1981

Datum přečtení: neděle 12.7.1981

Autor: František kardinál Tomášek

Začíná čas prázdnin a dovolených a pan kardinál doporučuje využít této doby k prohloubení a osvěžení sebe ve styku s přírodou, k upevnění zdraví a posílení nervů odpočinkem, turistikou nebo zdravým sportem. Ale ani o prázdninách se nemá zapomínat na Krista a desatero.

Bratři a sestry, zejména vy mladí, spojte se všichni v hrdém úsilí ukázat sobě i světu krásu mravní čistoty! Mějte k sobě patřičnou sebeúctu a úctu k jiným! Nepěstujte předčasné neodpovědné známosti. Dejte si čas na to, abyste mohli v pravé radosti svobodného mládí vyspět tělesně, duševně, citově i mravně, abyste mohli pak prožít hloubku pravé lásky v krásném, harmonickém manželství, které bude požehnáním pro vás, pro vaše děti pro společnost. Krásně vyjádřili nedávno svůj postoj dva mladí lidé, kteří navázali vážnou známost: „ Rozhodli jsme se jít proti proudu ve dvou.“ Nevydávejte se lehkomyšlně do nebezpečí mravního pádu! Je třeba znovu připomenout, že předmanželský tělesný styk nebo tělesné důvěrnosti jemu na roveň postavené jsou ve vážném rozporu s vůlí Boží a jsou proto těžkým porušením Božího zákona. Čím upřímnější bude vaše předmanželská zdrženlivost, tím pravdivější a šťastnější bude vaše láska, až se budete moci darovat jeden druhému v Bohem posvěceném manželství.

Uvědomte si dopad vašeho jednání na ostatní mladé lidi, na své přátele, případně na mladší sourozence! Neškodte jim špatným příkladem! Několikadenní výlety jen ve dvou, společné stanování nebo přenocování jen ve dvou, i kdybyste se domnívali, že si můžete věřit, vydávají ve velké nebezpečí a dávají také pohoršení. Berte vážně naléhavé Kristovo varování: „ Běda světu pro pohoršení... běda tomu člověku, skrze kterého pohoršení přichází“ (Mt 18,7). Pohoršení právě v oblasti sexuální může způsobit nedozírné a nenapravitelné škody na celý život v duši mladého člověka.

37) P. L. výzva k mravní velikosti – září 1981

Datum vydání: 24.8.1981

Datum přečtení: neděle 6.9.1981

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup

Tak jako není možné, aby neplatily žádné dopravní předpisy a zákazy, tak není možné, aby si každý dělal ve svém životě, co by chtěl. V tomto listu pan arcibiskup zvláště připomíná přikázání šesté a deváté. V nich nám Bůh ukládá, abychom žili mravně čistě. Jen tak může člověk lásku mezi mužem a ženou rozvinout v řádné manželství. V tom duchu je třeba vést děti už od mladí. Přirozenou posilou mravní čistoty je stud, nadpřirozenou posilou pak modlitba, sv. zpověď se sv. přijímáním.

Jen tak je možné zabezpečit i dítěti, nač má plné právo a co také pro svůj zdravý vývin duševní i tělesný nutně potřebuje; domov, v němž láska a soulad mezi rodiči vytvářejí pro dítě prostor tento vzájemný vztah uskutečnit v dobré pohodě a s vnitřním uspokojením. Jen tak je možné zabezpečit i dítěti, nač má plné právo a co také pro svůj zdravý vývin duševní i tělesný nutně potřebuje: domov, v němž láska a soulad mezi rodiči vytvářejí i pro dítě prostředí lásky a bezpečí, útočiště i v dalších letech a vzor pro založení jejich rodiny v dospělosti.

Ti, kteří ještě nemyslí na vstup do manželství anebo vůbec nehodlají vstoupit do manželství, žijí mravně čistě, když nejen nechávají nedotčený pramen nového života, ale zároveň jsou ochotni k obětavým službám těm, kteří potřebují pomoci. Tak lze bohatě uplatnit cit mateřský nebo otcovský a dosáhnout touto cestou životního uspokojení.

V tomto duchu je třeba vést již děti k obětavé lásce, a to od malička. Proto u dětí záhy probouzíme zájem o druhé, vedeme je k tomu, aby jiným dělaly radost, jiným pomáhaly, jiné chránily a jim sloužily. V tom je základ čistých budoucích vztahů v období lásky. V tom je základ k budoucímu krásnému a věrnému manželskému soužití. V tom je také základ i pro ostatní správné vztahy na pracovišti a v širším společenství.

38) P. L. k svátku Svaté Rodiny v neděli 27. prosince 1981

Datum vydání: 1.12.1981

Datum přečtení: 27.12.1981 – Svátek Svaté Rodiny

Autor: František kardinál Tomášek a ostatní ordináři

Na svátek Sv. Rodiny se arcibiskup a ostatní ordináři zamýšlí nad rodinami. Proč člověk cítí úzkost, když může být hrdý na mnoho věcí - vědu techniku a na pronikání do vesmíru? Růst této nejistoty je úměrný úbytku lásky. I rozklad rodiny je podmíněn nedostatkem lásky. Člověk ztratil správnou stupnici hodnot, hlavní je touha po majetku a

požitcích. Svatá rodina nás oslovuje povoláním d Boha a připomíná , že láska , která je mezi manžely a spojuje děti s rodiči, je láska na život a na smrt.

Tato láska se pak stává i první základní jistotou jejich dětí, které tím, že tuto lásku zakoušejí, se stávají samy schopnými lásku rozdávat. Tak se manželství a rodina stává nejpevnějším a nejpovolanějším domovem lásky a ohniskem, které ji vyzařuje. Tím je nejpovolanějším činitelem v budování civilizace lásky s nevýslovným blahodárným dopadem na celé lidské společenství.

39) P. L. o kněžských povolání – únor 1982

Datum vydání: 2.2.1982

Datum přečtení: 14.2.1982

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup

Otázka, která na člověka doléhá, je otázka o smyslu života. Kristus nám každému zvlášť nabízí pomocnou ruku. A je to právě kněz, skrze něhož Kristus přichází k člověku a nabízí mu svou záchranu. Proto Kristus stále volá nové kněze do svých řad. obrací se tady na mladé, aby uposlechli jeho hlasu a ostatní prosí, aby se modlili vytrvale za nová kněžská povolání.

Proto se obracím především k vám, mladým, kteří máte takovou lásku ke Kristu, že jste odhodláni dát všechny své síly do jeho služeb!

Na místě Kristově vás vyzývám: Kdo uslyší jeho hlas, který vás volá do řad jeho kněží, udělejte to, co udělali apoštolé, když je Kristus povolal: opustili všechno a šli za ním.

40) P. L. pro dobu prázdnin a dovolených – červenec 1982

Datum vydání: 17.7.1982

Datum přečtení: neuvedeno

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup

Prázdniny a dovolená plní svou funkci jen tehdy, když přinesou osvěžení, jak tělesné tak duchovní, podobně jako konec každého týdne. Pan arcibiskup doporučuje také pravidelnou účast na mši svaté a očistu duše svátostí smíření, procházky do přírody, plavání, táboření, rozšířit své obzory poznáváním nových krajů a zemí. Nadto prosí , ať už jsou lidé kdekoliv, aby usilovali o to, aby zůstávali ve vzájemné lásce.

V tom duchu rodiče se nejen mohou, ale i mají věnovat více svým dětem. Způsobem zvlášť milým budou využívat všech nových příležitostí k prohloubení jejich křesťanské

výchovy. A podobně děti se budou snažit rodičům připravovat chvíle radosti. mimoto se nabídne příležitost jinému posloužit: při zranění, onemocnění, nehodě, pomoc při práci na chalupě, pomoc při dopravní nehodě a při jakékoliv jiné příležitosti.

41) P. L. o kněžských povoláních – listopad 1982

Datum vydání: 11.11.1982

Datum přečtení: nejbližší neděle listopadu 1982

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup

Na začátku listu děkuje všem, kdo si na památku všech věrných zemřelých vzpomněli na zemřelé kněze nejen modlitbou, ale i tím , že upravili hroby zemřelých kněží. Každý z těch hrobů volá: „ Kdo na moje místo?“ Proto se obrací na mladé, neboť právě na nich záleží kolik bude nových kněží. Potom se dívá do křesťanských rodin, které jsou hlavní podmínkou kněžského dorostu. A naposled se dívá do řad svých spolubratrů – kněží a do řad těch, kteří jsou jim svěřeni, prosí, aby vysvětlili, proč se omezují počty mší svatých a nebo proč jsou v netradiční hodinu. Je třeba se modlit a přinášet různé oběti na úmysl , aby bylo dost kněží.

1. Dívám se do řad zvláště vás mladých, neboť právě na vás velmi záleží, kolik bude u nás nových kněží!

Právě vy mladí, kteří máte život před sebou, chcete nejen sami vidět jediné správný a hlavní smysl života, ale chcete pomáhat i jiným na této cestě.

Inženýr –architekt buduje domy, továrny, stroje –kněz charaktery! Lékař léčí nemocné tělo –kněz léčí duši. Advokát obhájí člověka před soudem světa –kněz obhájí před soudem Božím.

Vědec otevírá lidstvu obzory vesmíru –kněz otevírá obzory věčnosti. Umělec odhaluje záblesky krásy –kněz ukazuje krásu v největší plnosti. Politik zápasí o pozemské blaho člověka –kněz zápasí především o blaho věčné.

Všichni, kteří pracují poctivě ve službách člověka, dávají mnoho dobra. Kněz však dává nejvíce, neboť přivádí ke Kristu, který jediný může říci a to všem: „Já jsem chléb života. Kdo přichází ke mně, nebude už nikdy hladovět, a kdo věří ve mne, nebude už nikdy žíznit" (Jan 6,35).

Tak to vidí právě ti, kteří se správně rozhodují pro kněžství. Tak to viděl i 35letý atomový fyzik Ing. Helmut Leonhard, který ve Vídni přijal kněžské svěcení.

Někdo mu řekl: „V atomové fyzice jste pracoval s prokazatelnou realitou. Na které

rovině je však vaše setkání s Kristem a vaše kněžské povolání?" Odpověděl: „Moje setkání s Kristem bylo právě tak reálné jako moje atomová fyzika.

V obou případech jde totiž o skutečnosti v tomto světě, ovšem jen na různé rovině. Dal jsem přednost Tvůrci před tvorem. Jako kněz mohu dát lidem více, než studium neutronů...

Povolání kněze je nejnepínavější a nejrentabilnější povolání jaké může existovat!"

K tomu dodávám jen jedno: Právě to je tip pro vás, pro mladé.

2. Dívám se do vašich rodin. Co platilo vždy, to platí zvláště dnes: Hlavním místem, kde se probouzejí a formují kněžská povolání je křesťanská rodina! Ovšem jen taková, která je křesťanská nejen podle jména, ale celým životem.

Je to rodina, kde Bůh, jeho vůle, uskutečňovaná v lásce, ve vzájemné obětavosti a v srdečné jednotě s Kristovou Církví je základní životní hodnotou. Je to rodina, kde pulsuje životní styl Ježíše Krista.

Proto členové takové rodiny se setkávají s Kristem v pravidelných denních modlitbách. Je pro ně samozřejmé, že se modlí zvláště večer společně, neboť dobře vědí, co znamenají slova Kristova: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni v mém jménu, tam jsem mezi nimi" (Mat 18,20). A největším zážitkem pro ně je, když jsou s Kristem při mši svaté a u stolu Páně.

Ano, hlavní podmínkou pro růst kněžského dorostu je dobrá křesťanská rodina! Právě to velmi často a důrazně opakoval olomoucký arcibiskup svaté paměti Antonín Cyril Stojan. Zároveň připomínal rodičům, aby nepřekáželi svým synům, když po zralé úvaze se rozhodli vstoupit do semináře.

Na druhé straně však rodičům připomínal, aby nikdy a žádným způsobem nepůsobili na svého syna, když on sám by k tomu nebyl nakloněn. Vyžadoval vždy naprostou svobodu volby.

Rodičům také vysvětloval, že se nemají dívat na kněžství z hmotného hlediska. Připomínal, že jde o povolání k duchovnímu hrdinství, k celoživotní oběti pro druhé. Právě pro tuto nezištnou obět' mají mladí lidi pochopení a také mají odvahu k tomu, aby šli důsledně ve šlépějích Ježíše Krista.

42) P. L. pro dobu dovolených a prázdnin – červenec 1983

Datum vydání: 5.7.1983

Datum přečtení: neděle 10. nebo 17. 7 1983

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup – metropolita a primas český

Letošní dovolenou a prázdniny budeme prožívat v mimořádném Svatém roce při 1950. výročí smrti a zmrtvýchvstání našeho Spasitele Ježíše Krista. Proto i prázdninách dovolených má být náplní naše opravdová hluboká duchovní obnova. Kdekoliv a při čemkoliv má z křesťanů vyzařovat vzájemná láska, podpořená službou všem. Při prožití prázdnin s Bohem kdekoliv nás bude přitahovat stánky Boží, zvláště doporučuje navštěvovat poutní místa, která jsou stanovena pro tento Svatý rok.

Tak rodiče se budou snažit mnohem více s láskou se věnovat svým dětem a milým způsobem budou využívat všech příležitostí k prohloubení jejich křesťanské výchovy.

Dospělí synové a dcery si najdou čas, aby navštívili, potěšili a obdarovali své rodiče. Mladí lidé udělají, co budou moci, aby i ti z nich, kteří jsou méně zdatní nebo tělesně postižení, se mohli podílet na jejich radostech a přičiní se o to, aby se necítili opuštěni. Láska je vynalézavá. V Písmě svatém čtete: „ Kdo štědře rozdává, i štědře bude sklízet. „ (2 Kor 9,6)

43) P. L. o kněžském povolání – leden 1985

Datum vydání: 11.1.1985

Datum přečtení: 20.1.1985

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup pražský

S posláním Církve Kristovy od samého počátku nerozlučně souvisí kněžská, učitelská a pastýřská služba apoštolů. Svátost kněžství je jeden z vrcholných projevů jeho lásky k člověku. Skrze kněze slouží Kristus lidem. Kněz je svým posláním člověkem pro druhé. V dnešní době však člověk trpí velkou nemocí - honbou za osobním, konzumně zaměřeným životem. Je proto důležité, aby bylo hodně lidí, kteří budou vynikat svou osobní svatostí. Prosí tedy na tento úmysl o modlitby zvláště modlitbu sv. růžence.

A nyní se obracím jako váš biskup přímo na vás, mladí přátelé. Když uvažujete o volbě povolání, uvažujte o tom s pohledem upřeným na Ježíše Krista. Ano Ježíš Kristus potřebuje spolupracovníky.

Ptejte se v modlitbě zvláště po svatém přijímání: „ Pane Ježíši, které povolání jsi pro mne připravil?“ Buďte pozorní k jeho hlasu, k jeho volání. Jako kdysi volal jednotlivé apoštoly, podobně i dnes volá ty, kteří mají pokračovat v jeho díle.

Jménem Krista vás vyzývám: Kdo uslyší jeho hlas, který volá, učiňte to, co učinili apoštolové. Čtete o nich: „ Opustili všechno a šli za ním.“

Tak nastoupíte cestu božského dobrodružství, jak tomu bylo u apoštolů. Za jeho zdar ručí ten, kdo vás povolal.

44) P. L. k velkému jubileu svatého Metoděje – únor 1985

Datum vydání: 11.1.1985

Datum přečtení: 17.2.1985

Autor: biskupové a ordináři ČSR

V letošním roce je to 1100 let od smrti prvního moravského arcibiskupa svatého Metoděje, který spolu s bratrem Konstantinem položil základy křesťanství a kultury v slovanské oblasti. Tento odkaz zanechal pro každého z nás. Kdo se drží Krista ten jde po správné cestě a nikdy nezabloudí. Víra v Krista je odkazem sv. Metoděje i pro naše rodiny. Kristus povýšil manželství na svátost, proto manželství uzavřené v kostele dává sílu a jistotu pro každou situaci společného života. Víra v Krista je odkaz sv. Metoděje i pro celý národ a lidské společenství., jak se zpívá v jedné písni: „ Nezhynie rod, jenž věřit neustane...“

Tuto sílu a jistotu musejí zabezpečovat také svým dětem. Proto dávají své děti nejen pokřtít, ale také od nejútlejšího věku je vedou k Bohu. Proto je tak nesmírně důležitá denní pravidelná modlitba, která má být aspoň večer společná. Proto je tak důležité svěcení neděle a zasvěcených svátků. Proto jubileum svatého Metoděje je pro každou naši rodinu velkou výzvou k upevnění sjednocení s Kristem.

45) P. L. pro dobu prázdnin a dovolených – červenec 1985

Datum vydání: 5.7.1985

Datum přečtení: 14.7.1985

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup

Prázdniny a dovolený přináší do života a mnoho změn, ale platí, že pro křesťana to má být všude život s Kristem. Je to také čas k prohloubení a osvěžujícímu styku s přírodou, zvláště pro ty, kdo žijí ve městě. Také je to čas pro upevnění zdraví odpočinkem, turistikou a zdravým sportem. Zejména mladý člověk, když využívá prázdnin k rozvinutí svých tělesných i duševních sil tvůrčím způsobem, nepotřebuje k radosti ze života nikotin, drogy a alkohol. Ani o prázdninách nemáme zapomínat na desatero Božích přikázání. Zvláště připomíná přikázání šesté a deváté. Pohled křesťana na sexuální oblast má být realistický. Zvláště vyzývá mladé, aby ukázali světu krásu mravní čistoty. Ty, co žijí v manželství zase vyzývá, aby ukázali, jak berou vážně manželskou věrnost a své manželství.

Bratři a sestry, zejména vy mladí, dokažte sobě i světu krásu mravní čistoty! Nepěstujte předčasné neodpovědné známosti! Dejte si čas na to, abyste mohli v pravé radosti svobodného mládí vypěstět tělesně, duševně, citově i mravně, abyste mohli pak prožít hloubku pravé lásky v krásném, harmonickém manželství, které bude požehnáním pro vás. pro vaše děti i pro společnost. Nevydávejte se lehkomyšlně do nebezpečí mravního pádu! Je třeba znovu připomenout, že předmanželský pohlavní styk nebo tělesné důvěrnosti jemu naroveň postavené, jsou ve vážném rozporu s vůlí Boží a jsou proto těžkým porušením Božího zákona. Čím upřímnější bude vaše předmanželská sebekázeň, zdrženlivost, tím pravdivější a šťastnější bude vaše láska, až se budete moci darovat jeden druhému v Bohem posvěceném manželství.

Uvědomujte si dopad svého jednání na ostatní mladé lidi, na své přátele, případně na mladší sourozence! Neškod'te jejich duším špatným příkladem! Několikadenní výlety jen ve dvou, společné stanování nebo přenocování jen ve dvou, i kdybyste se domnívali, že si můžete důvěřovat, dávají velké pohoršení. Berte vážně naléhavé varování Páně: „ Běda světu pro pohoršení... běda tomu člověku, skrze kterého pohoršení přichází!“ (Mt 18,7). Pohoršení právě v oblasti sexuální může způsobit nedozírné a nenapravitelné škody v životě mladého člověka.

46) P. L. k 1. lednu – leden 1986

Datum vydání: 21.12.1985

Datum přečtení: 1.1.1986

Autor: biskupové a ordináři

V novém roce zůstane proměnlivost světa, nic nám nepřinese jistotu a oporu než sám Bůh. Na Nový rok připadá světový den modliteb za mír, záleží na každém z nás, jak moc toužíme po míru a to nejen míru mezi národy ale i s bližním, v rodinách a ve vlastním nitru.

Rodina je nejmenší buňkou lidské společnosti, v níž se cítíme nejbezpečněji. To však je rodinou, v níž vládne pokoj, pokoj mezi manžely, pokoj mezi rodiči a dětmi, mír mezi sourozenci.

Rodiče mají poroučet – děti mají poslouchat! Poslušnost je ctnost, rozkaz je umění. Z obou vyrůstá mír, onen mír, který má také trvání, vyrůstají-li děti pospolu. Onen mír, který zmírňuje a překlene napětí mezi starší a mladší generací. Zachovávejte mír mezi sebou v rodinách, buďte snášenliví. Vaše svornost je štěstím vašich rodičů a stane se také vašim štěstím. Svätý Pavel nám připomíná: „ Snášejte to, když je vám na druhém něco obtížného, tak vyplníte zákon Kristův.“ (Gal. 6,2)

47) P. L. o kněžských povoláních – únor 1986

Datum vydání: 31.1.1986

Datum přečtení: neděle 9.2.1986

Autor František kardinál Tomášek, arcibiskup

Je tu zase doba přihlášek na bohosloveckou fakultu, a tak pan arcibiskup ukazuje, že i když žijeme v konzumní době, jedině kněží dokáží nasycit touhu člověka po vyšším a posvátném. Opět vyzývá mladé věřící, že je Kristus volá na svou žeň. Ostatní zase prosí o vytrvalé modlitby ale i o vytváření podmínek pro vznik nových kněžských povolání zvláště v rodinách.

Právě v této době s velkou naléhavostí Kristus volá nové a nové dělníky na svou žeň. Ano, zvláště dnes volá mými ústy i mnohé z vás, drazí mladí věřící bratři! Když uvažujete, komu zasvětíte svůj život, uvažujte o tom s pohledem upřeným na Ježíše Krista a na hladové a žíznící duše vašich bratří a sester!

Orientujte se, kudy vede cesta pro současného člověka a dejte se k dispozici jako věrní Kristovi kněží, abyste byli schopni ukazovat druhým jedině správnou cestu k pravému životnímu uspokojení a také do plnosti života věčného.

Podílejte se na tom, co cítil náš Mistr a Pán Ježíš Kristus „když uviděl veliký zástup, a bylo mu jich líto, protože byli jako ovce bez pastýře.“ (Mar. 6,34). Staňte se i vy spolupracovníky dobrého Pastýře, který dává život za své ovce!

Bratři a sestry! Jsme si toho velmi dobře vědomi, že má-li něco prospívat, musejí být k tomu dobré podmínky. I probuzení kněžských povolání potřebuje nejen vytrvalé modlitby a oběti, ale také dobré podmínky přirozené. A tyto podmínky může mít pravidelné jen dobrá křesťanská rodina. Je to proto velmi důležité, aby křesťanské rodiny vedly opravdu hluboký křesťanský život.

48) P. L. pro měsíc červen – červen 1986

Datum vydání: 10.6.1986

Datum přečtení: neděle 15. a 22. 1986

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup

Náš milující nebeský otec nám ze všech nejvíc přeje hezké prázdniny a dovolenou. Chodíme-li o prázdninách otevřenýma očima přírodou všude vidíme stopy jeho krásy a projevy jeho moci. Hledejme možnosti, jak o prázdninách co nejčastěji přijmout Pána

v Eucharistii, neboť On je hlavní zdroj síly a zdraví duše. On nám pomáhá nepodlehnu mravní nevázanosti v ohledu sexuálním. Zvlášť vyzývá mladé, aby byli ukázněni a nedávali špatný příklad ostatním. Zdrženlivost a sebekázeň jsou jedinou spolehlivou ochranou i před nemocemi. Manželé by měli ukazovat, jak vážně berou své manželství a manželskou věrnost. Jako rodiče by neměli nechávat prázdninový program svých dětí náhodě a mladí by neměli hazardovat se svým zdravím a životem. A ti, kteří zůstanou o prázdninách doma nebo dokonce na lůžku nemají závidět ostatním.

Bratři a sestry, zejména vy mladí, dokažte sobě i světu krásu mravní čistoty! Nepěstujte předčasné neodpovědné známosti! Dejte si čas na to, abyste mohli v pravé radosti svobodného mládí vyspět tělesně, duševně, citově i mravně, abyste mohli pak prožít hloubku pravé lásky v krásném, harmonickém manželství, které bude požehnáním pro vás, pro vaše děti i pro společnost.

Nevydávejte se lehkomyšlně do nebezpečí mravního pádu! Je třeba znovu připomenout, že předmanželský pohlavní styk, nebo důvěrnosti jemu na roveň postavené, jsou ve vážném rozporu s vůlí Boží a jsou proto těžkým porušením Božího zákona. Čím upřímnější bude vaše předmanželská zdrženlivost, tím pravdivější bude vaše láska, až se budete moci darovat jeden druhému v Bohem posvěceném manželství.

Uvědomte si dopad svého jednání na ostatní mladé lidi, na své přátele, případně na mladší sourozence! Neškodte jejich duším špatným příkladem! Několikadenní výlety je ve dvou, společné stanování nebo přenocování jen ve dvou, i kdybyste se domnívali, že si můžete věřit, dávají vážné pohoršení. Berte vážně naléhavé varování Páně: „Běda světu pro pohoršení... běda tomu člověku, skrze kterého pohoršení přichází!“ (Mt 18,7). Pohoršení právě v oblasti sexuální může způsobit nedozírné a nenapravitelné škody v životě mladého člověka.

Rodiče, přičiňte se o to, aby vaše děti mohly více poznávat Boží velikost, jeho lásku a krásu, jeho pravdy, aby zakusily radost z upřímné a důvěrné modlitby. Prázdninový program svých dětí neopouštějte náhodě!

Zejména vy, mladí bratři a sestry, ve sportu ne hazardujte zdravím nebo dokonce životem. Automobilisté, nedělejte ze svého auta vražedný nástroj zkázy! Jezděte s láskou k bližním. Naléhavě varuji před lehkomyšlností v autostopu, zejména dívky.

49) P. L. o kněžských povoláních – únor 1987

Datum vydání: 1.2.1987

Datum přečtení: 8.2.1987

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup

Na začátku křesťanství se evangelia šířila „velikou explozí“, protože apoštolé měli co říct světu k nejpodstatnějším problémům a otázkám, které odjakživa zajímaly člověka. Apoštolé plni radosti hlásali Kristovo evangelium. Tato radost je schopna i dnes vytvořit apoštoly současnosti. Proto prosí zvláště teď, kdy se podávají přihlášky na bohosloveckou fakultu, aby lidé se horlivě modlili a přinášeli oběti za svatá a hojná kněžská povolání, potom se obrací k mladým, aby když uslyší Boží volání, neváhali.

A nyní slovo k vám, drazí mladí věřící bratři, kteří přicházíte v úvahu jako možní kandidáti kněžské služby.

Vzpomeňte na apoštoly. Pán jde kolem. Osloví rybáře Jana, Jakuba, Petra: „Pojď za mnou!“ A co udělali? Čtete o nich: „Opustili všechno a šli za ním.“ Jde kolem celníka Leviho. Řekne mu: „Pojď za mnou.“ Jde. Pro každého z nich to byl okamžik, na který nikdy nezapomněli. Jan si dokonce dobře zapamatoval i hodinu, kdy se Pán na něho obrátil a ho oslovil. Tento okamžik by nikdo z nich za nic na světě nevyměnil.

Pán jde i dnes dějinami, jde světem. Volá. Nenutí.. Chce lidi svobodné a velkodušné. Je mu líto zástupu. Jsou jako ovce bez pastýře. Bloudí. Mnozí se vrhají do zkázy. Neznají cestu. Pán volá do služby, do kněžské služby pravdy, lásky, milosti a oběti.

Drazí mladí bratři, je třeba rozsvěcovat světlo Kristovo v duších současných lidí, je třeba rozsvěcovat věčné světlo, které hasne v kostelích, kde není kněz a kde svatostánek je prázdný.

Uslyšíte-li jeho volání, neváhejte! Vydejte se s Kristem na cestu největšího „božského dobrodružství“! Nechte se jím vést! On sám zná dobře cestu a ručí za její zdar. Spojíte-li se s ním a dáte-li se mu cele, výsledkem toho bude, že i lidé půjdou za vámi. Překvapení zjistíte, že vám budou s důvěrou říkat „otče“ a že to nechápou jen jako zdvořilostní oslovení, ale jako skutečnost, která sehrála na jejich cestě za Bohem podstatnou úlohu. Tak jim můžete zprostředkovat život v největší plnosti ve sjednocení s Kristem. Budete-li věrní až do konce, Pán vám dá korunu spravedlnosti, a váš život, váš příklad a vaše slova nezapadnou, ale budou ukazovat cestu i těm, kteří přijdou po vás. Jen tak v největší plnosti uplatníte svůj život! Mladí bratři, odevzdávejte své rozhodnutí přímělvě té, která dala nejvelkodušnější odpověď Božímu volání, Panně Marii. Ona vám vyprosí světlo, sílu, odvahu i radost k vašemu rozhodnutí.

Drazí mladí bratři, volám vás ke kněžské službě ve jménu a z pověření našeho Pána Ježíše s pevnou nadějí, že On najde v mnohých z vás velkodušné pokračovatele svého díla

podobně jako kdysi v Petrovi, v Janovi a v ostatních apoštolech a v těch, kteří je následovali. K vašemu rozhodnutí vám vyprošuji Boží pomoc a všechny potřebné milosti, a vám i všem ostatním, kteří se jakýmkoli způsobem zaslouží o kněžská povolání, žehnám ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.

50) P. L. Pro dobu prázdnin a dovolených – červen 1987

Datum vydání: 10.6.1987

Datum přečtení: 28.6.1987

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup

Při dovolených a prázdninách má člověk více času setkat se s přírodou, ta je technickou civilizací ohrožena. Všichni s ní cítíme, ale kdo z nás myslí na to, že srdce člověka je i srdcem přírody a vesmíru? A jak ochraňovat lidské srdce o prázdninách?

Lidské srdce je stvořeno pro lásku. Bůh a lidské srdce patří k sobě. O srdce je třeba se starat prohloubením modlitby a návštěvou i přes námahu mše svaté.

Lidské srdce je stvořeno pro lásku k člověku, je třeba upevňovat lásku v rodině, mezi přáteli a příbuznými, starými i mladými.

Ke zpusťování člověka nejvíce přispívá alkohol, nikotin, drogy a neovládající sex a předčasné známosti nedospělé mládeže.

Vyzývám zvláště mladé bratry a sestry, aby nekapitulovali před běžnou konzumně zaměřenou morálkou. Prožívejte svou svobodu v radosti a kázni Božího zákona. Vydávejte svým chováním svědectví, že berete vážně skutečnost, že jste křesťany. Trávení „víkendů“ nebo několika-denní výlety se společným přenocováním jednoho chlapce s jedním děvčetem dávají vážné pohoršení a strhávají druhé. Pamatujte na varování samotného Krista: „ Běda člověku, skrze něhož přicházejí pohoršení“ (Mt 18,7). Jen v opravdové kázni Kristova evangelia budete schopni, jak říká veliká křesťanka současné doby – Matka Tereza – „učinit ze života něco krásného pro Boha“ , a dodejme, i pro radost druhých.

51) P. L. k Slavnosti Matky Boží Panny Marie 1988 – leden 1988

Datum vydání: 15.12.1988

Datum přečtení: 1.1.1988

Autor: František kardinál Tomášek a ostatní ordináři

Žijeme v době, kdy mnozí ztrácejí smysl života, vyhasínají rodinné krby, hrozí ekologické katastrofy. Co dělat? V nebezpečí každý i dospělý volá: „ Maminko!“ Panna

Maria, jejíž slavnost slavíme na Nový rok, je předznamením celého roku. Jde na této cestě jako první a razí nám cestu. Už na svatbě v Káni Galilejské vstupuje do popředí její starostlivá péče o lidi. Vrchol jejího mateřství nabývá pod křížem, kdy ji Ježíš dává za matku Janovi a tím i celému lidstvu. Na ni se můžeme vždycky obracet v každé době našeho života.

Budujte rodinu! Maria – matka Svaté Rodiny – zapřísahá: Zastavte lavinu manželských rozvatů! Mějte smysl pro oběť a sebezápor! Milujte své děti a nepřipravujte je o teplo rodinného krbu! Dětský domov nebo psychiatrická léčebna nejsou přiměřenou náhradou.

52) P. L. o kněžských povoláních – únor 1988

Datum vydání: 5.2.1988

Datum přečtení: 14.2.1988

Autor : František kardinál Tomášek, arcibiskup

Z radostí lze říci , že počet kandidátů kněžství za poslední léta přibývá, že dosavadní prostory v Litoměřicích už nestačí. Přitom stále je veliký nepoměr mezi potřebou kněží a skutečným stavem. Stále je třeba se modlit a přinášet oběti za nová kněžská povolání. Poselství sv. Otce praví, aby se mladí lidé přiblížili k Panně Marii a jí Matce božské milosti svěřujeme povolání. Další velikou pohnutkou je svatovojtěšské desetiletí a chystané svatořečení blahoslavené Anežky. Náš národ potřebuje mladé lidi, kteří po vzoru sv. Vojtěcha a bl. Anežky by se dali k následování Krista.

K vám , kteří stojíte před volbou povolání, dále promlouvá Svatý Otec v uvedeném Apoštolském listě: „Moje poselství je zcela zvláštní výzvou a povzbuzením pro mladé lidi. Chtěl bych, aby se mládež celého světa více přiblížila k Marii. Ona nese v sobě nezrušitelné znamení mládí a krásy, které nikdy nepomijí. Mladí lidé, mějte v ní stále větší důvěru. Jí svěřujte svůj život, který máte před sebou.“

„Panně Marii, Matce božské milosti, svěřuji povolání. Nové jaro povolání, jejich růst v celé církvi ať se stane zvláštním důkazem její mateřské přítomnosti v tajemství Kristově a našich časech a v tajemství jeho církve na celé zemi“ (odst. 4).

Drazí mladí věřící, bratři! Mnozí z vás rádi zpívají píseň: „ Kudy mám jít, čím se mám stát, co k tomu mít, když chci Ježíše mít rád?“ Zjistíte-li, že vás Pán volá na cestu kněžské služby, pak udělejte i to, co v této oblíbené písni dále zpíváte: „Rozdej, cop máš, nenech si nic, rozdej , co máš, Ježíš dá ti víc.“ A kdyby vás napadlo, zda jste v zápalu velkodušnosti nenabídli příliš mnoho, ať jsou pro vás potvrzením správnosti vaší volby slova

modlitby Svatého Otce k Panně Marii za kněžská a duchovní povolání: „Učiň, aby mnoho mužů...i dnes dokázalo zachytit výzvu tvého Syna: „Následuj mne!“ Učiň, aby našli odvahu opustit své rodiny, svá zaměstnání, své pozemské naděje a aby následovali Krista na cestě, kterou jim ukáže.“

Další velikou pohnutkou k zamyšlení nad duchovním povoláním je započaté svatovojtěšské desetiletí a chystané svatořečení blahoslavené Anežky. Duchovní a mravní obroda národa nutně potřebuje ideálně založené mladé lidi, kteří by podle vzoru sv. Vojtěcha a blahoslavené Anežky dali přede všemi výhodami pozemského života přednost následování Krista v chudobě, prostotě, ale i síle jeho evangelia.

53) P. L. Katolickým věřícím v Československu – 23.dubna 1988

Datum vydání: 23.4.1988

Datum přečtení: neuvedeno

Autor: František kardinál Tomášek

Pan arcibiskup všechny zdraví v den svatého Vojtěcha. Potěšila ho petice s půlmilionovými podpisy, ke které se rád připojil a která žádá o nápravu vztahu církve a státu. Vzpomíná všechny kněze, řeholníky, řeholnice ba i laiky, kteří svou věrnost ke Kristu v minulých desetiletích zaplatili ztrátou svobody i životem. Po léta se pan arcibiskup cítil jako generál bez vojska, proto nyní projevuje svůj dík a obdiv těm, kteří neohroženě teď promluvili. Je správné, když občané uplatňují své právo na světské moci. Věří, že s vládou ČSSR dojdou k dohodě, která dosáhne nevměšování se státu do vnitřního života církve a přestane postihování, šikanování a zastrašování kněží a laiků i jejich dětí.

Na vás také je, abyste byli oporou kněžím, kteří se po minulých zkušenostech obávají ztráty možnosti sloužit vám veřejně. Nebojte se působit na mládež a děti – zvláště nyní, kdy už se veřejně vyslovují obavy o jejich mravní profil.

54) P. L. pro dobu prázdnin a dovolených – červenec 1988

Datum vydání: 22.6.1988

Datum přečtení: 3.7.1988

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup

Začínají dovolené a prázdniny a pan arcibiskup varuje před zaměřováním odpočinku za prázdnotou nebo konzum plytké zábavy. Je důležité prožívat tuto dobu správně a tak ukazovat cestu ostatním. V této době bychom měli myslet nejen na rekreaci tělesnou, ale i

duchovní. Chválí mladé lidi, že se stále více zajímají o víru. A však nestačí jen pouhá návštěva poutních míst, ale plnit největší přikázání.

Také by se nemělo zapomínat na velké jubileum sv. Vojtěcha, kdy bychom měli si udržovat především osobní účast na Božím životě ve své duši v hlubokém sjednocení s Kristem. Také heslo blahoslavené Anežky „ Služba k životu“ je výzva k obětavé službě nemocným, starým, a opuštěným. Setkání s těmito potřebnými nám dá objevit mnohé hodnoty.

Je dobré znamení, že se to u nás v každém roce víc a více projevuje zvláště u mladých. Je potěšitelné, že v tomto duchu na mnoha místech život Církve u nás mládne a roste.

Stále více mladých se zajímá o duchovní život, nalézají víru, přistupuje s dobrou přípravou ke křtu, zúčastňuje se mše svaté, přistupuje k sv. zpovědi a k svatému přijímání.

Naše poutní místa zvláště v době prázdnin a dovolených ožívají zpěvem a hlubokou vroucností mladých křesťanů. Chceme-li však opravdu přispět k duchovní mravní obnově v nás a kolem nás, vyžaduje to mnohem více než účast na poutích a duchovních slavnostech.

Účastí na pouti dáváme najevo ochotu vyjít za starých kolejí a jít po nových cestách v duchu žalmu: „Ukaž mi cestu svých nařízení, Hospodine, důsledně ji budu zachovávat“ (Ž. 119,33). A je to především největší přikázání lásky k Bohu a k bližnímu, které máme plnit s radostí „ Miluj Pána, svého Boha, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí. To je největší a první přikázání. Druhé je s ním stejné: Miluj svého bližního jako sám sebe.“ (Mat. 22,37-39).

55) P. L. k obnově života ženských řádů a kongregací - říjen 1988

Datum vydání: 20.10.1988

Datum přečtení: nejbližší neděle

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup a administrátoři diecézí Čech a Moravy

Rok Panny Marie skončil 15. srpna, v českých a moravských diecézích byl prodloužen až do 8. prosince a to má být připomínka, že máme říkat Bohu své ano. A navíc ženské řády u nás mohou opět přijímat řeholní dorost. řeholní povolání je povolání duchovní, ale také obětavá služba pro nemocné, opuštěné, přestárlé a školní a kulturní služba. Vyzývají tedy mladé dívky, aby po zralé úvaze a poradě se svým zpovědníkem, se rozhodli vstoupit do řehole nebo kongregace.

V této nové možnosti vstupovat opět do řeholního života je pro vás, dívky, velká příležitost, abyste vy, kterým Kristus podává svou ruku, ji přijaly s úplným odevzdáváním: „Ano, Pane Ježíši, jsem Tvá a Tvoji bratři a sestry budou moje rodina.“ Konkrétním projevem této lásky pak bude celý další život v určitém řádu nebo kongregaci se všemi povinnostmi, které jsou s tím spojeny, a to vždy s radostí, neboť radostného dárce miluje Bůh. V tom je hlavní hlubina celého řeholního života.

Proto, milé dívky, když po modlitbách, po zralé úvaze a po poradě se zpovědníkem se některá z vás pro tento krok rozhodla, navštivte představenou řehole nebo kongregace, která je vám blízko, a ona vám dá k tomu potřebné informace.

56) P. L. o kněžských povoláních – leden 1989

Datum vydání: 12.1.1989

Datum přečtení: každou mši svatou v neděli po obdržení Oběžníku

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup

Řada tragických jevů v současném lidstvu potřebuje nových kněžských povolání. Kdo jiný dokáže zastavit lavinu bezuzdného sobectví a z něhož plynou zásahy proti nenarozeným, rozpad rodin, nebezpečné ohrožení života zvláště mladých alkoholem a drogami. V druhém roce svatovojtěšského desetiletí jsou před našima očima postavy dvou světců. – sv. Klement Maria Hofbauer a sv. Jan Nepomuk Neumann. Takové lidi potřebuje dnešní doba. Proto volá mladé lidi do kněžské služby. Zvláště nyní v době přihlášek do semináře prosí o modlitby a oběti za hojná kněžská povolání.

Proto ve jménu Božím voláme vás, mladí bratři, do kněžské služby. Poradte se se svým zpovědníkem a pak udělejte příslušné kroky k přihlášce do semináře. Je to milost, kterou vám nabízí Kristus. Je to velká životní šance, výzva k výstupu, ke svatosti. Nemějte žádné obavy. K tomu, co Kristus žádá, dá vždy i potřebnou svou pomoc, milost. Stanete se duchovními otci svých bratří a sester, které zachráníte tím, že je přivedete ke Kristu

57) P. L. o svátosti biřmování – duben 1989

Datum vydání: 12.4.1989

Datum přečtení: 23.4.1989

Autor: František kardinál Tomášek, arcibiskup

Hlavní cíl pozemského života je se připravit život věčný. Proto Kristus připomíná, že když se někdo nenarodí z vody a z Ducha svatého nevejde do Božího království. Proto je

velmi špatné, když rodiče nechtějí dát své dítě pokřtít. Dále je důležité, aby došlo prohloubení víry přijetím svátosti biřmování, má to být samozřejmou povinností každého pokřtěného, neboť při tom získává každý křesťan a křesťanka moc být svědkem Kristovým. Je to důležitý předěl života, kdy náš křesťanský život má jít nahoru.

Je to velká tragedie, když jsou i u nás někteří rodiče, kteří nedávají své dítě pokřtít z nezájmu o jeho vstup do Božího království nebo odmítají dnes naprosto nutnou přípravu na křest svého dítěte, která je předepsána k udělení této svátosti všem duchovním správcům. Zároveň je však velmi povzbudivé, že každým rokem u nás přibývá počet dorůstajících hochů a dívek, kteří se nejen hlásí u kněze o svatý křest, ale také s velkou horlivostí se připravují na přijetí této svátosti. Není to pouze formální, ale hluboce prožívané, poněvadž přijímají sv. křest nejen s velkou zbožností, ale vynikají ve svém náboženském životě velkou horlivostí a s velkou touhou po důkladné přípravě přijímají také svátost posily ve víře – svátost biřmování.

Přijetí svátosti posily ve víře a k životu z víry – svátosti biřmování – je vždy velmi potřebné, ale zvláště naléhavě potřebné v době současné. A u nás, v našich diecézích, je k tomu zvláště letos velká výzva, neboť jsme v roce víry, ve druhém roce přípravy na velké jubileum sv. Vojtěcha.

OLOMOUCKÁ ARCIDIECÉZE

1) P.L. O náboženské výchově

Datum vydání: 10.8.1968

Datum přečtení: 18.8.1968

Autor: Josef Glogar, kapitulní vikář

Pastýřský list o náboženské výchově k blížícímu se začátku školního roku 1968-69.

Drazí bratři a sestry v Kristu!

Po přečtení tak krásné epištoly svatého Pavla a hlavně úryvku z evangelia Markova, která se předčítají věřícím na celém světě v neděli XI. po Svatém Duchu, v osobě vašeho duchovního správce dnes stojím před vámi, abych vám pověděl několik naléhavých slov o výchově a náboženské výuce vašich dětí a mládeže vůbec.

Svatý Pavel dnes mluví o víře, „která vede ke spáse“, ale jenom tehdy, budeme-li se jí držet tak, jak on ji hlásal. A svaté evangelium je výrazem nebezpečí každé doby, tím spíše naší doby. Uvádí nám obraz člověka hluchoněmého, kterého Pán, jedině Pán, mohl uzdravit, takže „mluvil správně“.

K čemu by bylo všechno to bohatství Božího milosrdenství v jeho učení, kdyby zalétalo k uším hluchým, které se uzavírají před radostnou zvěstí – evangeliem. Némota lidí postižených touto nemocí bývá zpravidla důsledkem hluchoty. Němý vydává nesouvislé, neartikulované zvuky, protože jeho nitro nebylo zaplněno tím, co mělo slyšet.

Začátek nového školního roku nám dává příležitost zamyslet se nad největším pokladem, kterého se rodičům dostalo v dítěti. Rodiče se otcovstvím a mateřstvím stali, obrazně řečeno, prodlouženými rukama Stvořitele, stali se jeho pomocníky ve stvořitelské dílně dějin času. To dítě, které matka nosila nějaký čas „z vůle těla a z vůle muže“ (Jan 1,13) ve svém těle, to dítě ponese pak oba, otec i matka ve svém srdci po celý život. A tak to děťátko po narození, když otevře očka, ozve se nejprve nesouvislým křikem, a pak teprve dodatečně se pozvolna naučí slyšením i „správně mluvit“. V té době jste na stráži vy, rodičové, abyste do jeho vnímavé duše vkládali to nejlepší, co potom s dítětem půjde, i když snad budete dřímat na vašem hřbitově. Vy máte přežít svou vlastní smrt ve vzpomínkách a ve výchově svých dětí, které budou pak svým dětem, vašim vnukům připomínat: takto mě učil tatínek, takto vždy říkávala má matička. Dítě ti odplatí, že je nosil ve svém srdci po celý život tím, že ponese váš obraz v srdci vlastním. A tato myšlenka už stojí za to, aby se pro dítě přinášely oběti vlastního života.

A zde ti na pomoc přichází škola. Ta dítěti pomáhá otevírat zrak i sluch a rozlišovat jeho obzory. Mamičko, po narození dítěte jsi po vzoru Matky Boží s dítětem v náručí a se svící v ruce při krásném obřadu úvodu matky spěchala kolem oltáře, který v té chvíli symbolizoval celý svět. V duchu ti zaznívala nevyřčená slova: Ty mé dítě, jak ráda bych s tebou šla s rozžatým srdcem mateřské lásky i kolem celého světa. Jak ráda bych, když líbám svatý kříž, zlíbala všechny životní strasti, které tě v životě čekají. Ale, rodičové, brzy poznáte, že škola dnes může dát dítěti víc, než kdysi dala vám. Vědní obory se šíří, dítě se bude specializovat na určitý obor, bude znát jazyky, kterým ses neučil ty, nepostačíš tempu rychle se rozvíjející vědy, Ty však budeš chtít být s dítětem stále, ta svíce rozžatého srdce chce dítě provázet dále.

Škola bude žít rozum tvého dítěte, což je velmi důležité, vlastně nezbytné. Ale Bůh tě postavil v čelo rodiny, která jako hnízdo ptáčeti má dítěti dávat teplo. Má vzdělávat jeho srdce. Uvědomuješ si, že Bůh tě, který tě vyvolil za svého spolupracovníka v dílně stvoření, neustále ti nabízí velké školení, abys stačil svému dítěti, až bude dorůstat, až tě zdánlivě bude „přerůstat“? Je to každému srozumitelná kniha jeho zjevování člověku, obsažená v každém náboženství. Bůh se stal v druhé osobě člověkem, by byl tím nejlepším učitelem. Ježíš Kristus pověděl lidstvu všechno, čeho potřebuje k tomu, aby člověkem byl v tom nejplnějším slova smyslu.

Kristus nejlepší učitel života dal lidstvu mimo své svátosti a hloubku svého učení úžasnou knihu života, kterou nemůže nikdo nevidět a snít se na svých cestách nepotkávat. Knihu jejíž neznalost zaviňuje všechno neštěstí lidstva i jedince. Je to kříž, kterému rozumí teolog, který nad ním vydrží studovat po celý život, současně mu může rozumět i člověk s nejskrovnějším vzděláním. Kříž, se kterým se křesťan od křtu potkává přes matčin klín až do poslední chvíle života. Kříž, který je ve vaší domácnosti, kříž na rozcestích života, kříž, který je nedílnou součástí každého oltáře, na kterém se odehrává nekrvavým způsobem kalvárská oběť.

Rozpřážená náruč kříže ti ukazuje rovinu horizontální ze všech světových stran, učí tě vidět svět kolem tebe. Bolest i radost života a v touze uchopit vše nastavuje ti probodené ruce, které utrpením vítězí. Ale současně kříž, tato učebnice geometrie dějin duše ti naznačí ten směr, který zanedbává svět při svém shonu po věcech pozemských, směr vertikální, oddola nahoru, ono stálé a velkolepé: „Pozdvihni se, duše, z prachu..“ ono neustálé „sursum corda“. Zde nadchází škola víry, aby po nás neplatila slova žalmisty: „Přirostla naše břicha k zemi..“(43,25),nebo bychom se nestali těmi, o kterých sv. Pavel praví, že „jejich bohem je břicho...“(Flp3,19). V temné noci utrpení či ve spleťtých cestách tě poučí pohled vzhůru, zrovna tak jako námořníka, který postrádá opěrného bodu pevniny.. A konečně třetí rozměr geometrie duše ti naznačuje Boží srdce, probodené lhostejným pohanem, který pak musil doznat, že jde o Boha.

Rodiče, vaše dítě se nemůže vyhnout setkání s probodeným Božím srdcem. Pod křížem Kristovým stál trojí druh lidí. Byli tam rouhači, byla tam skupinka: Maria, Miláček a Magdaléna, a konečně, jak praví evangelista: „stál tu lid, který přihlížel...“ (Lk 23,35). Ve které skupině chceš vidět své dítě? Jistě ne mezi rouhači. Jistě ne mezi těmi, kteří netečně přihlíželi a z nichž jeden pak Boží srdce probodl. Dovedete vždy sami a pohotově dávat dětem tuto vysokou a přitom tak prostou školu kříže? Tak, aby vám vždy plně porozuměly? Či z nich chcete mít analfabety lásky? Nechat je odtrhnout od tisícileté naší kultury evropské, která je kulturou křesťanskou? Dnes máme nejenom analfabety pravé lásky, ale dokonce analfabety kulturní, kteří ničeho nevědí o tom, čím žije celý svět. Snad vědí víc o Džingischánech a Mohamedech, než o „světle, které přišlo osvětlit každého člověka, přicházející na tento svět...“ (Jan 1,9).

Máte možnost přihlásit své děti do hodin náboženské výuky. Tam vyučují ti, kdo celý svůj život zasvětili Bohu a jeho učení, a kteří jsou posláni tím slavným: „Jděte do celého světa a uče všechny národy...“ (Mt 28,19): stavět na tom, co vy sami jste se snažili vštípit

svým dětem. Hodiny náboženství budou učit vaše děti vidět i slyšet „správně“ a v důsledku toho „správně mluvit“ i jednat.

Zde, otče i matko, běží o tvou odpovědnost, kterou nikdo na širém světě nemůže převzít za tebe Bůh vyvolil za svého spolupracovníka v té velkolepé dílně stvoření. Ne jenom k zažehnutí toho života horizontálního, tj. pozemského, nýbrž k zažehnutí i toho pohledu vzhůru. A konečně toto zrození přirozené i nadpřirozené povede tvé dítě k pohledu do probodeného srdce Božího milosrdenství a k budování jeho království. Nejen víra, nejen naděje pohledem vzhůru, ale právě ta láska, která dovede zahřát svět, zahřát ze zdrojů věčných, aby nemusil papež opět začínat svou encykliku výkřikem: „Frigescente mundo...“ - když svět začínal mrznout. Kéž vám nedá pokoj osmé zastavení křížové cesty: „Neplačte nade mnou, ale nad svými dětmi..“

Zda vaše dítě jednou při své smrti bude stát pod křížem vedle Miláčka Páně nebo vedle Magdalény, to už zcela na tobě záležet nebude. Pán Bůh dal člověku svobodnou vůli. Na tobě však je, zda svému dítěti neznemožníš potkat se s Pánem, či zda mu to umožníš. Aby nepatřilo ono mezi rouhače, ani mezi netečné, kteří v kříži nevidí nic víc než více či méně umělecky zkřížené dřeva. Ale aby za každou cenu naše děti stály po boku Marie, ke které tak rád zpíváš tu překrásnou sloku písně- modlitby: „Až poslední den se schýlí – k soudu pozve nás tvůj Syn – Marie, v té vážné chvíli – duši naši, i našich dětí, opatruj....“

2)P.L. k zahájení jubilejního roku sv. Cyrila a Metoděje

Datum vydání: 28.12.1968

Datum přečtení:5.1.1969

Autor: Josef Glogar

Připomíná 1100 let od smrti Sv. Cyrila a k upevnění víry v tomto roce doporučuje především posvátnou liturgii, což je především zásluha sv. Cyrila a na přímluvu svatých Cyrila a Metoděje, žádá o rozšíření prořídých řad kněží. A tu se obrací i na mládež:

Naše bohoslovecké fakulty však potřebují také dostatek posluchačů. A tu se obrácíme na naši mládež, naději církve i naději našeho národa. Jistě mnohé z vás Bůh volá na svou vinici. Nepřeslechněte tento hlas, nelekejte se obětí, přihlaste se ke studiu bohosloví. Jako kněží budete moci po příkladu sv. Cyrila a Metoděje vykonat nesmírně mnoho pro blaho našeho věřícího lidu. Nedejte se snad zlákat třebas i lepšími vyhlídkami v cizině. Zde ve vlasti je potřeba vašich schopností a vaší práce. Čekají na vás opuštěné kostely a farnosti, čekají tisíce dětí ve škole a tisíce duší trpících, žíznících po pravdě, hledajících pomoci, rady a

útěchy. A jestliže vás Bůh volá i k vyšší dokonalosti, k životu řeholnímu, následuje i v tom příkladu sv. Cyrila a Metoděje.

3)P.L. k novému obřadu křtu dětí

Datum vydání: neuvedeno

Datum přečtení: 14.5.1972

Autor: biskupové a kapitulní vikáři ČSR

Vysvětlují zde v duchu vatikánského koncilu nový křestní obřad, aby byl lépe pochopen křest.

3. Křest na víru rodičů

Rodiče jsou před Bohem povoláni, aby byli prvními zvěstovateli víry svému dítěti. Křtem je dávají – zasvěcují – Bohu a Bůh jim je vrací jako své dítě – dítě Boží. Za víru dítěte a jeho spásu mají největší odpovědnost, a tím i zásluhu. Proto Církev tímto obřadem tak často oslovuje otce i matku. Kněz vyzve otce i matku hned na začátku obřadu, aby požehnali své dítě znamením kříže. Tím staví své dítě pod ochranu ukřižovaného Krista, svěřují je Nejsv. Trojici. Za sebe i za své dítě se zříkají zla. Vyznávají svou víru, neboť ji mají dítěti předávat. Při vlastním křtu drží dítě, aby se v jejich náručí uskutečnilo i zrození z Boha. Po vlastním úkonu křestním maže kněz dítě svatým křížem na hlavě. Křížem byli mazáni králové, křížem jsou svěceni biskupové i kněží. Tímto pomazáním se dítěti dává účast na všeobecném kněžství v Církvi. V každém z nás má být něco z kněze - tj. příkladem i slovem hlásat křesťanství. Potom zažehne jeden z rodičů křestní svíci od velikonoční svíce, která připomíná Krista, na znamení, že dítěti dávají a chtějí světlo Krista a jeho života. Kněz položí bílou roušku na dítě na znamení čistoty jeho duše. Rouška i svíce se uchovají jako rodinná památka. Nakonec udělí kněz matce i otci zvláštní požehnání. Je to nejen prosba o zvláštní Boží pomoc rodičům, aby připravili dítě co nejlépe pro život křesťana i občana. V požehnání je i závazek Církve, že bude rodičům vždy v tomto odpovědném díle pomáhat.

Rodiče jsou před Bohem odpovědni své dítě vychovávat ve víře a uvádět je do křesťanského života, výukou v náboženských pravdách, slavením bohoslužby, přijímáním svátostí atd. Proto se rodiče snaží tak žít, aby děti viděly příklad víry, lásky, zbožnosti a sebeovládání. Kdyby to děti doma neměly, jinde by sotva našly tuto výbavu na cestu života.

4. Křest na víru Církve

Nový obřad se obrací také k obci věřících. Křest se má konat dle možnosti při nedělních bohoslužbách za přítomnosti kmotra, členů rodiny a přátel. Proč to? Křestní obřad říká: „Dítě má právo na lásku a pomoc věřících.“ Proto vás všechny zveme, účastněte se rádi křtu dětí. Připomene vám to váš křest, který je závazkem k životu víry, prohloubí to bratrství k rodinám pokřtěných i společenství se všemi lidmi, bez ohledu na jejich vyznání. V tom duchu, rodiče, volte také jméno svatého patrona - světce, když hlásíte narození na matričním úřadě. Dítě má znát život svého ochránce v nebi.

5. Příprava křtu

Nový obřad doporučuje, aby se rodiče na křest svého dítěte připravovali. Věřící přátelé mají v tom pomáhat. Když rodiče přijdou žádat o křest, kněz je informuje, aby se tato jedinečná událost v rodině a Církvi uskutečnila co nejdůstojněji. Kromě toho je možno si při této příležitosti zopakovat základní pravdy víry, kterých budou rodiče potřebovat pro výchovu dítěte. Má-li takový den sv. křtu potěšit v hloubi srdce, radí se, aby se rodiče připravili sv. zpovědí a přijetím svátostného Přítele děti. Je dobré, mohou-li se této přípravě účastnit i kmotři, neboť také oni mají v tomto novém obřadu nové úkony i odpovědi. Vžívá se chvályhodný zvyk, že rodiče v den křtu dítěte obnoví svůj manželský souhlas. Požadají-li o křest dítěte rodiče ve víře lhostejní jiné víry, nebo nevěřící, neodmítneme, jestliže někdo z Církve, např. příbuzní, kmotr, je zárukou, že se souhlasem rodičů převeze povinnost náboženské výchovy dítěte. Kmotr může být pouze katolík. Nekatolík může být svědkem křtu.

6. Udělování křtu

Křest se obvykle uděluje v prvních týdnech po narození dítěte, aby se mohla účastnit i matka. Křtí kněz nebo jáhen. V nebezpečí smrti může platně pokřtít každý člověk, má-li úmysl křtít jako Církev. Lije dítěti na hlavu vodu a říká: já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého".

Závěr

Bratři a sestry, učiňme vše, aby se křest dítěte stal obnovou naší víry. Pro dítě je křest vstupem do křesťanského života, začátkem království Božího v této mladičké duši. Je zpočátku jako malé, nemohoucí hořčičné zrno. Aby vzrostlo, k tomu je potřebí modlitby, příkladu, lásky a pomoci nás všech. Tajemství ryzího křesťanství jest: žít z

vědomí, že křest je velká důstojnost a milost, avšak i závazek a poslání.

4)P.L.u příležitosti konsekrace Josefa Vransy na biskupa

Datum vydání: neuvedeno

Datum přečtení: 1.1.1973

Autor: Josef Vrana,biskup

Rozhodnutím Svatého Oce Pavla VI. a se souhlasem vlády ČSR byl ustanoven biskupem olomoucké arcidiecéze a obrací se především na katolické otce a matky, aby vychovávali své děti v pravé víře. potom na mladé lidi vyzývá ke kněžské službě.

Ve farnostech se jako biskup obracím především na vás, katoličtí otcové a matky. Dbejte, aby naše rodiny byly zahradou štěpovanou, která kvete a přináší požehnané ovoce. Duch modlitby a práce, duch Nazareta, láska mezi rodiči a dětmi, výchova v duchu víry a lásky Kristovy, to jsou prameny vody živé, to je požehnané dědictví otců. Proto buďte věrni Kristu, jeho evangeliu, jeho Matce Církvi, jeho hlasatelům víry.

Drazí rodiče, vychovávejte své děti, v pravé víře. Nedopusťte, aby jim světlo víry pohaslo. Spasitel vám láskyplně říká: „Já jsem světlo světa, kdo mne následuje, nechodí ve tmě, nýbrž bude mít světla života“ (Jan 8,12). Z plna srdce proto žehnám víře, lásce a pokoji všech vašich domovů.

II. Dále pak myslím na vás, mladí přátelé, celé arcidiecéze. Po čtyři roky jsem v tolika farnostech uděloval svátost biřmování, svátost Ducha pravdy a síly, svátost Utěšitele Ducha svatého. Dnes slyšíte můj hlas jako biskupa: „Jste silní a slovo Boží zůstává ve vás, poněvadž jste přemohli zlého ducha. Miluje-li kdo svět, není v něm lásky Otcovy. A svět pomíjí, i jeho žádost, kdo však plní vůli Boží, zůstává na věky“ (1 Jan 2,15-17). To jsou slova apoštola Jana, kterého Kristus zvlášť miloval. Kéž miluje i Vás. A duch Letnic ať ve vašich duších udržuje plamen víry, radost z čistého svědomí a optimismus dítek. Božích.

Ze studentských řad volám mladé muže ke kněžské službě. Božský Mistr měl své apoštoly a učedníky. Musí je mít i každý diecézní biskup. -Máme veliká světla na úsvitu křesťanství v naší vlasti: učeného a ctnostného Konstantina- Cyrila a jeho bratra Metoděje. Z pohanských úhorů vzdělali u nás pšeničná pole a vinice. Vychovali na 200 žáků -kněží. Mladí a zbožní mužové, věřím, že i dnes jsou mezi vámi duše schopné oběti, schopné pro kněžskou službu.

Po vzoru apoštolů opusťte všechno a pojdte za Kristem. Žeň je hojná. Královna apoštolů vám bude Matkou a Ochránkyní. Já pak otcem.

5)P.L. o svátosti pokání

Datum vydání:neuveveno

Datum přečtení 1. neděle adventní, 2.12.1979

Autor: ordináři ČSR

Ordináři ČSR vybízí věřící, aby chodili častěji ke svaté zpovědi, neboť to pomáhá boji proti hříchu a příležitost k duchovnímu vedení. Dávají příklad ze Starého zákona, kdy proroci vybízeli: Obráťte se a navraťte se k Bobu. Také vybízí rodiče, aby pomáhali dětem při přípravě k první svaté zpovědi.

Rodiče! Snažně vás prosíme, abyste rádi pomáhali při přípravě svých dětí na první svatou zpověď před prvním svatým přijímáním. Kéž jsou ty dny nezapomenutelným setkáním vašich dětí s Kristem; ať jsou životním prožitkem Boží milosrdné lásky. Vy jste přece první a hlavní vychovatelé dětí svým slovem a hlavně svým příkladem. Tato vaše výchovná funkce je tak důležitá, že stěží může být nahrazena.

Rysem dnešních mladých lidí je opravdovost. Především vám, mladým, se ve svátosti smíření otevírá Kristovo přátelství. Kristus z vás vychovává harmonickou osobnost. Dá vám světlo a sílu, abyste uskutečňovali spravedlnost, bratrství a mír. „Kéž byste dnes uposlechli jeho hlasu. Nezatvrzujte svá srdce!“ (Žl 94,7-8)

6)P.L. o kněžských povoláních

Datum vydání:neuveveno

Datum přečtení: neděle 15.1.1980

Autor:Josef Vrana

Vzhledem k tomu, jak pana biskupa tíží nedostatek kněží, ukazuje, že cesta kněžství je pro daného člověka ctí, pokud je pro ni povolán a jen ten, kdo stojí tam, kde ho chce mít Bůh, může být opravdu šťastný. Je to dar. Proto opět se obrací na mladé.

Víte dobře, moji mladí přátelé, kteří cítíte, že vás Kristus volá a chce vás mít svými kněžími, kde hledat sílu k tomu, abyste vytrvali na cestě za svatým kněžstvím. Je to eucharistie. Tam je on, Kristus. A přátelství s ním, přítomným ve svatostánku, vás přivede jednoho dne k oltáři, na kterém budete sami přinášet ve spojení s ním jeho oběť a duchovně sytit Boží lid.

Ještě bych se chtěl obrátit na vás, otcové a matky. I na vás mnoho záleží, bude-li mít církve u nás dosti hodných kněží. Budoucí kněz zpravidla vyrůstá v rodinném prostředí, které

by mělo být proniknuto křesťanským duchem. Tak jako rostlině se daří mnohem lépe v půdě dobře obdělané než v zemi tvrdé a vyprahlé sluncem, tak kněžské povolání se snáze ujímá a se rozpíjí v rodině proniknuté zdravým křesťanským duchem, než v rodině nábožensky vlažné.

7) P.L. k Novému roku

Datum vydání: neuvedeno

Datum přečtení: 1.1.1981

Autor: Josef Vrana

Na začátku listu připomíná narození Krista a jeho vztah k Matce, proto první den v roce je zasvěcen Panně Marii. Nový rok sebou přináší nové události. Ježíš všude, kam přicházel, přinášel mír, proto i křesťané mají na svém místě plnit úkol daný Bohem. Zdůrazňuje nejdůležitější pramen - eucharistii. Proto také zdůrazňuje, jak je důležitá účast na mši svaté mladých lidí a dětí.

Z této pravdy pak plyne jedno: živá účast na mši svaté, a to co nejčastěji, mladých i malých, všech, kdo křtem patří do křesťanského společenství. A je to jedna z nejkrásnějších úloh křesťanských rodičů uvádět své maličky, a to vás vroucně žádám, ke zbožné, uvědomělé a pravidelné účasti na mši svaté, spojené se sv. přijímáním.

8) P.L. k 850. výročí posvěcení chrámu sv. Václava v Olomouci

Datum vydání: neuvedeno

Datum přečtení: neděle 28.6.1981

Autor: Josef Vrana

Pan biskup při výročí posvěcení chrámu vzpomíná předchozí biskupy, kteří se vystřídali na tomto biskupském stolci. Oceňuje stavbu katedrály, která má být matkou moravských chrámů. Dívá se i na současný stav diecéze, která je nejrozsáhlejší ve střední Evropě a vyzývá mladé muže, aby vstoupili do semináře.

Naše jubileum je také výzvou mladým a ctnostným mužům, aby se dali do služeb Ducha svatého a zasvětili svůj život Kristu a jeho evangeliu, jehož svět nezbytně potřebuje. Všechny farnosti arcidiecéze prosím o vytrvalou modlitbu na tento úmysl: Pane, dej nám svaté kněze! Dej nám cyrilometodějské apoštoly! Katolické rodiny vyzývám, aby pěstovaly víru uvědomělou a radostnou. Srdce Kristovo a jeho Neposkvrněné Matky udělí Vám všechny potřebné milosti. Jsou prameny živé vody pro zahrady krásného rodinného života. Ježíš Kristus je vinný kmen a vy jste ratolesti!

9) P.L. k Vánocům

Datum vydání: neuvedeno

Datum přečtení: 25.12.1983

Autor: Josef Vrana

U příležitosti Vánoc zdůrazňuje, jak je důležitá kněžská služba a vyzývá mladé muže k cestě kněžství, protože je jich v arcidiecézi nedostatek a prosí ostatní o modlitbu.

První svoje pokračovatele hledal Kristus Pán u jezera Genezaretského a na cestách svaté země. Dnes je hledá mezi vámi, mladými, kdo jste složili maturitu nebo ji složíte a rozhodujete se pro své životní povolání. Na vás spočívá jeho pohled a k vám zaznívá jeho hlas: „Synu, dej mi svoje srdce, staň se mým knězem“. Nezavírejte svoje srdce před jeho hlasem a odpovězte mu, cítíte-li, že máte předpoklady pro kněžství: „ano, Pane“.

Nesmrtelné duše čekají na vaše rozhodnutí a jejich spása je od něho ve značné míře odvislá. Zvolíte-li si kněžství, další informace přípravě na ně vám podá váš duchovní správce, pan farář, nebo se můžete obrátit přímo na mne do Olomouce. Svoje rozhodnutí, vyjádřené písemně, podejte do konce měsíce února 1984.

10) P.L. o kněžském povolání

Datum vydání: neuvedeno

Datum přečtení: neděle 25.1.1984

Autor: ordináři ČSR

V období přihlášek na bohosloveckou fakultu, vzhledem narůstajícímu nedostatku kněží opět naléhají na modlitby věřících, aby se modlili zvláště růženec za kněžská povolání. Také naléhají na mladé, aby zasvětili svůj život za věčně šťastný život svých bratří a sester.

Proto ve jménu Pána Ježíše Krista se obracíme zvláště na vás, mladí, kteří jste na rozcestí svého života. Zasněte své životy za věčně šťastný život svých bratří a sester! Duše hladovějící po Bohu čekají na vás! Z životní oběti věrných kněží Kristových se má zrodit život nové generace Božího lidu. Když toužíte dát svůj život za velký a náročný ideál, staňte se kněžími Ježíše Krista! Tak budete duchovními otci mnoha duší, kterým ukážete cestu k plnému životnímu uspokojení a ke spáse!

Kristus se obrací na vás s důvěrou. Buďte vnímaví pro Boží volání! V případě nejasnosti poradte se se zkušeným knězem. Své ruce sepjaté k modlitbě a rozpjaté k obětem vložte do rukou Té, která na Kalvárii přinesla velkou oběť pod křížem svého Syna a která

v modlitbách s jeho učedníky očekávala seslání Ducha svatého. Jen v hlubokém sjednocení s Kristem po boku nebeské Matky Panny Marie půjdeme vítězně životem.

11) P.L. k Novému roku

Datum vydání: neuvedeno

Datum přečtení: 1.1.1985

Autoři: ordináři ČSR

V první den nového roku připomínají čeští ordináři, že 365 dní, které nás čekají, máme naplnit vytvářením přirozených i duchovních hodnot, k čemuž hlavní a nutný předpoklad je zachovávání míru. K světovému dni modliteb za mír vyhlásil papež heslo: „ Mládež a mír kráčeji společně.“ Chránit mír je však povinnost všech věřících.

Heslo k 1. lednu 1985, které vyhlásil Svatý Otec Jan Pavel II., zní: „Mládež a mír kráčeji společně.“ Ano, k mladé generaci, která se vždy snaží usilovat o vše dobré, čestné a krásné, a která tak citlivě a spontánní reaguje na každou nespravedlnost a násilí, se obrací Svatý Otec v roce, který Organizace spojených národů vyhlásila Světovým rokem mládeže, aby jí dal nový impuls, který by v ní upevnil vědomí, že i její čistý, poctivý, čestný a pracovitý život může být velkým přínosem v úsilí o mír a pokoj, jak o to stále více usilují lidé dobré vůle všech zemí světa Proto se v duch hesla Svatého Otce „Mládež a mír kráčeji společně“, obracím na vás, studenti a mladí mužové, kteří ve svém srdci zaslechnete Ježíšův hlas zvoucí k následování, abyste nabídli Kristu svá ústa, srdce i ruce a stali se jeho kněžími, aby On sám vašim prostřednictvím přinášel lidem lásku, smíření a pokoj. Buďte podobni betlémským pastýřům a staňte se novozákonními pastýři Božtého lidu k prospěchu a požehnání Kristovy Církve i naší krásné vlasti.

12) P.L. k Novému roku

Datum vydání: neuvedeno

Datum přečtení: 1.1.1986

Autor: ordináři ČSR

Na začátku nového občanského roku si ordináři přejí, aby byl tento rok požehnání a míru. K světovému dni míru stanovil sv. Otec téma : „ Mír je hodnota bez hranic. Pastýřský list rozdělili do čtyř skupin. Za prvé je to mír, který by chtěl mít každý člověk ve svém nitru. Za druhé je to mír , který by měl být v každé rodině. Za třetí je to mír, který by měl mít každý se svým bližním. A za čtvrté mír mezi národy.

Rodiče mají poroučet – děti mají poslouchat! Poslušnost je ctnost - rozkaz umění. Z obou vyrůstá mír, onen mír, který má také trvání, vyrůstají-li děti pospolu. Onen mír, který zmírňuje a překlene napětí mezi starší a mladší generací. Zachovávejte mír mezi sebou v rodinách, buďte snášenliví. Vaše svornost je štěstí vašich rodičů a stane se také vaším štěstím.

13) P.L. o kněžských povoláních

Datum vydání: neuvedeno

Datum přečtení: neděle 1.12.1986

Autor Josef Vrana

Na začátku pastýřského listu vysvětluje proč nejsou v některých farnostech mše svaté, a nebo proč jsou v netradičním čase. Je to tím, že starší kněží umřeli a nových je málo a mají na starosti 3 až 4 farnosti. Musí zastávat mnohdy kostelníka, ministranta a zvoníka. Je krásné, když farníci svému knězi pomáhají. Vyzývá mladé lidi v nichž vidí budoucnost národa i církve. Přidává svědectví jednoho muže, který se nechal vysvětit na kněze ve věku 35 let.

A teď dávám ještě otázku: „ Co na to říkáte vy, mladí? Právě na vás na mladých velice mnoho záleží. Ano, vy mladí máte z velké části ve svých rukou budoucnost národa i Církve. V tom je velká výzva do vašich řad. Do kterých služeb chcete dát své schopnosti a síly?

Obracím se k vám , mladí: kdo z vás uslyší ve svém nitru výzvu Kristovu: „ Pojď za mnou“, jdi za ním, jak šli apoštolé, o kterých čteme, že opustili všechno a šli za ním. Tak vykonáš nejen velké dílo, ale budeš nejšťastnějším člověkem.

14) P.L. k obnově života ženských řádů a kongregací

Datum vydání: neuvedeno

Datum přečtení: neděle 23.10.1988

Autor: ordináři ČSR

Rok Panny Marie skončil 15. srpna, v českých a moravských diecézích byl prodloužen až do 8. prosince a to má být připomínka, že máme říkat Bohu své ano. A navíc ženské řády u nás mohou opět přijímat řeholní dorost. řeholní povolání je povolání duchovní, ale také obětavá služba pro nemocné, opuštěné, přestárlé a školní a kulturní služba. Vyzývají

tedy mladé dívky, aby po zralé úvaze a poradě se svým zpovědníkem, se rozhodli vstoupit do řehole nebo kongregace.

V této nové možnosti vstupovat opět do řeholního života je pro vás, dívky, velká příležitost, abyste vy, kterým Kristus podává svou ruku, ji přijaly s úplným odevzdáváním: „Ano, Pane Ježíši, jsem Tvá a Tvoji bratři a sestry budou moje rodina.“ Konkrétním projevem této lásky pak bude celý další život v určitém řádu nebo kongregaci se všemi povinnostmi, které jsou s tím spojeny, a to vždy s radostí, neboť radostného dárce miluje Bůh. V tom je hlavní hlubina celého řeholního života.

Proto, milé dívky, když po modlitbách, po zralé úvaze a po poradě se zpovědníkem se některá z vás pro tento krok rozhodla, navštivte představenou řehole nebo kongregace, která je vám blízko, a ona vám dá k tomu potřebné informace.

ABSTRAKT

Kopelent Jiří, Starost biskupů o pastorači dětí a mládeže v době totality, *Analýza pastýřských listů pražské a olomoucké arcidiecéze*. České Budějovice 2011. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Doc. Michal Kaplánek, Th. D.

Klíčová slova: biskupové, náboženská výchova, mládež, děti, rodiny, rodinná výchova, nová kněžská povolání, křest, biřmování, výuka náboženství

Práce se zabývá vyhledáním pokynů biskupů v pastýřských listech pražské a olomoucké arcidiecéze od roku 1948 - 1989. Po krátkém nastínění situace církve v době totality od roku 1948 do roku 1989, kdy pastorače dětí a mládeže byla velmi ztížena, jsou vypsány pokyny biskupů. Pokyny jsou rozděleny do šesti témat. První téma hovoří o vzniku nových kněžských povolání. Druhé téma je o náboženské a rodinné výchově. Třetí téma je o výuce náboženství. Čtvrté téma je o křtu a biřmování. Páté téma je o přípravě na svatou zpověď a svaté přijímání. A šesté téma je o trávení prázdnin.

ABSTACT

Concern of bishops of pastoral of children and teens in age of totality, Analysis of pastoral letters of Prague and Olomouc archdiocese.

Keywords: Bishops, religious education, teens, children, families, family education, new priestly vocations, christening, confirmation, religious education.

The work deals with finding the instructions of the bishops in Prague and the Pastoral Epistles Olomouc Archdiocese from 1948 - 1989. After a brief outline of the situation Church in the totalitarian era from 1948 to 1989, when the pastoral care of children and Youth was very difficult, the instructions are listed bishops. Instructions are divided into six topics. The first theme refers to the emergence of new priests occupations. The second theme is about the religious and family upbringing. The third theme is about teaching religion. The fourth theme is about christening and confirmation. The fifth theme is about preparation for confession and Holy Communion. A sixth theme is about the spending of holidays.